

Regeringens proposition 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Insättningsgaranti

Prop.
1995/96:60

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 oktober 1995

Ingvar Carlsson

Göran Persson
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om insättningsgaranti. Det primära syftet med att införa ett system för garanti för insättningar är att stärka konsumentskyddet för allmänhetens insättningar i bank och komplettera den övriga skyddsreglering som omger bankerna.

Som medlem i EU är Sverige skyldigt att införa ett system för insättningsgaranti i enlighet med ett EG-direktiv (se bilaga 1). Behovet av reglering inom EU på detta område har sitt ursprung i principen om en enda auktorisation av kreditinstitut med åtföljande etableringsfrihet. När banker får etablera filialer i andra länder och därigenom bidra till ökad konkurrens och effektivitet har det ansetts som viktigt att en gemensam lägsta nivå för insättarnas skydd införs.

Den svenska insättningsgarantin föreslås, i linje med direktivets minimiregler, i huvudsak inriktas mot ett renodlat konsumentskydd. Bland annat mot bakgrund av att alla banker föreslås bli omfattade av ett och samma system bör systemet drivas i offentlig regi.

Det finns inget hinder mot att systemet för garanti för insättningar träder i kraft medan det av riksdagen år 1992 beslutade temporära statliga åtagandet att banker och vissa andra kreditinstitut skall kunna infria sina förpliktelser i rätt tid kvarstår. Något ersättningsfall torde emellertid inte kunna aktualiseras så länge det statliga åtagandet kvarstår.

Det svenska garantisystemet föreslås omfatta insättningar på konto i bank upp till 250 000 kronor per insättare och bank. För att en insättning skall

omfattas av insättningsgarantin krävs att den är nominellt bestämd och tillgänglig för insättaren med kort varsel.

Bankerna svarar för finansieringen av insättningsgarantin. Bankerna belastas med avgifter som motsvarar de beräknade årliga kostnaderna för systemet på lång sikt. De årliga avgifterna för banksystemet som helhet föreslås uppgå till ett belopp som motsvarar 0,25 procent av det garanterade insättningsbeloppet eller ca en miljard kronor om året. Detta avgiftsuttag föreslås pågå till dess fondens behållning uppgår till 2,5 procent av det garanterade insättningsbeloppet. Därefter skall avgifterna för banksystemet som helhet uppgå till ett belopp som motsvarar 0,1 procent av det garanterade insättningsbeloppet. Den enskilda bankens avgift föreslås bli relaterad till hur stor risken kan vara för att den fallerar. För att systemet skall vara trovärdigt behöver avgiftsuttaget kompletteras med en upplåningsrätt. Bankstödsnämnden bemyndigas därför att låna medel i Riksgäldskontoret för att kunna betala ut ersättning till insättare. Vid eventuella fallissemang kommer systemet först att belastas med kostnader i samband med att ersättning betalas ut till insättarna. Senare kommer systemet delvis att kompenseras i anslutning till att konkursförfarandet avslutas. Om tillgångarna i systemet inte är tillräckliga för de utbetalningar som krävs är upplåning snarare än avgiftsuttag en rimlig kortfristig finansiering i avvaktan på att den fallerande bankens tillgångar realiserar och garantisystemet får sin andel.

Garantisystemet får endast tas i anspråk när en domstol försatt en bank i konkurs eller då en behörig utländsk myndighet förklarat att insättningarna i en bank, vars filial anslutit sig till det svenska garantisystemet, är indisponibla. Ersättning skall betalas ut till berörda insättare senast inom tre månader från dagen för konkursbeslutet eller förklaringen.

Motsvarande regler föreslås gälla även för vissa värdepappersbolag som tar emot insättningar.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1996.

Innehållsförteckning

Prop. 1995/96:60

1	Förslag till riksdagsbeslut	6
2	Lagtext	
2.1	Förslag till lag om insättningsgaranti	7
2.2	Förslag till lag om skatteregler för ersättning från insättningsgaranti.....	12
2.3	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	13
2.4	Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617).....	14
2.5	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672).....	18
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank	20
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter	21
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:2015) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse	23
3	Ärendet och dess beredning.....	27
4	Skyddsintressen i banksystemet.....	28
5	EG-direktivet om system för garanti för insättningar	31
6	Ett svenskt system för garanti för insättningar - allmän inriktning	33
7	Insättningsgaranti - villkor för att få driva bank- rörelse	36
7.1	Svenska banker.....	36
7.2	Filialer ⁴³	
7.2.1	Direktivets förbud mot export av nationella garanti- system	43
7.2.2	Svenska bankers filialer utomlands.....	44
7.2.3	Filialer till bankföretag från ett annat land inom EES.....	46
7.2.4	Filialer till bankföretag från ett annat land utanför EES.....	48
7.3	Frivillig komplettering av hemlandets garanti genom anslutning till det svenska garantisystemet	51
7.4	Överenskommelser med utländska myndigheter m.m.	52
8	Garanterade insättningar	54
8.1	Kontoslag.....	54
8.2	Insättarkategorier.....	58

9	Ersättningsgilla belopp	60
9.1	Högsta belopp.....	60
9.2	Självrisk.....	63
9.3	Kvittning.....	65
9.4	Delade konton	67
9.5	Konton med annan innehavare än den som äger fordringen	68
10	Ersättningsfall	68
11	Bankers skyldighet att lämna insättare information om det system som garanterar deras insättningar	72
12	Bankstödsnämnden blir ansvarig myndighet för det svenska systemet för garanti för insättningar	74
13	Utbetalning av ersättning	79
13.1	Utbetalning av ersättning från garantisystemet	79
13.2	Fristförlängning	82
13.3	Penningtvätt.....	84
13.4	Återbetalning av ersättning	85
13.5	Övertagande av fordran.....	86
13.6	Sekretess.....	88
13.7	Skattskyldighet	89
14	Garantisystemets finansiella uppbyggnad	91
14.1	Grundläggande principer för garantisystemets finan- siering 91	
14.2	Avgifter.....	94
14.3	Bankstödsnämndens upplåningsrätt i samband med ersätt- ningsfall	101
15	Riskrelaterade avgifter.....	102
16	Konsekvenser av att en bank inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet	107
16.1	Inledning.....	107
16.2	Ingripanden mot svenska banker.....	108
16.3	Ingripanden mot filialer från vilka utländska bank- företag driver bankrörelse i Sverige.....	112
17	Överklagande	115
18	Sparbankernas säkerhetskassa	116
19	Värdepappersföretagen.....	116

20	Ikraftträdande.....	117	Prop. 1995/96:60
21	Ekonomiska konsekvenser.....	118	
22	Författningskommentar.....	119	
Bilaga 1	Direktivet (94/19/EG) om system för garanti för insättningar.....	136	
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna.....	147	
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag.....	148	
Bilaga 4	Lagrådets yttrande.....	167	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 oktober 1995.....	171	
	Rättsdatablad	172	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1995/96:60

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om insättningsgaranti,
2. antar regeringens förslag till lag om skatteregler för ersättning från insättningsgaranti,
3. antar regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
4. antar regeringens förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
5. antar regeringens förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
6. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
7. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
8. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:2015) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
9. godkänner den huvudsakliga inriktningen för Bankstödsnämndens verksamhet med det svenska systemet för garanti för insättningar i enlighet med vad regeringen förordar,
10. godkänner vad regeringen föreslår angående finansieringen av Bankstödsnämndens administration av verksamheten med det svenska systemet för garanti för insättningar,
11. bemyndigar regeringen att låta Bankstödsnämnden låna medel i Riksgäldskontoret enligt de riktlinjer som regeringen förordar.

2 Lagtext

Prop. 1995/96:60

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om insättningsgaranti

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om garanti för insättningar hos banker och vissa värdepappersföretag.

Frågor om garantin handläggs av Bankstödsnämnden.

Definitioner

2 § I denna lag betyder

1. *institut*: en svensk bank eller ett utländskt bankföretag eller ett svenskt värdepappersbolag eller utländskt värdepappersföretag som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto,

2. *insättare*: den som har en insättning i ett institut,

3. *insättning*: nominellt bestämda tillgodohavanden som är tillgängliga för insättaren med kort varsel,

4. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Insättningar som omfattas av garantin

3 § En insättning omfattas av garantin, om insättningen finns hos ett svenskt institut här i landet eller hos en filial i ett annat EES-land till ett svenskt institut.

Nämnden får besluta att garantin också skall omfatta insättningar som finns hos

1. en filial i ett land utanför EES till ett svenskt institut, eller

2. en filial här i landet till ett utländskt institut.

Beslut enligt andra stycket meddelas efter ansökan av institutet.

Ersättning från garantin

4 § Om en insättning omfattas av garantin, har insättaren rätt till ersättning motsvarande dels insättningens belopp, dels upplupen ränta till den dag då ersättningsrätt inträder, dock för varje institut med sammanlagt högst 250 000 kronor.

5 § Ett institut som omfattas av garantin kan inte få ersättning enligt garantin. Prop. 1995/96:60

6 § Om en insättning hos en filial här i landet till ett utländskt institut också omfattas av en garanti i ett annat land, svarar den svenska garantin bara för skillnaden mellan vad som kan betalas ut enligt den utländska garantin, i förekommande fall före avdrag för institutets motfordringar mot insättaren, och vad som kan betalas ut enligt den svenska garantin.

7 § I fråga om insättningar hos en filial i ett annat EES-land till ett svenskt institut svarar den svenska garantin inte för mer än vad som kan utgå enligt den garanti som gäller för den närmast jämförbara institutsgruppen i det andra landet. Den svenska garantin omfattar inte heller fler slag av insättningar eller andra insättare än för vilka ersättning kan utgå enligt garantin i det andra landet.

Ersättningsrättens inträde

8 § Är det fråga om en insättning som omfattas av garantin enligt 3 § första stycket eller andra stycket 1, inträder rätt till ersättning när institutet försätts i konkurs.

Är det fråga om en insättning som omfattas av garantin enligt 3 § andra stycket 2, inträder rätt till ersättning när en behörig myndighet i institutets hemland förklarar att insättningar hos institutet är indisponibla.

9 § Ersättning enligt garantin betalas av nämnden.

Ersättningar skall betalas ut snarast möjligt och senast tre månader efter dagen för konkursbeslutet eller sådan förklaring som avses i 8 § andra stycket.

På ansökan av nämnden får allmän förvaltningsdomstol, om det finns synnerliga skäl, förlänga tidsfristen med högst tre månader. Ytterligare förlängning får beviljas två gånger med högst tre månader i taget.

10 § Den som har en insättning i ett svenskt institut förlorar sin rätt till ersättning, om han inte gör anspråk på ersättningen innan han har förlorat sin rätt till utdelning i institutets konkurs.

Information

11 § Svenska institut samt utländska institut som tar emot insättningar hos en filial här i landet skall informera dem som har gjort eller avser att göra en insättning om

1. den garantin som gäller för insättningar hos institutet,
2. den ersättningsnivå som gäller för garantin, och
3. formerna för utbetalning av ersättning från garantin.

I fråga om underlåtelse att lämna information som anges i första stycket eller som annars är av särskild betydelse från konsumentsynpunkt gäller marknadsföringslagen (1995:540).

Avgifter

12 § Varje institut som omfattas av garantin skall betala en årlig avgift till nämnden. Avgiften för ett år grundas på institutens insättningar vid utgången av närmast föregående år, till den del insättningarna omfattas av garantin.

Institutens sammanlagda avgifter för ett år skall uppgå till ett belopp som motsvarar 0,25 procent av insättningarna.

Om nämnden har tagit upp lån enligt 15 §, får nämnden besluta att, till dess lånet har betalats tillbaka, de sammanlagda avgifterna för ett år skall uppgå till ett belopp som motsvarar högst 0,3 procent av insättningarna.

Om de behållna avgiftsmedlen sammanlagt uppgår till ett större belopp än som motsvarar 2,5 procent av insättningarna, skall de sammanlagda avgifterna för ett år uppgå till ett belopp som motsvarar 0,1 procent av insättningarna.

13 § Nämnden skall årligen bestämma hur stort belopp varje institut skall betala i avgift. Nämnden bestämmer också när avgiften skall betalas.

Avgiften skall motsvara summan av institutets insättningar till den del de omfattas av garantin, multiplicerat med lägst 60 procent och högst 140 procent av det tal som tillämpas enligt 12 § andra, tredje, eller fjärde stycket. Avgiften skall bestämmas med hänsyn till institutets kapitaltäckningsgrad, beräknad enligt 2 kap. 1 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

14 § Om garantin för ett institut börjar gälla under ett löpande kalenderår skall avgiften för det året fastställas med hänsyn till den tid garantin gällt. Avgiften skall grundas på summan av institutets insättningar vid årets utgång och i övrigt beräknas på samma sätt som anges i 13 § andra stycket.

15 § Nämnden skall placera inbetalda avgifter på ett räntebärande konto i Riksgäldskontoret sedan nämndens förvaltningskostnader för garantin har räknats av.

I den utsträckning behållna avgiftsmedel inte räcker till för att betala ut ersättningar får nämnden låna medel i Riksgäldskontoret.

Uppgiftsskyldighet

16 § Ett institut som omfattas av garantin skall lämna de uppgifter till nämnden som den behöver för att fastställa institutets avgift och i övrigt för sin verksamhet enligt denna lag.

17 § Har ett institut som omfattas av garantin försatts i konkurs, skall konkursförvaltaren lämna de uppgifter till nämnden som den behöver för att betala ut ersättning till insättarna. Konkursförvaltaren skall även i övrigt lämna nämnden det biträde som nämnden behöver för utbetalning av ersättning.

Återbetalning av ersättning

18 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller på annat sätt har orsakat att ersättning betalats ut obehörigt eller med för högt belopp, skall återbetalning ske av vad som har betalats ut för mycket tillsammans med ränta beräknad enligt 6 § räntelagen (1975:635).

Sådan återbetalning skall ske också om någon i annat fall har tagit emot ersättning obehörigt eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta. Ränta skall i sådana fall tas ut beräknad enligt 5 § räntelagen.

Beslut enligt första och andra styckena fattas av nämnden och får verkställas enligt utsökningsbalken.

Om det finns särskilda skäl, får återbetalningsskyldighet enligt första och andra styckena efterges helt eller delvis.

Övertagande av fordran

19 § I fråga om utbetalade ersättningar enligt garantin inträder staten i insättarens rätt mot institutet. Utdelning i institutets konkurs för insättning som har ersatts enligt garantin tillfaller staten intill detta belopp.

Ingripanden m.m.

Prop. 1995/96:60

20 § Nämnden skall underrätta Finansinspektionen, om ett institut som omfattas av garantin inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag.

21 § Om insättningar hos ett institut omfattas av garantin till följd av ett beslut av nämnden enligt 3 § andra stycket men detta inte utgör en förutsättning för tillstånd enligt 1 kap. 4 § andra stycket 2 bankrörelselagen (1987:617) eller 3 kap. 4 § femte stycket lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, och institutet inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, får nämnden förelägga institutet att vidta rättelse.

Har institutet inte vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet, får nämnden besluta att garantin inte längre skall gälla beträffande insättningar. Ett sådant beslut får, när det är fråga om ett utländskt institut från ett EES-land, meddelas endast om den behöriga myndigheten i institutets hemland har samtyckt till beslutet. Är det fråga om ett institut från ett land utanför EES, får beslut om att garantin inte längre skall gälla meddelas endast om tillsynsmyndigheten i institutets hemland har underrättats i förväg om beslutet.

Har nämnden beslutat att garantin inte längre skall gälla beträffande insättningar hos en filial i ett land utanför EES till ett svenskt institut, skall nämnden underrätta tillsynsmyndigheten i det land där filialen finns om beslutet.

22 § I samtliga fall då nämnden har beslutat att garantin inte längre skall gälla skall institutet informera berörda insättare om beslutet.

23 § Ett beslut om att garantin inte längre skall gälla inverkar inte på insättningar som omfattades av garantin vid tidpunkten för beslutet. Motsvarande gäller när beslut har meddelats om återkallelse av oktroj, tillstånd att driva värdepappersrörelse eller filialtillstånd.

Överklagande

24 § Nämndens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.
  2. I fråga om institut som omfattas av garantin alltifrån lagens ikraftträdande skall avgiften för år 1996 bestämmas med utgångspunkt i förhållandena vid utgången av år 1995.

2.2 Förslag till lag om skatteregler för ersättning från insättningsgaranti

Härigenom föreskrivs följande.

Ersättning som betalas ut av Bankstödsnämnden enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti skall vid inkomstbeskattningen behandlas som om ersättningen betalats av det institut hos vilket insättningen finns. Ersättningen skall i första hand anses utgöra ersättning för insatt kapitalbelopp. Till den del ersättningen avser upplupen ränta, skall den vid inkomstbeskattningen behandlas som inkomstränta.

Vid återbetalning av ersättning enligt 18 § lagen om insättningsgaranti skall den del av ett återbetalat belopp som inte avser ersättning för det insatta kapitalbeloppet jämföras med ränteutgift.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och tillämpas första gången vid 1997 års taxering.

2.3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ skall införas en ny paragraf, 9 kap. 25 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

25 §

Sekretess gäller i ärenden om ersättning enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti för uppgift om personliga eller ekonomiska förhållanden för den som enligt 2 § den lagen skall anses som insättare, om det kan antas att denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst 20 år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

¹Lagen omtryckt 1992:1474.

2.4 Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs i fråga om bankrörelselagen (1987:617) att 1 kap. 4 och 7 §§ samt 7 kap. 16 och 18 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
4 §²

Ett utländskt bankföretag får

1. efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen driva bankrörelse från filial eller

2. efter anmälan till Finansinspektionen driva verksamhet, som huvudsakligen avser representation och förmedling av banktjänster, från kontor eller annat fast driftställe (representationskontor).

Tillstånd till filialetablering enligt första stycket 1 skall lämnas om den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet.

Tillstånd till filialetablering enligt första stycket 1 skall lämnas om

1. den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet, och

2. *insättningar hos filialen omfattas av garantin enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti eller av en utländsk garanti som omfattar insättningar som anges i 2 § lagen om insättningsgaranti och har en högsta ersättningsnivå som inte understiger ett belopp motsvarande 20 000 ecu innan det i förekommande fall har gjorts avdrag för en självrisk med högst 10 procent av en enskild insättares garanterade insättning.*

Tillstånd till filialetablering får inte lämnas om insättningar hos filialen omfattas av en utländsk garanti med en ersättningsnivå som överstiger den som gäller enligt lagen om insättningsgaranti. Ersättningen får inte heller avse fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som anges i den lagen.

Tillstånd får inte vägras på den grunden att det inte behövs någon ytterligare bank.

²Senaste lydelse 1992:1613.

7 §³

Om ett bankaktiebolag får tillstånd enligt 6 § till filialetablering i ett land inom EES, skall Finansinspektionen underrätta behörig myndighet i det land där filialen skall inrättas. Underrättelsen skall innehålla

1. en plan för den tilltänkta filialverksamheten, med uppgift om filialens organisation,
2. en förklaring att den planerade verksamheten omfattas av bankens oktroj,
3. uppgift om *inlåningsgaranti* som gäller för insättare i banken,
3. uppgift om *den insättningsgaranti* som gäller för insättare i banken,
4. uppgift om filialens adress och ansvariga ledning,
5. uppgift om bankens kapitalbas och kapitaltäckningsgrad.

Om något förhållande som avses i första stycket 1-4 har ändrats efter det att filialen inrättats, skall Finansinspektionen genast underrätta behörig myndighet i det land där filialen finns.

7 kap.
16 §⁴

En svensk banks oktroj skall återkallas av Finansinspektionen om

1. banken inte har anmälts för registrering inom föreskriven tid eller anmälan har avskrivits eller avslagits genom ett beslut som har vunnit lag kraft,
2. banken inte inom ett år efter registrering har börjat driva bankrörelse, eller banken dessförinnan förklarat sig avstå från oktrojen,
3. banken har överlåtit hela sin rörelse,
4. banken under en sammanhängande tid av ett år inte drivit bankrörelse,
5. banken genom att överträda en bestämmelse som avses i 15 § eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva sådan verksamhet som oktrojen avser, *eller*
6. bankens kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs enligt 2 kap. 9 § andra stycket och bristen inte har täckts inom tre månader från det att den blev känd för banken.

5. banken genom att överträda en bestämmelse som avses i 15 § eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva sådan verksamhet som oktrojen avser,

6. bankens kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs enligt 2 kap. 9 § andra stycket och bristen inte har täckts inom tre månader från det att den blev känd för banken, *eller*

7. *banken inte fullgjort sina skyldigheter enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti och inte vidtagit rättelse inom ett år från det att inspektionen har förelagt banken att fullgöra sina skyldigheter med förklaring att bankens oktroj annars kan komma att återkallas.*

³Senaste lydelse 1992:1613.

⁴Senaste lydelse 1992:1613.

Om det är tillräckligt får inspektionen i de fall som anges i första stycket 4 och 5 i stället för att återkalla oktrojen meddela varning. I fall som avses i första stycket 6 får inspektionen medge förlängd tid för täckande av bristen, om det finns särskilda skäl.

Om oktrojen återkallas får inspektionen besluta hur avvecklingen av rörelsen skall ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

18 §⁵

Om ett bankföretag, som är hemmahörande i ett land utanför EES, driver bankrörelse från filial här i landet och därvid överträder en bestämmelse som avses i 15 § eller på annat sätt visar sig olämpligt att utöva bankverksamhet, får Finansinspektionen återkalla filialtillståndet eller, om det är tillräckligt, meddela varning.

Ett filialtillstånd skall också återkallas om insättningar hos filialen omfattas av en utländsk garanti som har en högsta ersättningsnivå som överstiger den som gäller enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti, eller ersättningen avser fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som anges i den lagen.

Om insättningar hos filialen omfattas av garanti till följd av ett beslut enligt 3 § andra stycket lagen om insättningsgaranti och tillstånd till filialetablering inte skulle ha meddelats utan ett sådant beslut, får inspektionen, om bankföretaget inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen om insättningsgaranti, förelägga bankföretaget att vidta rättelse med förklaring att filialtillståndet annars skall återkallas. Har bankföretaget inte vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet, får inspektionen återkalla tillståndet.

Om filialtillståndet återkallas gäller 16 § tredje och fjärde styckena i tillämpliga delar.

Inspektionen skall underrätta tillsynsmyndigheten i det land där bankföretaget har sitt säte om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

⁵Senaste lydelse 1992:1613.

Prop. 1995/96:60

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2.5 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurslagen (1987:672) att 7 kap. 13 § och 9 kap. 5 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.
13 §⁶

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension. Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om de böcker och handlingar som avses i 12 §.

Bouppteckningen skall av förvaltaren ges in till rätten och tillsynsmyndigheten så snart som möjligt och senast en vecka före edgångssammanträdet.

Har av gäldenären underskriven bouppteckning förut getts in till rätten, behöver någon ny bouppteckning inte upprättas, om förvaltaren anser att denna är tillförlitlig. I så fall skall han snarast anmäla det till rätten och tillsynsmyndigheten.

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärsförteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta. I ett livförsäkringsbolags konkurs skall på motsvarande sätt bifogas uppgift om försäkringstagarna och deras fordringar.

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärsförteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta. *Detsamma gäller i ett värdepappersbolags konkurs om bolaget har tillstånd att ta emot insättningar på konto.* I ett livförsäkringsbolags konkurs skall på motsvarande sätt bifogas uppgift om försäkringstagarna och deras fordringar.

⁶Senaste lydelse 1989:1084.

9 kap.
5 §⁷

En borgenär som till säkerhet för sin fordran har panträtt i fast eller lös egendom behöver inte bevaka fordringen för att få rätt till betalning ur den pantsatta egendomen.

En borgenär som har en fordran hos ett bankaktiebolag, en sparbank eller en central föreningsbank på grund av en insättning på räkning behöver inte bevaka sin fordran i kreditinstitutets konkurs, om uppgift om fordringen har lämnats enligt 7 kap. 13 § fjärde stycket. En försäkringstagare behöver inte bevaka sin fordran i ett livförsäkringsbolags konkurs, om uppgift om fordringen lämnats enligt det angivna lagrummet.

En borgenär som har en fordran hos ett bankaktiebolag, en sparbank eller en central föreningsbank på grund av en insättning på räkning behöver inte bevaka sin fordran i ett sådant instituts konkurs, om uppgift om fordringen har lämnats enligt 7 kap. 13 § fjärde stycket. Detsamma gäller beträffande värdepappersbolag som har tillstånd att ta emot insättningar på konto. En försäkringstagare behöver inte bevaka sin fordran i ett livförsäkringsbolags konkurs, om uppgift om fordringen lämnats enligt det angivna lagrummet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

⁷Senaste lydelse 1989:1084.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs att 42 a § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 a §⁸

I viktigare frågor som berör Bankstödsnämndens *verksamhetsområde* eller som i övrigt har samband med betalningssystemets stabilitet, skall Riksbanken samråda med Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och Bankstödsnämnden. Vid ett sådant samråd skall Riksbanken lämna berörda myndigheter de uppgifter som behövs.

I viktigare frågor som rör Bankstödsnämndens *verksamhet enligt lagen (1993:765) om statligt stöd till banker och andra kreditinstitut* eller som i övrigt har samband med betalningssystemets stabilitet, skall Riksbanken samråda med Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och Bankstödsnämnden. Vid ett sådant samråd skall Riksbanken lämna berörda myndigheter de uppgifter som behövs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

⁸Senaste lydelse 1993:7.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 22 och 25 a §§ lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.
22 §⁹

Kontrolluppgift om inkomstränta och fordran skall lämnas av

1. Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag,
2. den som yrkesmässigt bedrivit inlåning eller på annat sätt yrkesmässigt ombesörjt att pengar blivit räntebärande,
3. den som gett ut skuldförbindelse för den allmänna marknaden,
4. förening som från medlemmar mottagit pengar för förräntning,
5. Riksgäldskontoret i fråga om statens sparobligationer,
6. valutahandlare och värdepappersinstitut hos vilka utländskt fondpapper eller rättighet eller skyldighet som anknyter till sådant fondpapper förvaras i depå eller kontoförs.

6. valutahandlare och värdepappersinstitut hos vilka utländskt fondpapper eller rättighet eller skyldighet som anknyter till sådant fondpapper förvaras i depå eller kontoförs,

7. Bankstödsnämnden.

Kontrolluppgift skall lämnas för den som gottskrivits ränta eller till vilken ränta betalats ut (borgenär) och den som har varit antecknad som innehavare av utländskt räntebärande fondpapper eller rättighet eller skyldighet som anknyter till sådant fondpapper oavsett om ränta utgått. Kontrolluppgiften skall ta upp den ränta som den uppgiftsskyldige sammanlagt gottskrivit eller betalat ut till borgenären, dennes sammanlagda fordran på den uppgiftsskyldige vid årets utgång och avdragen preliminär skatt. I fall som avses i första stycket 6 skall uppgift lämnas om ränta som utbetalats eller gottskrivits samt om innehavet i depån eller den kontoförda fordringen vid årets utgång. Kontrolluppgift skall vidare lämnas för upplupen men inte förfallen avkastning (räntekompensation) vid avyttring av fordran eller andel i sådan värdepappersfond som avses i 27 § 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Innehas ett konto av mer än en person skall ränta och fordran fördelas lika mellan innehavarna, om inte annat förhållande är känt för den uppgiftsskyldige. I fråga om konto för vilket samtliga innehavare inte redovisas enligt bestämmelserna i 57 § andra stycket skall dock den totala räntan och fordran redovisas utan fördelning.

Avser en utbetalning också annat än ränta och kan den uppgiftsskyldige inte ange hur stor del därav som utgör ränta, skall i stället för ränta det sammanlagt utbetalda beloppet redovisas.

⁹Senaste lydelse 1993:1563.

25 a §¹⁰

Kontrolluppgift om utgiftsränta skall lämnas av

1. den som yrkesmässigt bedrivit utlåning eller kreditgivning eller den som i annan yrkesmässig verksamhet bedrivit utlåning eller kreditgivning via konto eller i annan form,

2. förening som till medlemmar lånat ut pengar mot ränta, *eller* 2. förening som till medlemmar lånat ut pengar mot ränta,

3. arbetsgivare eller uppdragsgivare som till arbetstagare eller uppdragstagare lånat ut pengar mot ränta. 3. arbetsgivare eller uppdragsgivare som till arbetstagare eller uppdragstagare lånat ut pengar mot ränta,

4. *Bankstödsnämnden.*

Kontrolluppgift skall lämnas för fysisk person och dödsbo. Kontrolluppgiften skall ta upp den ränta som gäldenären betalt till den uppgiftsskyldige. I fall som avses i första stycket 3 skall även eventuell ränteförmån anges.

Avser den ränta som betalats till någon del ränta som erlagts i förskott, skall av kontrolluppgiften framgå hur stor del av räntan som belöper på tid till och med den 31 januari året efter beskattningsåret, dock endast om förskottsrentan till någon del belöper på tid efter denna tidpunkt.

Kontrolluppgift skall vidare lämnas för upplupen men inte förfallen avkastning (räntekompensation) vid förvärv av fordran eller andel i sådan värdepappersfond som avses i 27 § 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. Dock skall kontrolluppgift inte lämnas i det fall den avkastning kompensationen avser förfaller till betalning ett senare år än det år förvärvet skett.

Är fler än en person betalningsansvarig för skuld skall utgiftsräntan fördelas lika mellan gäldenärerna, om inte annat förhållande är känt för den uppgiftsskyldige. I fråga om skuld för vilken samtliga gäldenärer inte redovisas enligt bestämmelserna i 57 § andra stycket skall dock den totala räntan redovisas utan fördelning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och tillämpas första gången vid 1997 års taxering.

¹⁰Senaste lydelse 1993:1563.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:2015) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 6 a §, 3 kap. 4 § samt 6 kap. 8 d och 9 §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse i paragrafernas lydelse enligt lagen (1994:2015) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
6 a §

Om ett *värdepappersbolag* får tillstånd enligt 6 § till filialetablering i ett annat land inom EES, skall Finansinspektionen genast underrätta behörig myndighet i det land där filialen skall inrättas. Underrättelsen skall innehålla

1. vad som anges i 6 § andra stycket, och
2. uppgift om investerarskydd som gäller för kunder hos värdepappersbolaget.

2. uppgift om investerarskydd och *insättningsgaranti* som gäller för kunder hos värdepappersbolaget.

Om värdepappersbolaget efter det att filialen har inrättats avser att vidta ändring i något förhållande som avses i 6 § andra stycket, skall bolaget skriftligen anmäla detta till Finansinspektionen och behörig myndighet i det land där filialen finns. Anmälan skall göras minst en månad innan ändringen genomförs.

3 kap.
4 §

Ett *värdepappersbolag* och ett utländskt företag hemmahörande utanför EES som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse får, med Finansinspektionens tillstånd, som ett led i rörelsen

1. lämna råd i finansiella frågor,
2. ta emot värdepapper för förvaring,
3. ta emot medel med redovisningsskyldighet,
4. ta emot kunders medel på konto för att underlätta värdepappersrörelsen,
5. lämna kunder kredit mot säkerhet i finansiella instrument för att underlätta värdepappersrörelsen,
6. utföra valutaväxlingstransaktioner.

Tillstånd enligt första stycket 4 får meddelas endast tillsammans med tillstånd enligt 5.

När det finns särskilda skäl får Finansinspektionen medge att ett värdepappersbolag utövar annan verksamhet än som anges i första stycket, om den kan antas komma att underlätta rörelsen.

Ett utländskt företag får beviljas tillstånd enligt första eller tredje stycket endast om företaget får bedriva motsvarande verksamhet i sitt hemland.

Tillstånd för ett utländskt företag enligt första stycket 4 och 5 får bara

lämnas om insättningar hos filialen omfattas av garantin enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti eller av en utländsk garanti som omfattar insättningar som anges i 2 § lagen om insättningsgaranti och har en högsta ersättningsnivå som inte understiger ett belopp motsvarande 20 000 ecu innan det i förekommande fall har gjorts avdrag för en självrisk med högst 10 procent av en enskild insättares garanterade insättning.

Tillstånd enligt första stycket 4 och 5 får inte lämnas om insättningar hos filialen omfattas av en utländsk garanti som har en ersättningsnivå som överstiger den som gäller enligt lagen om insättningsgaranti. Ersättningen får inte heller avse fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som anges i den lagen.

I lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande finns bestämmelser om rätt för värdepappersinstitut att bedriva pensionssparrörelse.

6 kap.
8 d §

Om ett utländskt företag, som är hemmahörande i ett land utanför EES, driver värdepappersrörelse från filial här i landet och därvid överträder en bestämmelse som avses i 7 § eller på annat sätt visar sig olämpligt att driva värdepappersrörelse, får Finansinspektionen återkalla filialtillståndet eller, om det är tillräckligt, meddela varning.

Om filialtillståndet återkallas gäller 9 a § andra och tredje styckena i tillämpliga delar.

Ett tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 skall återkallas av inspektionen om insättningar hos filialen omfattas av en utländsk garanti som har en högsta ersättningsnivå som överstiger den som gäller enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti, eller ersättningen avser fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som anges i den lagen.

Om insättningar hos filialen omfattas av garanti till följd av ett beslut enligt 3 § andra stycket lagen om insättningsgaranti och tillstånd till filialetablering inte skulle ha

meddelats utan ett sådant beslut, får inspektionen, om värdepappersföretaget inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen om insättningsgaranti, förelägga värdepappersföretaget att vidta rättelse med förklaring att filialtillståndet annars skall återkallas. Har värdepappersföretaget inte vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet, får inspektionen återkalla tillståndet.

Inspektionen skall underrätta tillsynsmyndigheten i det land där företaget har sitt säte om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

9 §

Tillstånd som enligt denna lag har lämnats ett värdepappersinstitut skall återkallas av Finansinspektionen om:

1. institutet inte inom ett år från beviljande av tillstånd har börjat driva sådan rörelse som tillståndet avser, eller om *bolaget* dessförinnan förklarat sig avstå från tillståndet,

2. institutet under en tid av minst sex månader inte drivit sådan verksamhet som tillståndet avser, eller

3. institutet genom att överträda denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visat sig olämpligt att utöva sådan rörelse som tillståndet avser.

Tillstånd som enligt denna lag har lämnats ett *svenskt* värdepappersinstitut skall återkallas av Finansinspektionen om:

1. institutet inte inom ett år från beviljande av tillstånd har börjat driva sådan rörelse som tillståndet avser, eller om *institutet* dessförinnan förklarat sig avstå från tillståndet,

Ett värdepappersbolags tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 skall återkallas av inspektionen om bolaget inte fullgjort sina skyldigheter enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti, och inte vidtagit rättelse inom ett år efter det att inspektionen har förelagt värdepappersbolaget att fullgöra sina skyldigheter med förklaring att värdepappersbolagets tillstånd annars kan komma att återkallas.

Ett värdepappersbolags tillstånd skall dessutom återkallas om bolagets kapitalbas understiger det minsta belopp som föreskrivs i 5 kap. 1 § andra stycket och bristen inte har täckts inom tre månader efter det att den blev känd för bolaget.

3 Ärendet och dess beredning

Prop. 1995/96:60

En promemoria har utarbetats inom Finansdepartementet, Insättningsgaranti (Ds 1995:3). Promemorian innehåller förslag om införande av ett obligatoriskt system för garanti för insättningar som bygger delvis på ett EG-direktiv (94/19/EG). Sverige är som medlem i EU skyldigt att införliva direktivet med den nationella lagstiftningen.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi 95/933).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 21 juni 1995 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 3*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*.

Lagrådet har framfört vissa synpunkter på lagtexten. Enligt Lagrådets mening har i flera lagrum frågor reglerats som inte behöver behandlas i den föreslagna lagen om insättningsgaranti utan kan tas upp i en regeringsförfattning. Lagrådet har förordat att 15 § andra stycket samt 16, 17, 20 och 21 §§ i det remitterade lagförslaget får utgå. Lagrådet har även lämnat förslag som medför att åtskilliga paragrafer i lagen om insättningsgaranti, lagen om skatteregler för ersättning från insättningsgaranti, bankrörelselagen (1987:617) och lagen om ändring i lagen (1994:2015) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse förtydligas och ges en mera enkel och koncentrerad utformning. Vissa paragrafer har vidare byggts ut och disponerats om för att innebörden av garantisystemet skall anges på ett klarare sätt. Regeringen har i allt väsentligt följt Lagrådets förslag och synpunkter. I de fall avvikelse gjorts från Lagrådets ändringsförslag har detta behandlats i författningskommentaren.

Dessutom har vissa redaktionella ändringar gjorts.

4 Skyddsintressen i banksystemet

Prop. 1995/96:60

Allmänt

Den finansiella sektorn omges av ett omfattande regelverk som inte har någon motsvarighet i de icke-finansiella sektorerna. Detta gäller särskilt bankerna. Två huvudskäl kan anges för denna särbehandling från statsmaktens sida. För det första utgör bankerna genom sin exklusiva rätt till inlåning på konto alltså grunden för betalningssystemet. Störningar i detta system kan leda till mycket stora samhällsekonomiska kostnader. Regleringarna syftar till att begränsa och kontrollera bankernas risktagande för att därigenom öka stabiliteten i betalningssystemet. Detta skyddsintresse betecknas här som ett *systemskydd*.

Det andra skälet för särbehandling är att det finansiella systemet i allmänhet och bankerna i synnerhet förvaltar betalningsreserver för privatpersoner. Dessa kan antas ha svårt att bedöma bankernas finansiella ställning. Ett fallissemang i en bank skulle få allvarliga privatekonomiska och sociala konsekvenser som gör att det finns ett betydande *konsumentskyddsintresse* att ta tillvara. På motsvarande sätt kan bankfallissemang medföra allvarliga sociala konsekvenser om småföretag drabbas.

Bankernas likviditets- och betalningstjänster, där inlåningen på konto utgör den traditionella basen, innebär att en stor del av skulderna är omedelbart uppsägningsbara, dvs. likvida. Samtidigt är tillgångarna till stor del bundna i illikvida placeringar, nämligen utlåning. Andrahandsmarknaden för sådana tillgångar är föga utvecklad. Bankerna kan sålunda inte möta stora uttag av likvida medel med utförsäljning av lån på marknaden, åtminstone inte utan starkt rabatterade priser. Skyddsregleringen av bankerna är bl.a. motiverad av att verksamheten bygger på denna grundläggande obalans i tillgångs- och skuldstrukturen. Denna obalans kan sägas utgöra ett latent störmingshot. Att obalansen ändå kan hanteras beror på att bankerna tar emot inlåning från ett stort antal personer. Under normala förhållanden kommer deras uttag inte att sammanfalla i tiden varför bankerna kan hålla sig med en begränsad kassa- och likviditetsreserv. Kostnaden som den enskilde får betala för att ha tillgång till sina insättningar och för den säkra förvaringen av medel i banken, är att avkastningen är lägre än den som ges på andra, mindre säkra och likvida placeringar.

Allmänhetens förtroende för att stabiliteten kan upprätthållas är en omistlig grund för ett banksystem. Sviktat förtroendet kan oro hos allmänheten medföra massiva uttag av insättningsmedel. Den offentliga regleringen av bankernas verksamhet utgör ett skyddssystem som är en grund för att allmänhetens förtroende för banksystemet kan bevaras. Beståndsdelarna i detta skyddssystem är i sina huvuddrag likartade internationellt sett. Särskilda *lagregler* syftar till att dels säkerställa att etableringar av nya banker sker endast då vissa kvalitativa krav är uppfyllda och startkapitalet har en viss minsta storlek, dels sätta gränser för bankernas verksamhet och minska riskerna. Regler för kapitaltäckning innebär vidare att en bank

måste ha eget kapital och upplåning med efterställd rätt i en viss relation till verksamhetens omfattning. För att detta omfattande regelverk skall vara meningsfullt måste det kombineras med *tillsyn* för att förhindra regelbrott, för stort risktagande och för att nära följa utvecklingen. Härutöver har i allmänhet centralbankerna i lag eller på annat sätt givits möjlighet att tillförsäkra banker med temporära likviditetsproblem krediter i syfte att förhindra att störningar i en bank sprids i banksystemet i dess helhet, dvs. uppgiften att vara vad som med ett engelskt uttryck benämns "lender of last resort".

I flertalet länder med utvecklade finansiella system finns förutom regler av nyss nämnt slag även garantisystem för insättningar som finansieras av instituten själva och som garanterar att insättningarna är säkra även i händelse av att en bank skulle ställa in betalningarna. Att det finns sådana garantisystem illustrerar att behovet av ett mer formaliserat konsumentskydd anses vara särskilt stort inom banksektorn.

Till dessa ofta i lag reglerade skyddsmekanismer kan läggas det ansvar som varje stat anses ha för betalningssystemets stabilitet. Vid allvarliga kriser som riskerar att leda till oacceptabla konsekvenser för betalningssystemet och samhällsekonomin måste varje stat avgöra vilka insatser som den bedömer nödvändiga. Inom denna mer diskretionära åtgärdszon kan även rymmas förebyggande åtgärder som syftar till att allmänt stärka bankernas möjligheter att motstå finansiella kriser och motverka en befarad negativ utveckling.

Hur dessa olika skyddssystem hålls i sär och hur ansvaret är fördelat varierar mellan olika länder. Stödmekanismer i samband med allvarliga problem som rekonstruktion och avveckling, i vissa fall med staten som ytterst ansvarig, kan vara mer eller mindre integrerade med ett system för insättningsgaranti. Ett mer integrerat skyddssystem kan sägas innebära större samlade resurser och naturligen en aktivare offentlig styrning. Det allmänna får bättre kontroll över och möjligheter att styra skyddsfunktionerna. Mot dessa fördelar kan ställas nackdelar som att staten utsätts för starkt tryck att träda in och skydda fordringsägare utöver vad de enskilda skyddsfunktionerna syftar till.

Insättningsgaranti

Behovet av en särskild insättningsgaranti som komplement till det allmänna skyddssystem som i övrigt finns beror delvis på den inbyggda instabiliteten i banksystemets funktionssätt. Trots den utjämning av riskerna som förekomsten av många inlåningskunder med över tiden varierande likviditetsbehov innebär, är en bank inte avskärmd från risken för förtroendekriser med åtföljande massiva uttag av bankmedel. Inte heller allvarliga solvensproblem kan uteslutas. En garanti som innebär att insättarna även i dessa senare fall kan disponera sina pengar innebär ett skydd mot extrema utfall.

I första hand får en insättningsgaranti ses som ett konsumentskydd som bör tillhandahållas för den enskildes finansiella trygghet. Garantin skall syfta till att erbjuda allmänheten en säker form för placering av likvida medel. Privatpersoner och småföretag har relativt svårt att införskaffa och bearbeta den information om bankerna som behövs för att kunna göra bedömningar av bankernas likviditet och kreditvärdighet. Det finns således stora informationskostnader att spara om denna grupp av insättare kan känna fullt förtroende för att bankerna fullgör sina förpliktelser mot dem. En positiv bieffekt av att det primära syftet uppfylls är att risken för att oro hos allmänheten medför omfattande uttag av insatta medel minskas avsevärt. Detta kan i sin tur bidra till att små låntagare, utan tillgång till kapitalmarknadsfinansiering, tillförsäkras ett stabilt utbud av krediter från bankerna. Vidare är det centralt för att kunna upprätthålla ett effektivt betalningssystem att betalningsmedlen uppfattas som riskfria.

Utöver att stärka konsumentskyddet kan insättningsgarantin således bidra till att stabiliteten bevaras. Även bankerna själva kan se ett system för garanti för insättningar som ett välmotiverat skydd mot att en bank hamnar i ett besvärligt läge på grund av en allmän oro hos insättarna. Genom risken för smittoeffekter har bankerna som kollektiv goda skäl att motverka att akuta problem uppstår i en enskild bank. Emellertid kan inte banksystemet avskärmats från instabilitet enbart genom ett system för garanti för insättningar eftersom många banker är mycket beroende av andra finansieringskällor än inlåning.

Som konstaterades inledningsvis är system för garanti för insättningar vanligt förekommande i andra länder. Att det inte finns något generellt sådant system i Sverige (se emellertid avsnitt 18, som behandlar det särskilda system- och konsumentskydd som arrangerats beträffande sparbanker) förklaras sannolikt av den stabilitet, homogenitet och relativt stora koncentration som under lång tid präglade den svenska bankmarknaden. Den tidigare ingående regleringen av kreditmarknaden och bankernas verksamhet har också sannolikt bidragit till att det inte ansetts behövas något system för insättningsgaranti.

Utvecklingen under den senaste tioårsperioden har emellertid inneburit genomgripande strukturella förändringar i den affärsmiljö bankerna verkar i. Bankerna arbetar numera i ett väsentligt öppnare konkurrens klimat. Detta ökar i sig riskerna i bankverksamheten.

Händelserna i det svenska banksystemet under åren 1991-1993 har visat på möjligheten att en bank kan bli insolvent. Ett antal faktorer, däribland bristande kreditprövning, internationell konjunkturnedgång, inflationsbekämpning och i sig önskvärda strukturella reformer, skapade tillsammans en situation med extremt höga kreditförluster i banksystemet. Utvecklingen på de finansiella marknaderna och i det svenska banksystemet föranledde år 1992 staten att åta sig att för en tid garantera att banker och vissa andra kreditinstitut skall kunna infria sina förpliktelser. Detta illustrerar att staten kan behöva vidta särskilda åtgärder för att se till att betalningssystemet fungerar. Eftersom de finansiella marknaderna var mycket instabila under hösten år 1992, och flera svenska kreditinstituts ställning allvarligt sattes

ifråga, kunde motsvarande åtgärd ha behövt vidtas även om det då hade funnits ett system för garanti för insättningar. I detta sammanhang bör det dock påpekas att så allvarliga problem som förekommit under de senaste åren i banksystemet inte förväntas uppkomma annat än ytterst sällan. Senast något liknande hände i Sverige var på 1920-talet.

Staten behöver i var tid se till att betalningssystemet fungerar. Detta är inte liktydigt med att staten skall säkerställa en banks fortlevnad. Statliga åtgärder av diskretionär karaktär måste, med syftet att vidmakthålla betalningssystemets funktion, beslutas beroende på den specifika situationen. Ett system för garanti för insättningar innebär att den enskildes trygghet vad gäller kontomedel i bank ökar genom att insättningar upp till ett visst belopp garanteras. Genom ett dylikt system av konsumentskyddskaraktär förbättras allmänhetens trygghet vid användning av betalningssystemet. Att systemet för garanti för insättningar finansieras gemensamt av bankerna innebär att bankerna bär en del av kostnaderna som omsorgen om betalningssystemet annars kan innebära för staten.

5 EG-direktivet om system för garanti för insättningar

Europaparlamentet och EU-rådet har den 30 maj 1994 antagit ett direktiv (94/19/EG) om system för garanti för insättningar. Medlemsländerna skall ha införlivat direktivet med sina respektive rättsordningar senast den 1 juli 1995.

Sverige har den 1 januari 1995 trätt in som medlem i EU. Sveriges förpliktelse att införliva EG-rätten, bl.a. insättningsgarantidirektivet, i den svenska rättsordningen grundas på medlemskapet.

Sverige och andra dåvarande EFTA-länder (Finland, Island, Norge och Österrike) träffade i februari 1992 avtal med EG och EG:s medlemsstater om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde, EES. EES-avtalet, som trädde i kraft den 1 januari 1994, syftar till en integrering av de aktuella EFTA-ländernas marknader med EU:s inre marknad med dess fria rörligheter för varor, tjänster, personer och kapital (*de fyra friheterna*). Det ursprungliga EES-avtalet omfattade EG-rättsakter som antagits fram till och med den 31 juli 1991. Enligt avtalet kan direktiv som därefter antas av EG fogas till EES-avtalet genom beslut i den Gemensamma EES-kommittén. Kommittén har genom ett beslut den 28 oktober 1994 tagit in insättningsgarantidirektivet i EES-avtalet. Riksdagen har beslutat att godkänna kommitténs beslut (prop. 1994/95:113, bet. 1994/95:NU7, rskr. 1994/95:88).

Sverige omfattas i egenskap av medlem i EU av EES-avtalet och är skyldigt att tillämpa de direktiv som ingår i avtalet i förhållande till de EFTA-länder som är avtalsparter, för närvarande Island, Liechtenstein och Norge. Föreliggande lagförslag har utformats med beaktande av detta. Det område som omfattas av den gemensamma marknaden betecknas således, liksom i redan gällande lagstiftning, EES.

I direktivet om system för garanti för insättningar anges att syftet med att införa garantisystem är att skydda insättares medel hos ett kreditinstitut vid finansiella kriser. Utöver det primära syftet kan garantisystemet även sägas ha en viss stabilitetsbevarande funktion. Genom direktivet kan olika nationella system till skydd för insättares medel hos kreditinstitut harmoniseras. I direktivet anges vidare att det är nödvändigt att säkerställa en gemensam lägsta nivå för insättningsgaranti oavsett var i gemenskapen en insättning är gjord. En sådan insättningsgaranti sägs vara lika nödvändig som tillsynsregler vid genomförandet av den gemensamma bankmarknaden.

Med några få undantag finns det redan sådana system etablerade i de olika länderna. EG-kommissionen utfärdade år 1986 en rekommendation om att varje medlemsland skulle se till att ett eller flera officiellt erkända garantisystem infördes i landet och att medlemsländerna skulle ha vidtagit de nödvändiga åtgärderna för införandet senast den 1 januari 1990. EG-kommissionen konstaterade när fristen löpt ut att rekommendationen inte lett till önskat resultat. Ett antal länder saknade garantisystem och i de länder där ett sådant system införts omfattade garantin inte samtliga kreditinstitut.

I direktivet föreskrivs att varje medlemsland skall se till att ett eller flera obligatoriska garantisystem införs i landet. Innebörden av detta är att ett auktoriserat kreditinstitut som inte ansluter sig till ett officiellt erkänt system inte heller får ta emot insättningar.

Kraven på införlivande av direktivets bestämmelser med den nationella lagstiftningen är begränsade till garantisystemets huvudkomponenter, såsom t.ex. garantins omfattning och ersättningsnivå, värdlandets behandling av filialer till kreditinstitut från andra medlemsländer och tredje land samt formerna för framställande av krav på och erhållande av ersättning. Direktivet innehåller endast minimiregler. Det står varje medlemsland fritt att t.ex. ha ett garantisystem som är mer omfattande än vad som anges i direktivet. Överhuvud taget ges medlemsländerna stor frihet att utforma sina garantisystem utifrån nationellt betingade förhållanden. Direktivet kan därför inte sägas medföra en mer omfattande harmonisering av de olika ländernas system än att krav ställs på att systemens huvudkomponenter ges ett visst angivet innehåll.

Målsättningen för garantisystemen skall enligt direktivet vara att de inom en kort tid skall kunna betala ut ersättning, som beräknas på basis av en harmoniserad miniminivå, till en insättare på grund av att de insatta medlen förklarats indisponibla till följd av ett kreditinstituts finansiella situation.

Garantisystemen skall omfatta varje insättares samlade behållning i ett enskilt kreditinstitut och täcka ett belopp som motsvarar minst 20 000 ecu. Direktivet ger möjlighet att förena garantin med en självrisk som inte får överstiga 10 procent av det för en insättare bestämda ersättningsbeloppets storlek. Garantin skall enligt huvudregeln infrias inom tre månader från det att det konstaterats att insättarna är förhindrade att disponera sina medel på grund av att kreditinstitutets finansiella ställning omöjliggör betalningen. Vissa möjligheter finns enligt direktivet att förlänga den tid inom vilken garantin skall infrias.

Enligt direktivet skall de anslutna kreditinstituten svara för finansieringen av garantisystemen.

Direktivet innehåller vidare riktlinjer för ett värdlands behandling av filialer till kreditinstitut från de andra medlemsländerna och tredje land samt rekommendationer för det samarbete som förutsätts ske mellan medlemsländernas garantisystem och tillsynsmyndigheter. Bland annat skall filialer till utländska bankföretag som driver bankverksamhet i ett annat land (värdlandet) kunna ansluta sig till ett garantisystem i det landet och därigenom komplettera det skydd som garantisystemet i hemlandet kan erbjuda. Detta förutsätter dock att värdlandets garantisystem erbjuder en garanti som till omfattning eller ersättningsnivå överstiger hemlandets garanti.

I direktivet finns inga bestämmelser om hur garantisystemet skall administreras, hur finansieringen av garantisystemet skall ske (annat än att det skall finansieras av berörda kreditinstitut) eller om avveckling och rekonstruktion av kreditinstitut som råkat ut för ett fallissemang. Det kan nämnas att sistnämnda kategori av frågor behandlas i ett direktivförslag om rekonstruktion, likvidation och konkurs i kreditinstitut, jfr COM(88)4 final.

I detta sammanhang kan även nämnas det direktivförslag som föreligger angående skydd för investerare på värdepappersområdet (KOM(94)585). Detta direktivförslag, som är en motsvarighet till direktivet om system för garanti för insättningar, innehåller minimiregler för nationella system för kompensation till mindre investerare i de fall det konstaterats att ett företag som driver värdepappersrörelse på grund av sin finansiella ställning inte är i stånd att betala tillbaka pengar eller återlämna finansiella instrument som tillhör investerare och som det handhar för investerares räkning. Skyddet skall uppgå till minst 20 000 ecu per investerare och omfatta investerarens samlade krav oberoende av antal konton. Förslaget föreskriver att minst ett sådant obligatoriskt investerarskyddssystem skall finnas i varje land. Värdepappersföretag och kreditinstitut skall inte få bedriva tillståndspliktig värdepappersrörelse utan att vara anslutna till ett sådant system.

6 Ett svenskt system för garanti för insättningar - allmän inriktning

Vid bestämmandet av den allmänna inriktningen vad gäller funktion, omfattning och administration för ett svenskt system för insättningsgaranti är det framför allt två förhållanden som blir styrande. Från inhemsk horisont skall garantisystemet infogas i det svenska regelverket för kreditinstitut samt vara anpassat till den svenska kreditmarknadens struktur. Vidare skall bestämmelserna i EG:s direktiv beaktas.

När det gäller systemets huvudsakliga *skyddsfunktion* och *uppgifter* går en skiljelinje mellan å ena sidan ett omfattande, förebyggande system orienterat mot att bevara stabiliteten och med funktioner utöver vad EG-direktivet om insättningsgaranti kräver och å andra sidan ett avgränsat, konsumentskyddsriktat system. Vilket av dessa alternativ som väljs får bety-

delse för hur systemet lämpligen administreras, hur ingående det bör regleras, vilka resurser det skall förfoga över samt hur det skall finansieras. Det är konsumentskyddet som är det övergripande motivet för EG-direktivet.

Insättningsgarantisystem i andra länder synes snarast ha etablerats och byggts upp utifrån de skilda förutsättningar som varit rådande i de olika länderna. I princip kan två dominerande huvudlinjer urskiljas för utformningen av garantisystemen. Man har valt att antingen bygga upp ett mer omfattande system, som inte bara har funktion av konsumentskydd utan även getts i uppgift att trygga stabiliteten i betalningssystemet, eller valt ett mer avgränsat garantisystem med inriktning på att tillvarata insättarnas intresse. Så vitt är känt föreligger inte någon utvärdering av de olika ländernas system. Något annat lands system kan bl.a. därför inte i sin helhet tjäna som förebild vid utformningen av ett svenskt garantisystem. Detta gäller inte minst på grund av att EG-direktivet ställer krav på att de befintliga systemen justeras och utvecklas.

Beträffande frågan om systemets placering inom ramen för den samlade svenska skyddsregleringen är utgångspunkten att det nuvarande temporära statliga åtagandet, att banker och vissa andra kreditinstitut skall kunna fullgöra sina förpliktelser i rätt tid, kommer att tas bort när förhållandena på den svenska kreditmarknaden varaktigt stabiliserats. Förberedelserna för en avveckling har inletts. Någon tidpunkt för avvecklingen har ännu inte bestämts. Det finns inget hinder mot att systemet för garanti för insättningar sätts i kraft medan det temporära statliga åtagandet ännu kvarstår. Något ersättningsfall i systemet för garanti för insättningar kan dock såvitt avser banker ej aktualiseras så länge som det temporära statliga åtagandet kvarstår, eftersom åtagandet innebär att banker skall kunna infria sina förpliktelser i rätt tid.

Sveriges skyldighet att införa en insättningsgaranti kan inte uppfyllas genom det nyss nämnda åtagandet. I EG-direktivet slås nämligen fast att system för insättningsgaranti, eller motsvarande ordning som uppfyller de krav som ställs i direktivet, inte får tillhandahållas i ett system finansierat med skattemedel samt, i artikel 3.1, en medlemsstats åtagande att säkerställa ett kreditinstitut inte kan utgöra ett alternativ till ett system för garanti för insättningar.

Betalningssystemet är av central betydelse för ekonomins funktion. Staten har anledning att ta ansvar för betalningssystemets stabilitet. Under exceptionella förhållanden måste det finnas ett utrymme för åtgärder från statens sida av diskretionärt slag. Sådana åtgärder kan, men behöver inte, byggas på en på förhand formaliserad ordning.

En avveckling av den nuvarande statliga garantin för att banker och vissa andra kreditinstitut kan fullgöra sina förpliktelser aktualiserar således olika slag av skyddsaspekter. Med tanke på de tidsramar som gäller för att införliva EG-direktivets bestämmelser samt att direktivet relativt entydigt motiveras med behovet av ett grundläggande konsumentskydd är det naturligt att även det svenska systemet primärt byggs upp som ett konsumentskydd.

Ytterligare regler om åtgärder när en bank har solvensproblem, vid sidan om de här föreslagna reglerna för system för garanti för insättningar och övriga redan existerande regelverk, kommer att utredas vidare. I ett inledande skede av bankkrisen uppstod frågor kring hanteringen av de drabbade bankernas problem. Detta kan åter bli aktuellt om en bank råkar i solvensproblem efter det att bankstödsåtagandet upphört. Regeringen har tillkallat en kommitté (Banklagskommittén, Fi 1995:09, dir. 1995:86) som bl.a. skall utreda om en integrering av regler om åtgärder vid en banks solvensproblem med reglerna om insättningsgaranti kan vara lämplig. Tills vidare föreslås systemet för insättningsgaranti och dess finansiella resurser inte kunna tas i anspråk för att, t.ex., förhindra att ett institut drabbas av finansiella svårigheter eller för rekonstruktion av en bank.

Beträffande systemets *omfattning* öppnar EG-direktivet möjligheten att medge en mycket bred definition av begreppet insättning och inlemma ett brett spektrum av insättarkategorier. Till begreppet insättning räknas i EG-direktivet, förutom tillgodohavanden på bankkonto, alla fordringar i form av värdepapper som har ställts ut av ett kreditinstitut, dvs. såväl skuldebrev som bankcertifikat och andra jämförbara värdepapper. Vissa typer av obligationer undantas dock. Således kan enligt direktivet även andra institut än banker ingå i systemet. Från denna huvudregel kan dock betydande undantag göras. Det minimikrav som ställs är att det som normalt kallas inlåning på konto från allmänheten skall täckas av insättningsgarantin.

I flertalet länder begränsas garantin i princip till s.k. inlåning på konto från allmänheten. I vissa fall förekommer att andra institut än banker får tillgång till systemet eftersom de får ta emot inlåning på konto. Mycket talar för att en begränsning till inlåning på konto även bör gälla i Sverige. Från konsumentskyddssynpunkt är det inlåningsmedlen som bör prioriteras med hänsyn till deras centrala funktion för främst hushållen både vad gäller betalningstransaktioner och kassahållning. Då därtill inlåningsfunktionen i bankerna alltså utgör kärnan i betalningssystemet stärks ytterligare motivet för en grundläggande garanti inom detta område. Således är det främst bankerna som skall ingå i systemet. Med bank avses inte bankkoncerner.

Det som här föreslås gälla för banker skall även gälla för de värdepappersbolag som tar emot insättningar på s.k. kundkonton i samband med att värdepapperstjänster utförs. Detta behandlas i avsnitt 19.

EG-direktivet tar inte ställning till om ett eller flera system bör införas eller hur garantisystemet skall administreras. Det framgår dock att skyddssystem som omfattar även andra funktioner men väl täcker de minimikrav som direktivet ställer accepteras, förutsatt att de inte finansieras med skattemedel. I vissa länder finns mer än ett system som i allmänhet innebär att olika kategorier av banker, främst affärsbanker och sparbanker, har separata system. Den svenska bankmarknaden har traditionellt varit indelad i motsvarande huvudgrupper jämte föreningsbanker. Emellertid medför inte skillnader i associationsform olikheter i behovet av konsumentskydd. Av strukturella skäl förefaller det därför mindre angeläget att bygga upp mer än

ett system för insättningskydd. För ett gemensamt system talar också de ökade möjligheterna till spridning av kostnaderna för fallissemang som kan uppnås genom att samtliga banker ingår i ett och samma system.

Enligt EG-direktivet är grundprincipen för hur system för garanti för insättningar skall finansieras att kostnaderna för denna finansiering i princip skall bäras av bankerna själva. Denna princip följs bäst genom att bankernas betalning av systemets kostnader sprids över tiden. Årliga avgifter som tillförs systemet från bankerna och som placeras utan kreditrisk ger systemet en beredskap att möta kostnader i samband med bankfallissemang. Eftersom ett ersättningsfall kan innebära mycket stora utbetalningar till de skyddade insättarna krävs att systemet har möjlighet att låna erforderliga medel för att med full trovärdighet kunna fullfölja dess åtagande. Det är vidare av främst principiella skäl lämpligt att storleken på de avgifter som bankerna betalar är relaterade till den risk för belastning på systemet som respektive bank utgör.

7 Insättningsgaranti - villkor för att få driva bankrörelse

7.1 Svenska banker

Regeringens förslag: Ett obligatoriskt system för garanti för insättningar skall införas i Sverige. Garantisystemet skall vara offentligt och ansvaret för det skall läggas på en förvaltningsmyndighet.

En svensk bank skall omfattas av garantisystemet om banken har tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna är över lag positiva till att det införs ett insättningsgarantisystem i Sverige.

HSB Riksförbund kan dock inte tillstyrka förslaget i promemorian eftersom sparkassor i ekonomiska föreningar inte omfattas av det föreslagna systemet. Även *Riksbyggens Sparkassa* och, i viss mån, *Nordiska Sparlån* anser att insättare med konton i sparkassor skall ha rätt att vara anslutna till det svenska garantisystemet.

Sveriges Köpmannaförbund och *Grossistförbundet* anser att det av konkurrensskäl bör vara möjligt för sådana företag/organisationer som bedriver sparkasserörelse eller som har system med begränsad inlåning på konto knutna till kontokort att frivilligt ansluta sig till det svenska garantisystemet. En förutsättning härför skall dock vara att garantiavgiften återspeglar inlåningens omfattning.

Riksgäldskontoret, *Sveriges Advokatsamfund* och *Svenska Fondhandlareföreningen* framhåller att det inte är självklart att det svenska garantisystemet skall drivas i offentlig regi och vara obligatoriskt.

Skälen för regeringens förslag:

Behovet av lagstiftning

I direktivet om system för garanti för insättningar föreskrivs att varje medlemsland skall se till att ett eller flera obligatoriska garantisystem införs i landet. Behovet av reglering inom EU av ett sådant konsument-skydd är en konsekvens av principerna om en enda auktorisation av och åtföljande etableringsfrihet för kreditinstitut. När banker får etablera filialer i andra länder och därigenom bidra till ökad konkurrens och effektivitet har det ansetts nödvändigt att säkerställa en gemensam lägsta nivå för insättningsgaranti oavsett var i gemenskapen en insättning finns.

För det fall att en bank skall upplösas på grund av dess ekonomiska situation, måste det finnas ett system som garanterar insättarnas medel hos bankens samtliga utländska filialer (inom EES) i samma utsträckning som bankens övriga insättare. En fri etableringsrätt skulle nämligen kunna vålla problem om en bank inte förmådde att infria sina förpliktelser mot insättarna och detta spred sig till ett annat medlemsland genom bankens filialer. Ett sådant scenario skulle kunna utlösa oro och komma att äventyra det finansiella systemets stabilitet inom hela gemenskapen. Denna bedömning gör sig även gällande i de fall när ett bankföretag hemmahörande i ett land utanför EES driver verksamhet inom gemenskapen från filial.

I bankrörelselagen (1987:617) finns bestämmelser som innebär att svenska banker kan tillåtas att driva bankrörelse utomlands från filial och att utländska bankföretag på samma sätt kan ta emot insättningar här i landet hos en filial. Verksamhetsförutsättningarna i bankrörelselagen skiljer sig åt beroende på om banken driver verksamhet inom eller utanför EES respektive om det utländska bankföretaget som driver verksamhet här i landet hör hemma i ett annat land inom eller utanför EES. Denna uppdelning har även betydelse för möjligheterna att ingripa mot en bank eller ett bankföretag.

Mot bakgrund av bestämmelserna i bankrörelselagen och det ovan angivna syftet med en insättningsgaranti att utgöra ett konsumentskydd, bör det svenska garantisystemet utformas så att det kan gälla för insättningar hos banker och bankföretag i samtliga fall som anges i bankrörelselagen. Eftersom officiellt erkända garantisystem även förekommer utomlands är det nödvändigt att göra skillnad mellan 1) fall där det bör vara *obligatorisk* för banken eller bankföretaget att den svenska garantin gäller för insättningarna, dvs. fall där garantin skall utgöra en förutsättning för företagets möjligheter att driva verksamhet här i landet, och 2) fall där insättningarna skall omfattas av garantin till följd av en *frivillig komplettering*. Till det förra fallet 1) skall hänföras svenska banker, svenska bankers filialer i ett land inom EES samt filialer till bankföretag från ett land utanför EES där insättningsgaranti saknas eller där den garanti som erbjuds inte kan anses

uppfylla direktivets krav och därför ej är godtagbar. Till det senare fallet 2) skall hänföras svenska bankers filialer i ett land utanför EES, filialer till bankföretag från ett land inom EES samt filialer till bankföretag från ett land utanför EES där den garanti som erbjuds i och för sig är godtagbar. Nu redovisade uppdelning mellan *obligatoriska* och *frivilliga* fall skall också ligga till grund för utformningen av de bestämmelser om ingripanden m.m. som skall gälla för det svenska garantisystemet. I det följande redogörs för i vilka fall den svenska garantin gäller för insättningar som finns hos en svensk bank eller ett utländskt bankföretag som driver bankrörelse här i landet från filial. I avsnitt 16 redogörs för konsekvenserna av att en bank eller ett bankföretag inte fullgör sina skyldigheter mot det svenska garantisystemet.

Ett obligatoriskt garantisystem i offentlig regi

I direktivet finns inga bestämmelser om hur ett garantisystem skall vara organiserat eller hur det skall administreras. Inte heller anges hur ett garantisystem skall vara organisatoriskt placerat i det finansiella systemet eller arten och graden av reglering. Dessa frågor måste därför bli föremål för nationella överväganden. Avseende bör därvid fästas vid de uppgifter och befogenheter som ett sådant organ bör ges för att kunna ansvara för garantisystemet. Ett avgörande av frågan om var ansvaret för det svenska garantisystemet skall placeras bör därför ske efter en bedömning av vad som förefaller mest ändamålsenligt med hänsyn till garantisystemets utformning och funktion.

Denna utgångspunkt för ett svenskt garantisystem måste vara avgörande för frågan om garantisystemet bör vara offentligt eller privat. Svaret på denna fråga är, som flera remissinstanser påpekat, ingalunda självklar. Man kan väl tänka sig att staten anger vissa allmänna riktlinjer och att en privat aktör ges stor frihet att utforma verksamheten. Att garantisystemet måste omgärdas av en hel del av det allmänna bestämda regler spelar ingen avgörande roll för frågan om systemet skall vara i offentlig eller privat regi.

Tre aspekter måste emellertid tillmätas avgörande betydelse.

Ett garantisystem måste otvetydigt ha den finansiella kapacitet som fordras för att kunna fullgöra sin uppgift att betala ut ersättning till insättarna. Det får inte finnas grund för att privata aktörers motivation och kapacitet för att tillhandahålla ett garantisystem som ger ett tillräckligt omfattande skydd för insättarna sätts ifråga. Även om det inte är omöjligt för ett privat system att uppfylla dessa krav, torde det ligga närmare till hands att ett offentligt system med garanterad tillgång till upplåningsmöjligheter når den eftersträlvade och nödvändiga trovärdigheten.

I vissa länder finns mer än ett system som i allmänhet innebär att olika kategorier av banker, främst affärsbanker och sparbanker, har separata system. Den svenska bankmarknaden har traditionellt varit indelad i motsvarande huvudgrupper jämte föreningsbanker. Emellertid medför inte strukturella skillnader olikheter i behovet av konsumentskydd. Av struktu-

rella skäl förefaller det därför mindre angeläget att bygga upp mer än ett system för insättningskydd. Att endast ett system skall införas i Sverige talar för att systemet skall vara offentligt. Ett privat alternativ skulle nämligen innebära att ett privat monopol introducerades. Bland annat frågor om lika behandling av deltagande banker, inkl. nytillkommande aktörer, kan också vara svårare att lösa på ett tillfredsställande sätt i ett privat system.

Till detta skall läggas att ett offentligt system från flexibilitetssynpunkt kan vara att föredra om systemet i framtiden skall ges utökade funktioner eller om dess förutsättningar i viktiga hänseenden ändras.

Mot denna bakgrund bör det svenska garantisystemet vara offentligt och ansvaret för det läggas på en förvaltningsmyndighet.

Av det som nu sagts följer att, eftersom det enligt direktivet är obligatoriskt för den som tar emot insättningar från allmänheten att omfattas av ett insättningsgarantisystem, alla svenska banker måste omfattas av samma garantiordning. Det innebär också att den som tar emot sådana insättningar som enligt direktivet skall omfattas av insättningsgarantin inte kan få driva sådan verksamhet utan att delta i garantisystemet. En bank skall därför omfattas av det svenska garantisystemet om banken har tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse. Därigenom kommer de banker som redan beviljats oktroj i Sverige att omfattas av garantisystemet. Någon möjlighet för dessa banker att stå utanför garantisystemet kommer således inte att finnas. Frågan om filialers deltagande i garantisystemet behandlas i avsnitt 7.2.

Sparkasseverksamhet i ekonomisk förening m.m.

Flera remissinstanser har invänt mot att insättningsgarantin endast skall omfatta insättningar som har gjorts i banker och vissa värdepappersbolag. Utanför dessa institut förekommer nämligen insättningar i vissa ekonomiska föreningars sparkassor, i sparlåneföreningar och i form av medel på kundkonton, tillhandahållna av rörelsedrivande bolag.

Det finns olika principiella skiljelinjer både mellan de nu angivna formerna för insättningar och mellan dessa och de insättningar som enligt promemorians förslag skall omfattas av insättningsgarantin. Sedan lång tid finns ett principiellt förbud för andra än banker att ta emot insättningar från allmänheten. Att insättningar ändå har kunnat tas emot av sparkassor, sparlåneföreningar och kontoföretag beror på - i de två första fallen - att verksamheten inte har ansetts bedriven gentemot allmänheten utan mot en krets av medlemmar, och i det sista fallet att insättningarna inte har ansetts utgöra inlåning utan förskottsbetalning för varor och tjänster.

De sparkassor som förekommer i Sverige i dag är i princip knutna till olika kooperativa företag som drivs i den ekonomiska föreningens form, t.ex. bostadskooperationen (HSB och Riksbyggen), konsumentkooperationen (KF) och jordbrukskooperationen. Medan Riksbyggens sparkassa är organiserad som en särskild juridisk person, är övriga sparkassor integrerade i den ekonomiska föreningens verksamhet. I dessa fall används de medel som tas emot från medlemmarna som rörelsekapital av föreningen.

En medlems fordran torde vanligen vara oprioriterad. Det finns inga tillgångar i föreningen som är avskilda för insättarnas räkning. Med tanke på den grundläggande funktionen hos sparkassorna - att medlemmarna mot i många fall gynnsam ränta bidrar till föreningens försörjning med rörelsekapital - är också denna ordning naturlig.

Sparlåneföreningar fungerar till skillnad från sparkassorna på i princip samma sätt som ett kreditinstitut. Sparlåneföreningen tar också emot insättningar från medlemmarna. Insättningarna används för att låna ut medel till medlemmar. De förekommande föreningarnas storlek är mycket varierande.

Som nämnts finns också en möjlighet att göra en insättning på ett konto hos ett företag som tillhandahåller någon form av betalkort. Tillgodohavandet kan i så fall i princip användas för köp av varor eller tjänster av företag som är närstående till kontoföretaget. Den typen av insättningar har karaktären av förskottsbetalning.

Enligt EG-rätten (artikel 3 i det s.k. andra banksamordningsdirektivet, 89/646/EEG) får inlåning från allmänheten tas emot av kreditinstitut samt av andra företag, om dessa företag omfattas av en särskild nationell lagstiftning och verksamheten är underkastad regler och övervakning till skydd för insättare och investerare.

Betaltjänstutredningen har i betänkandet Finansiella tjänster i förändring (SOU 1994:66) lagt fram olika förslag som berör sparkassor, sparlåneföreningar och företag som tar emot kundmedel på konto. Regeringen avser att inom kort lägga fram förslag till riksdagen som innebär att möjligheten för vissa företag att ta emot kundmedel på konto läggs fast (se lagrådsremiss den 21 september 1995, Fi 94/1942). För verksamheten kommer att gälla vissa begränsningar. Dessa tillsammans syftar bl.a. till att klargöra kontobehållningarnas karaktär av förskottsbetalning av varor och tjänster. Kontantuttag kommer i princip inte att vara tillåtna.

Kundmedlen har en annan karaktär än de medel som finns på konto hos ett kreditinstitut. Att det inte rör sig om inlåning i egentlig mening är för övrigt en förutsättning för att insättningarna i fråga inte skall omfattas av de EG-regler som gäller om vilka som skall få ta emot inlåning. Vidare är insättarens syfte med insättningen ett annat än bankspararens. Kontoföretagen verkar dessutom under helt andra förutsättningar än banker och andra institut som får ta emot inlåning från allmänheten. Enligt regeringens uppfattning kan det därför inte vara aktuellt att låta kundmedel på konto omfattas av en insättningsgaranti.

Enligt Betaltjänstutredningens nyssnämnda betänkande måste den verksamhet som i vart fall de större sparkassorna och sparlåneföreningarna bedriver anses vända sig till allmänheten. Slutsatsen grundas på att var och en - mot erläggande av viss avgift - kan vinna inträde i den förening som driver verksamheten. Innebörden av utredningens resonemang är att sparkassorna och sparlåneföreningarna måste driva verksamheten enligt de gällande reglerna i andra banksamordningsdirektivet. Det betyder att insättningar skulle kunna tas emot av föreningarna bara om de är

auktoriserade kreditinstitut (i Sverige banker och vissa värdepappersbolag) eller står under den särskilda reglering som krävs enligt artikel 3 i direktivet.

För närvarande medger inte lagstiftningen att banker har annan associationsform än bankaktiebolag, sparbank eller föreningsbank. Betaltjänstutredningen har emellertid föreslagit att bankverksamhet skall kunna drivas även av kooperativa företag (ekonomiska föreningar). En sådan möjlighet skulle kunna vara aktuell främst för större sparlåneföreningar. Regeringen ämnar också, som tidigare aviserats, lägga fram ett förslag till lag om medlemsbanker inom kort, se den tidigare nämnda lagrådsremissen. Eftersom en sådan ekonomisk förening i alla avseenden legalt sett kommer att bli jämställd med andra banker är det naturligt att även de insättningar som dessa företag tar emot omfattas av insättningsgarantin. Regeringens kommande proposition i ämnet kommer att ta upp den frågan. Regeringen kommer i det sammanhanget också att behandla frågan om mindre sparlåneföreningar.

Det är med tanke på sparlåneföreningarnas verksamhet (att ta emot insättningar och att låna ut pengar) naturligt att skapa ett regelverk som helt eller i allt väsentligt ansluter till det som gäller för banker i allmänhet, detta alldeles oavsett hur EG-direktivets allmänhetsbegrepp rätteligen skall tolkas. Förhållandena för vissa ekonomiska föreningars sparkassar är däremot andra. Insättningarna har i många avseenden samma kännetecken som de som kan göras hos en bank. Medlen kan vara nominellt bestämda, likvida, räntebärande etc. Däremot använder de mottagande företagen pengarna på helt olika sätt. En bank placerar till övervägande delen de inströmmade insättningarna i krediter. Det sker under ett regelverk som bl.a. föreskriver riskspridning samt ingående analyser av vilka förlustrisker som finns. Dessutom fordras att banken, utöver de medel som lånas upp genom inlåningen, har ett eget kapital av viss storlek. Slutligen står bankens verksamhet under det allmännas tillsyn genom Finansinspektionen. Sparkassorna, däremot, saknar för närvarande regelverk. Några krav på viss uppnådd soliditet eller andra skyddsregler finns inte. De inlånade medlen används, som tidigare antytts, ofta i företagets allmänna rörelse. Även om det finns stora skillnader mellan olika sparkassar - och olika individer - uppgår ibland de insättningar som en enskild medlem gjort i en sparkassa till betydande belopp.

Alldeles oavsett om en sparkasseverksamhet skulle anses vända sig till allmänheten - och således omfattas av den nämnda regeln i andra banksamordningsdirektivet - eller inte kan det finnas skäl att fråga sig om den inte borde omgärdas av vissa regler och i så fall också om någon form av samhällelig kontroll av verksamheten borde arrangeras. Den främsta anledningen är givetvis att vissa större sparkassar har åtskilliga insättare och förvaltar betydande belopp. Det rör sig också om, i många fall, ett långsiktigt sparande, stundom motiverat av socialt viktiga sparmål, t.ex. bostadssparande. Det argumentet förstärks också av att insättarna i många fall inte har något klart begrepp om hur deras sparmedel förvaltas.

Mot den bakgrunden är det angeläget att frågan om en reglering av sparkassorna belyses. Regeringen har därför tillkallat en utredare med uppdrag att se över frågan. Avsikten är att, om denne bedömer det som lämpligt, förslag till en ändamålsenlig reglering av sparkasseverksamhet skall läggas fram.

Eftersom medlemsfinansiering ingår som ett traditionsenligt och ändamålsenligt inslag i den kooperativa företagsformen bör det regelverk som sedermera införs inte onödigtvis lägga hinder i vägen för sparkasseverksamhet i ekonomiska föreningar. Regelverket bör alltså inte vara mer strikt än som oundgängligen fordras för det grundläggande skydd som insättarna kan göra anspråk på. Motsvarande bör också vara vägledande vid bestämmandet av den tid inom vilken sparkassorna skall inrättas enligt den nya modellen.

Det som nu sagts är avsett att utgöra en bakgrund till regeringens ställningstagande i den fråga som väckts av flera remissinstanser, nämligen om insättningar i kooperativa sparkassor bör omfattas av den i denna lagrådsremiss föreslagna insättningsgarantin. Som redan framgått menar regeringen att insättarna i sparkassorna förtjänar att skyddas genom att särskilda bestämmelser införs om sparkasseverksamhet. Sparkassorna har emellertid inte den centrala roll, för hushållen och samhället, i betalningssystemet som bankerna har. Att insättningar i sparkassor skall omfattas av det obligatoriska garantisystemet, som vissa remissinstanser anfört, är inte självklart. Enligt regeringens uppfattning talar nämligen flera skäl med beaktansvärd styrka mot en sådan lösning.

Som kommer att framgå senare i denna proposition föreslår regeringen införandet av ett insättningsgarantisystem som i princip är solidariskt. Alla institut som enligt gällande lag får ta emot inlåning från allmänheten (dvs. banker och i vissa fall värdepappersbolag) verkar under identiska förutsättningar. De är kringgärdade av ett gemensamt regelverk, syftande både till skydd av betalningssystemet och av konsumenterna. Insättningsgarantin förutsätter att alla dessa institut bidrar till finansieringen av garantin. Om ett institut fallerar kommer dess insättare att kompenseras av medel som alla institut samlat samman. Vidare kommer alla kvarvarande institut, om ett fallerat, att solidariskt få bidra till återställande av garantisystemets kapacitet. Mot den bakgrunden är det svårt att föreställa sig att företag som inte omfattas av det grundläggande regelsystemet - som bl.a. garanterar riskspridning, något som strider mot sparkassornas grundidé att vara till gagn för föreningens verksamhet inom dess verksamhetsområde - skall inrymmas i garantiordningen.

Ett viktigt inslag i det garantisystem som regeringen föreslår är att omfattade institut skall bidra till systemet med avgifter i förhållande inte bara till institutets andel av de totalt garanterade insättningarna, utan också att avgiftssättningen skall grundas på en bedömning av varje enskilt instituts risknivå. Som kommer att framgå i det följande har regeringen valt att använda institutens kapitaltäckningsgrad som ett mått på risknivån. I ett sådant system låter sig andra företag, som inte lyder under kapitaltäckningskrav, svårligen inordna.

Sammantaget anser regeringen att skälen mot att sparkassor skall omfattas av den obligatoriska insättningsgarantin överväger. Det innebär att endast insättningar i banker och vissa värdepappersbolag, skall omfattas av den obligatoriska garantin.

Regeringens ståndpunkt i den frågan innebär emellertid inte att tanken på en garantiordning för insättare i sparkassor förkastas. Tvärtom förtjänar sparkasssparares insättningar av flera skäl skydd. Som redan anmärkts kan en enskilds sparande i en sparkassa uppgå till betydande belopp och vara av väsentlig betydelse för dennes ekonomi. Ofta är också sparandet långsiktigt och tjänar viktiga syften. Det bör därför klarläggas hur ett särskilt skydd för sparare i sparkassor kan utformas. Det ingår i den tidigare nämnda utredarens uppdrag.

7.2 Filialer

7.2.1 Direktivets förbud mot export av nationella garantisystem

I ingressen till direktivet framhålls att det inte är meningen att garantisystemen i de olika medlemsländerna skall användas som konkurrensmedel. Skälet till detta anges vara att det kan leda till marknadsstörningar och snedvridning av konkurrensen om ett utländskt bankföretag tillåts att genom hemlandets garantisystem erbjuda insättare hos bankföretagets filial i värdlandet en bättre garanti för insatta medel än vad värdlandets system kan erbjuda.

Följden av att garantisystemen enligt den tvingande bestämmelsen i direktivet (artikel 4.1) inte får användas som konkurrensmedel är att det svenska garantisystemet inte får ge ett skydd för insättningar som en insättare gör i en svensk banks filial i ett EES-land som är bättre än det som insättaren får om denne sätter in medlen i ett bankföretag som omfattas av ett inhemskt garantisystem. Omvänt gäller att filialer från vilka utländska bankföretag driver bankrörelse i Sverige inte får exportera det skydd för insättningar som hemlandets garantisystem kan erbjuda om detta ger ett bättre skydd än det svenska systemet. I båda fallen torde det ankomma på resp. lands tillsynsmyndigheter och garantisystem att reagera om sådant förekommer. Om den nationella lagstiftningen i ett annat EES-land mot förmodan skulle tillåta att ett bankföretag från ett sådant land driver bankrörelse från filial i ett annat EES-land och där erbjuder insättare ett bättre skydd för insättningar än vad ett inhemskt garantisystem kan erbjuda, torde det emellertid inte bli aktuellt för Finansinspektionen att i första hand vidta sanktioner mot bankföretaget i fråga. Att en sådan konkurrensfördel tillskapats av den nationella lagstiftningen i ett EES-land bör i stället angripas genom de förfaranden som anges i EG-fördraget.

EG-kommissionen skall före den 31 december 1999 utvärdera denna begränsningsregel och i en rapport till Europaparlamentet och EU-rådet föreslå i vilken utsträckning som den skall bestå. Det kan nämnas att Tyskland vänt sig till EG-domstolen och där angripit bl.a. bestämmelserna om

exportförbud i direktivet. Detta förhållande påverkar emellertid inte medlemsländernas skyldighet att införliva direktivets bestämmelser i de nationella rättsordningarna.

Det kan noteras att direktivet inte förbjuder export av garantisystem i förhållande till tredje land.

7.2.2 Svenska bankers filialer utomlands

Regeringens förslag: En filial från vilken en svensk bank driver bankrörelse i ett EES-land skall omfattas av det svenska garantisystemet.

Om en bank tar emot insättningar hos en filial i ett land utanför EES skall banken kunna ansöka om att filialen skall omfattas av det svenska garantisystemet.

Det svenska garantisystemet skall inte erbjuda en ersättningsnivå för insättningar hos filialer i ett EES-land från vilka svenska banker driver bankrörelse, som överstiger den högsta ersättningsnivå som kan erbjudas av ett garantisystem i det landet. Ersättningen från garantin får inte heller avse fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som följer av bestämmelserna där.

Promemorians förslag: Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag utom på följande punkter. Möjligheten för en svensk banks filial i ett land utanför EES att omfattas av det svenska garantisystemet regleras. I stället för att avtal skall träffas om att bankens filial skall omfattas av det svenska garantisystemet införs en ordning som innebär att garantimyndigheten skall fatta beslut om detta efter en ansökan från banken.

Remissinstanserna: Enligt *Bankstödsnämnden* har garantimyndighetens beslut, att tillåta eller vägra svenska instituts filialer utanför EES eller utländska instituts filialer i Sverige att omfattas av det svenska garantisystemet, karaktär av myndighetsutövning. I stället för att myndigheten träffar avtal om att en sådan filial skall omfattas av garantisystemet, bör myndigheten, efter ansökan från det aktuella institutet, avgöra frågan genom ett beslut. Denna ordning hindrar inte att det till grund för ett sådant beslut ligger avtal mellan myndigheten och institutet eller en myndighet i institutets hemland. Bankstödsnämnden påpekar vidare att det saknas bestämmelser som reglerar det fallet att ett svenskt institut vill ansluta en filial i ett land utanför EES till det svenska garantisystemet. En något utförligare reglering av förutsättningarna för att låta svenska resp. utländska instituts filialer omfattas av det svenska systemet är därför påkallad enligt nämnden. Vidare framhåller Bankstödsnämnden att det är av betydelse för tillämpningen av regelsystemet att det kan fastställas att en insättning är gjord hos en filial. Bankstödsnämnden förutsätter därvid att uttrycket *gjord hos* inte innebär att insättaren skall ha gjort insättningen vid ett besök på det

aktuella filialkontoret, utan att det är insättarens konto som skall vara kopplat till filialen.

Sveriges Advokatsamfund anser att det inte är motiverat att det svenska garantisystemets omfattning sträcker sig utanför EES-området. Enligt samfundet skulle en sådan utvidgning innebära en ökad belastning på garantisystemet och skulle i förlängningen drabba aktieägare och insättare i svenska banker och, i den mån tillgångarna i systemet inte räcker till, de svenska skattebetalarna. Samfundet anser därför att det svenska garantisystemet inte skall omfatta svenska bankers filialer i länder utanför EES-området. Filialer i dessa länder får i stället erbjuda det insättarskydd som normalt tillhandahålls i respektive land.

Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1 kap. 6 § bankrörelselagen krävs tillstånd för att ett svenskt bankaktiebolag skall få inrätta filial utomlands. Bestämmelsen gäller all filialetablering utomlands. Om etableringen skall ske i ett EES-land tillämpas de kompletterande reglerna i 1 kap. 7 § samma lag. När ett filialtillstånd ges skall Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas. Till underrättelsen skall fogas uppgifter om bl.a. det system för garanti för insättningar som gäller för banken.

Avgörande för frågan om den svenska bankens filial skall omfattas av det svenska garantisystemet eller ett garantisystem i det land där filialen driver verksamhet (värdlandet) är om värdlandet är ett EES-land.

Om värdlandet är ett EES-land skall filialen omfattas av hemlandets, dvs. Sveriges, garantisystem. Den ersättning som kan komma att lämnas av det svenska garantisystemet begränsas emellertid i princip av förbudet mot export av nationella garantisystem (se avsnitt 7.2.1). Denna begränsning innebär även att ersättningen inte får avse fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som följer av bestämmelserna i det landet.

Direktivet behandlar inte frågan om en svensk banks filial i ett land utanför EES skall omfattas av det svenska garantisystemet. Utgångspunkten för utformningen av det svenska garantisystemet bör vara, som Svenska Advokatsamfundet anför, att en sådan filial inte skall omfattas av det svenska systemet. Skälet är att ett motsatt ställningstagande skulle kunna innebära en konkurrensnackdel för banken. Det är nämligen inte säkert att konkurrensmiljön (exempelvis brister i informationen till insättarna eller statens förhållningssätt till krisdrabbade banker) i ett sådant land är sådan att en kostnad för en insättningsgaranti uppfattas som motiverad av kunderna. Om det svenska garantisystemet har en ersättningsnivå som överstiger vad värdlandets garantisystem erbjuder, kan detta medföra att bankens kostnader för inlåningen därigenom blir högre, eftersom banken måste betala för den garanti som det svenska systemet erbjuder filialens insättare. Detta gäller med än större styrka om värdlandet saknar insättningsgaranti.

Eftersom direktivets exportförbud inte gäller i förhållande till tredje land, bör emellertid den svenska banken kunna välja att låta bankens filial

omfattas helt eller delvis av det svenska garantisystemet. Denna valfrihet för den svenska banken kan i praktiken givetvis komma att begränsas beroende på vilket utrymme värdlandets lagstiftning ger banken att låta insättningar hos filialen omfattas av det svenska garantisystemet. Den frågan ankommer emellertid inte på svenska myndigheter att pröva.

Ett beslut av garantimyndigheten att tillåta eller vägra en filial att omfattas av det svenska garantisystemet har, som Bankstödsnämnden påpekat, karaktär av myndighetsutövning. I stället för den i promemorian föreslagna ordningen, att garantimyndigheten i förekommande fall träffar avtal med den bank eller det bankföretag som avser att låta en filial omfattas av det svenska garantisystemet helt eller delvis, bör gälla att garantimyndigheten, efter ansökan från banken eller bankföretaget, avgör detta genom att fatta ett beslut i frågan. Garantimyndigheten bör regelmässigt kunna besluta att en filial skall omfattas av det svenska garantisystemet om exempelvis erforderlig information om bankens engagemang kan garanteras.

Avgörande för om en insättning kan grunda rätt till ersättning från garantisystemet är att insättningen finns hos någon av de banker eller bankföretag som kan omfattas av systemet. Oavsett om det är fråga om en filial till en bank eller till ett bankföretag hemmahörande i ett land inom eller utanför EES gäller, att filialen skall ha en egen bokföring, som är skild från bankföretagets bokföring. Denna ordning medför även att en insättning kan hänföras till ett konto hos viss filial oavsett var insättningen är gjord. Skäl att i insättningsgarantisammanhang införa särskilda regler om vad som avses med att en insättning finns hos en filial föreligger därför inte.

7.2.3 Filialer till bankföretag från ett annat land inom EES

I promemorian föreslogs att ett garantisystem i ett annat EES-land inte får erbjuda en garanti för insättningar hos filialer i Sverige till ett bankföretag från det landet som är mer omfattande eller vars ersättningsnivå överstiger den högsta ersättningsnivå som kan erbjudas av det svenska garantisystemet. Ersättningen får inte heller avse fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som följer av bestämmelserna i Sverige. Ett brott mot ett sådant exportförbud innebär enligt förslaget att det aktuella bankföretaget inte får driva bankrörelse i Sverige från filial.

Svenska Bankföreningen påtalar i remissvaret att bestämmelserna om exportförbud i direktivets artikel 4.1 inte innebär att något förbud mot att driva filialverksamhet uppställs för det fall exportförbudet överträds.

Enligt 1 kap. 5 § bankrörelselagen kan ett bankföretag från ett land inom EES driva bankrörelse i Sverige sedan Finansinspektionen mottagit en underrättelse om detta från en behörig myndighet i bankföretagets hemland. Svenska myndigheter har normalt inte rätt att vägra sådant marknadsstillträde för EES-banker.

Det är den behöriga myndigheten i bankföretagets hemland som prövar om bankföretaget skall få verka i ett EES-land. Finansinspektionen skall

underrättas om att lämplighetsintyg utfärdats av hemlandsmyndigheten och har att godta detta. En sådan underrättelse skall åtföljas av bl.a. en uppgift om nivån på och omfattningen av den insättningsgaranti som gäller för insättare i bankföretaget.

Så snart Finansinspektionen har givit klartecken kan filialen etableras och verksamheten påbörjas. Detsamma gäller om inspektionen inte uttryckligen har reagerat inom två månader efter det att underrättelsen från hemlandsmyndigheten mottagits.

Enligt artikel 4.1 i direktivet skall hemlandets garantisystem omfatta filialer från vilka bankföretag driver bankrörelse i andra EES-länder. Det innebär att om ett utländskt bankföretag hemmahörande i ett annat land inom EES driver bankrörelse från filial i Sverige, kommer filialen att omfattas av minst ett officiellt erkänt garantisystem i hemlandet. Den ersättning som kan komma att lämnas av ett sådant garantisystem begränsas på samma sätt som ersättningen från det svenska garantisystemet av bestämmelserna om förbud mot export av nationella garantisystem. Som framhållits i avsnitt 7.2.1 torde det kunna förutsättas att EES-ländernas reglering av resp. insättningsgarantisystem innehåller bestämmelser som medför att utländska bankföretags filialer här i landet inte omfattas av mer gynnsamma garantiregler än de svenska bankerna. Som Bankföreningen påpekat bör det inte ställas upp något förbud för EES-bankers filialverksamhet av detta skäl. Bankföretaget torde nämligen inte kunna påverka förhållandet. Det är i stället rimligare att de regler som finns om medlemsländers bristfälliga införlivande av gemenskapsrätten får komma till användning.

Från huvudregeln att en filial till en EES-bank omfattas av minst ett garantisystem i hemlandet finns övergångsvis ett undantag. Enligt en övergångsregel (artikel 12 i direktivet) får vissa namngivna kreditinstitut i Grekland och Spanien ta emot insättningar utan att omfattas av en insättningsgaranti, dock längst till den 31 december 1999. Om ett sådant institut etablerar en filial i ett annat EES-land får detta kräva att institutet ansluter sig till värdlandets garantisystem. Sannolikheten för en sådan etablering i Sverige är så liten att det inte är motiverat att införa ett sådant krav. Däremot kan ett värdland enligt direktivet inte kräva att instituten i de medlemsländer där garantisystemen nu garanterar insättningar till ett belopp som överstiger 15 000 ecu men inte uppfyller direktivets krav på 20 000 ecu ansluter sig till värdlandets garantisystem. Enligt artikel 7.2 i direktivet behöver dessa garantisystem inte anpassa ersättningsnivån till direktivets krav förrän efter utgången av år 1999. Insättningar hos sådana bankföretags filialer här i landet kan emellertid komma att omfattas av garantisystemet på grund av att frivillig komplettering av hemlandets garanti skett (se avsnitt 7.3).

Regeringens förslag: För att ett bankföretag som hör hemma i ett land utanför EES skall få driva bankrörelse från filial i Sverige krävs att insättningar hos filialen omfattas av antingen det svenska garantisystemet eller ett officiellt erkänt garantisystem i hemlandet. Detta garantisystem skall skydda insättningar här i landet i minst samma utsträckning som gäller enligt direktivet. En förutsättning för nämndens beslut är att tillgång till nödvändig information om bankföretaget och dess filial kan garanteras.

Ett bankföretaget får inte driva bankrörelse i Sverige från filial om ett garantisystem i ett land utanför EES erbjuder en garanti för insättningar hos filialen vars ersättningsnivå överstiger den maximala ersättningsnivå som kan erbjudas av det svenska garantisystemet. Ersättningen får inte heller avse fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som följer av bestämmelserna i Sverige.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Som förutsättning för att insättningar hos filialen skall omfattas av det svenska garantisystemet skall dock, på samma sätt som angivits angående en svensk banks filial i avsnitt 9.2.2, gälla att garantimyndigheten, efter en ansökan från bankföretaget, beslutat om detta.

Remissinstanserna: *Bankstödsnämnden* anser att det inte finns någon anledning att ha en regel som innebär att ett institut från tredje land skall vara skyldigt att ansluta sin filial i Sverige till det svenska garantisystemet, om systemet i hemlandet inte är "godtagbart" t. ex. därför att det inte är finansierat av bankerna. Enligt *Bankstödsnämnden* är det inte heller självklart att den föreslagna lagen om insättningsgaranti skall ställa upp ett förbud mot import av garantisystem från tredje land. *Bankstödsnämnden* föreslår vidare att som ytterligare förutsättning för garantimyndighetens beslut att låta ett utländskt instituts filial omfattas av det svenska garantisystemet bör gälla, att garantimyndigheten får tillräckliga uppgifter om det aktuella institutet från de behöriga myndigheterna i institutets hemland. Med en sådan ordning undviks, enligt *Bankstödsnämnden*, att problem uppstår på grund av att bestämmelserna i 8 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) hindrar Finansinspektionen från att, i samband med att filialtillstånd lämnas, vidarebefordra upplysningarna till garantimyndigheten. Om det är fråga om ett institut som redan omfattas av ett garantisystem i hemlandet, kan det behövas att den svenska myndigheten haft möjlighet att sluta ett samarbetsavtal med hemlandsmyndigheten.

Sveriges Advokatsamfund anser att filialer till bankföretag utanför EES inte bör kunna omfattas av det svenska garantisystemet. Skyddet för svenska insättare kan åstadkommas genom att filialtillstånd endast ges om filialen omfattas av ett officiellt erkänt garantisystem i hemlandet som skyddar insättningar här i landet i samma utsträckning som gäller enligt det svenska garantisystemet. Enligt samfundet skulle det motsatta förhållandet

innebära att det svenska garantisystemet bär risker som det knappast finns anledning att bära. Ytterst skulle följden bli att svenska skattebetalare skyddas icke EES-företags och privatpersoners insättningar i en icke EES-bank, vilket inte bör vara någon svensk angelägenhet enligt samfundet.

Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1 kap. 4 § bankrörelselagen gäller att filialer till bankföretag, hemmahörande i ett land utanför EES, får driva bankrörelse från filial i Sverige först efter tillstånd från regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen. Tillstånd till filialetablering skall lämnas om den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet.

Om insättare hos en filial till ett bankföretag från tredje land, som lämnats tillstånd att driva bankrörelse i ett medlemsland (värdlandet), inte kan erbjudas en garanti för sina insättningar genom hemlandets system som uppfyller direktivets minimikrav, kan medlemsländerna enligt andra stycket i artikel 6.1 kräva att filialen skall omfattas av medlemslandets garantisystem.

Det är rimligt, framför allt av konsumentskyddsskäl, att ställa krav på att en filial skall erbjuda en insättningsgaranti som uppfyller minst samma krav som gäller för EES-bankerna. Detta medför att om insättare hos ett bankföretags filial i Sverige inte omfattas av ett officiellt erkänt garantisystem i hemlandet, som skyddar insättningar här i landet i samma utsträckning som gäller enligt direktivet, skall som förutsättning för filialtillståndet gälla att filialen är ansluten till det svenska garantisystemet. Om garantisystem saknas i hemlandet kan detta ske genom att bankföretaget ansöker hos den svenska garantimyndigheten om att insättningar hos filialen skall omfattas av garantisystemet i dess helhet. Om det finns ett i sig godtagbart system i hemlandet innebär nämndens beslut en komplettering av skyddet för insättningarna. Ett hemlandsskydd är inte godtagbart om det, exempelvis, inte skyddar insättningar i minst samma utsträckning som gäller enligt direktivet eller diskriminerar insättare hos filialer i utlandet.

Ett beslut om att filialen helt eller delvis omfattas av det svenska garantisystemet innebär att filialen, på samma sätt som svenska banker, lämnar uppgifter och betalar fastställda avgifter till garantisystemet och att insättarna i händelse av bankföretagets fallissemang erbjuds samma skydd som skulle ha tillkommit en insättare i en svensk bank. Som anförts ovan måste tillgången till relevant information vara garanterad för att ett sådant beslut skall bli aktuellt. En ansökan om att ett bankföretags filial skall omfattas av det svenska garantisystemet bör, som anförts i avsnitt 7.2.3, föranleda att samma krav som gäller för svenska banker ställs vad avser tillgången till erforderlig information angående det aktuella bankföretaget och dess engagemang. Det svenska garantisystemet skall nämligen, i enlighet med de övergripande riktlinjerna i direktivets bilaga 2, kunna kräva relevant information och ha rätt att kontrollera sådan information hos de behöriga myndigheterna i bankföretagets hemland. Med denna ordning behöver den av Bankstödsnämnden redovisade situationen inte uppstå som

innebär att sekretesslagens bestämmelser förhindrar att garantimyndigheten ges relevant information angående det aktuella bankföretaget. Denna ordning bör gälla oavsett om bankföretaget är hemmahörande inom eller utanför EES. Enligt *Lagrådets* mening behöver frågan om nämndens beslutsunderlag inför prövningen av en ansökan från ett bankföretag inte behandlas i lagen om insättningsgaranti. Detta kan i stället ske i en regeringsförfattning. Bestämmelsen i 21 § i det remitterade lagförslaget utgår därför, jfr dock kommentaren till 16 § lagen om insättningsgaranti.

Samma begränsningar som gäller för garantisystemen inom EES bör tillämpas för garantisystemen i tredje land när det gäller att erbjuda en garanti för insatta medel hos filialer i Sverige som drivs av bankföretag från sådana länder. I motsats till vad Bankstödsnämnden anført, anser regeringen alltså att det bör gälla ett förbud mot import av garantisystem från tredje land som vid en jämförelse med det svenska garantisystemet kan anses ge ett bättre skydd. Genom ett sådant importförbud undviks att en situation uppstår som kan innebära konkurrensnackdelar inte bara för bankföretag, hemmahörande i ett annat land inom EES, som driver bankrörelse i Sverige från filial, utan även för svenska banker. Även om dessa nackdelar eventuellt skulle kunna mötas genom frivilliga lösningar utanför garantisystemet, såsom privata kreditförsäkringar, kan inte uteslutas att sådana lösningar i otillräcklig utsträckning bidrar till konkurrensneutralitet. För svenskt vidkommande bör det således inte bara vara en förutsättning för filialtillstånd att importförbudet inte överträds. Ytterst bör en överträdelse även kunna resultera i att en redan etablerad filial inte längre skall få vara verksam här. Till skillnad mot vad som gäller i förhållande till EES-bankerna, bör garantimyndigheten i dessa fall kunna initiera att åtgärder vidtas mot ett bankföretag som bryter mot importförbudet.

Vid etablering av en filial till ett utländskt bankföretag sker en prövning av om den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet. Det innebär att Finansinspektionen gör en bedömning av bankföretaget och dess filial som i mångt och mycket överensstämmer med den som görs vid oktrojprövningen. Dessutom gäller att bankföretaget i sitt handlande skall stå under betryggande tillsyn. Det förutsätts att de båda tillsynsmyndigheterna skall utväxla behövlig information. Mot den bakgrunden kan det inte hävdas att utländska filialer är mer riskfyllda än svenska banker. I motsats till vad Sveriges Advokatsamfund föreslagit, bör därför gälla att filialer till bankföretag från tredje land skall kunna omfattas av det svenska garantisystemet.

Med denna utgångspunkt är det inte heller aktuellt att, som samfundet föreslagit, kräva som förutsättning för att bevilja ett bankföretag från tredje land filialtillstånd att insättningar hos filialen skall skyddas i minst samma utsträckning som gäller enligt det svenska garantisystemet. Det bör, liksom för EES-filialer, vara tillräckligt att filialer från tredje land omfattas av ett garantisystem som utformats i enlighet med direktivets minimiregler.

7.3 Frivillig komplettering av hemlandets garanti genom anslutning till det svenska garantisystemet

Prop. 1995/96:60

Regeringens förslag: Ett utländskt bankföretag som driver bankrörelse i Sverige från filial skall kunna komplettera den garanti för insättningar hos filialen som hemlandets garantisystem erbjuder genom att ansöka hos garantimyndigheten om detta. En förutsättning för en sådan komplettering av hemlandets garantisystem är att tillgången till nödvändig information kan garanteras.

Det svenska garantisystemets ansvar skall vara begränsat till att endast avse den del av skyddet för insättningarna som garanteras genom myndighetens beslut om komplettering.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Som förutsättning för en frivillig komplettering skall dock gälla att garantimyndigheten, efter en ansökan från bankföretaget, beslutat om kompletteringen och att myndigheten garanterats tillgång till erforderlig information om bankföretaget och dess filial.

Remissinstanserna: Remissinstanserna kommenterar inte förslaget eller lämnar det i huvudsak utan erinran.

Bankstödsnämnden föreslår, i de fall en viss insättning omfattas av både det svenska systemet och ett system i ett annat land, att det svenska garantisystemet skall ta förstahandsansvar för insättningar hos svenska institut och att det skall överlåtas åt andra länders myndigheter att ta förstahandsansvar för insättningar hos sina institut. Enligt Bankstödsnämnden torde det knappast vara acceptabelt för andra länder att det svenska garantisystemet, i de fall där insättningens belopp understiger 20 000 ecu, förutsätter att det utländska systemet alltid skall betala hela ersättningen, oavsett om det är fråga om ett svenskt eller utländskt institut. Detta strider mot vad som tycks vara förutsett i punkt d i bilaga 2 till direktivet. Vidare skulle det uppstå en svårhanterlig situation om det andra landet har en liknande regel för sitt system. Vidare sätter Bankstödsnämnden i fråga om det inte bör ställas upp ett krav på tillstånd från svensk myndighet för att ett svenskt institut skall få ansluta en filial till ett garantisystem i det land (i första hand i ett annat EES-land) där filialen driver verksamhet. Genom ett sådant tillståndskrav kan den svenska myndigheten lämnas tillfälle att sluta samarbetsavtal med den utländska myndigheten innan tillstånd lämnas.

Skälen för regeringens förslag: I enlighet med artikel 4.3 i direktivet skall ett bankföretag hemmahörande i ett EES-land kunna ansluta en filial till det svenska garantisystemet genom att ansöka om detta hos den svenska garantimyndigheten. Denna kompletteringsmöjlighet förutsätter att det svenska garantisystemet kan erbjuda en garanti för insättningar som till omfattning eller ersättningsnivå överstiger den garanti som erbjuds i filialens hemland och att myndigheten fattar ett beslut om kompletteringen. Som framhållits under avsnitt 7.2.4 förutsätter ett sådant beslut att

garantimyndigheten ges tillgång till all nödvändig information om bankföretaget och dess filial.

Om ett ersättningsfall inträffar beträffande en EES-bank som har kompletterat det skydd för insatta medel hos filialen som erbjuds genom hemlandets garantisystem, skall det svenska garantisystemets ansvar vara begränsat till att endast avse den del av skyddet för medlen som garanteras genom den frivilliga kompletteringen.

Vad som nu sagts gäller givetvis på motsvarande sätt beträffande den komplettering som görs av den garanti som ett bankföretag utanför EES eventuellt omfattas av, dvs. i sådana fall som avses i avsnitt 7.2.4.

Något behov av att införa en bestämmelse med innebörd att den svenska garantimyndigheten i förhand skall godkänna varje komplettering av den svenska garantin som en svensk bank avser göra i det land där bankens filial driver verksamhet, föreligger inte.

7.4 Överenskommelser med utländska myndigheter m.m.

I promemorian föreslogs att den svenska garantimyndigheten skall samarbeta med vederbörliga garantiorgan eller annan behörig myndighet i andra länder för det fall en svensk banks filial anslutit sig till ett garantisystem i det land där verksamheten drivs eller om en filial till ett utländskt bankföretag omfattas av det svenska garantisystemet. Enligt *Lagrådets* mening behöver denna fråga inte behandlas i lagen om insättningsgaranti utan kan tas upp i en regeringsförfattning. Bestämmelsen i 20 § i det remitterade lagförslaget utgår därför. I avsnitt 7.3 har angivits att det i vissa fall föreligger skäl till att garantimyndigheten samarbetar med utländska garantiorgan och behöriga myndigheter. Därutöver kan följande anmärkas.

Om en filial till ett utländskt bankföretag ansluter sig till det svenska garantisystemet kan det finnas flera skäl för den svenska garantimyndigheten att ingå samarbetsavtal med företrädare för ett garantisystem eller en behörig myndighet, t.ex. en tillsynsmyndighet, i bankföretagets hemland. Genom ett sådant avtal kan säkerställas att insättare hos filialen omgående erhåller korrekt ersättning i händelse av att insättningarna konstaterats vara indisponibla av de behöriga myndigheterna i hemlandet. Inte minst bör parterna bestämma hur motkrav, som kan ge upphov till kvittning, skall regleras inom garantisystemen. Vidare är det väsentligt att ansvaret för de garanterade insättningarna fördelas mellan systemen i händelse av ett ersättningsfall. Genom samarbetsavtalet kan också den svenska garantimyndigheten tillförsäkra sig information om varje beslut av en myndighet i bankföretagets hemland som innebär att insättningarna hos ett bankföretag är indisponibla. Dessutom bör den svenska garantimyndigheten tillförsäkra sig sådan information som kan behövas för att bestämma den avgift som filialen skall betala. Behov av att ingå samarbetsavtal uppstår även i de fall en svensk banks filial ansluter sig helt eller delvis till ett garantisystem i det land där filialen driver sin verksamhet.

Med hänsyn till vad som nu anförts bör införas en möjlighet för garantimyndigheten att, efter bemyndigande från regeringen, ingå ett sådant samarbetsavtal. Enligt 10 kap. 1 § regeringsformen ingås överenskommelse med annan stat eller mellanfolklig organisation av regeringen. Regeringen kan med stöd av 10 kap. 3 § regeringsformen uppdra åt förvaltningsmyndighet att ingå internationell överenskommelse där det inte krävs riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. De överenskommelser som kommer i fråga i insättningsgarantisammanhang är sådana att regeringen och, efter bemyndigande, garantimyndigheten kan ingå dem utan riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. Med hänsyn till bestämmelserna i regeringsformen behöver det inte anges också i lagen om insättningsgaranti att regeringen eller garantimyndigheten kan ingå överenskommelser med behöriga myndigheter i andra länder.

Förslaget har utformats i enlighet med de rekommendationer som föreslås i bilaga 2 till direktivet. Detta förslag innebär inte att den svenska garantimyndigheten skall utöva tillsyn över finansiella institut. Sådan tillsyn, liksom samarbete i tillsynsfrågor med utländska myndigheter, skall helt och hållet skötas av Finansinspektionen.

8 Garanterade insättningar

8.1 Kontoslag

Regeringens förslag: Garantisystemet skall omfatta alla insättningar på konto i bank som är nominellt bestämda och tillgängliga för insättaren med kort varsel. Medel på allemanssparkonton omfattas inte av garantisystemet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Bestämmelsen att medel på allemanssparkonto inom banken inte omfattas av garantisystemet utan skyddas av staten genom Riksgäldskontoret finns inte i promemorian, däremot ett bemyndigande för regeringen att närmare föreskriva vilka slag av insättningar som omfattas av garantin.

Remissinstanserna: *Postgirot Bank AB* och *Posten AB* samt *Nordiska Sparlån* ifrågasätter om inte konsumentskyddet skulle vara bättre tillgodosett om även sparkonton med fast ränta med till viss tid bundet belopp omfattades av garantin. *Fristående Sparbankers Riksförbund*, *Finansförbundet* och *Svenska Bankkunders Riksförbund* menar att allt sparande på konto i bank skall omfattas av garantin, dvs. även inlåning inom det individuella pensionssparandet, IPS, samt räntebundet sparande. Enligt Svenska Bankkunders Riksförbund kan förslaget att inte låta garantin gälla för vissa former av sparande få den effekten att en insättare för att ha sitt kapital säkrat inte har möjlighet att välja bästa förräntningsform. Detta gynnar enbart bankerna på insättarnas bekostnad. *Fristående Sparbankers*

Riksförbundet menar att det är viktigt att allt kontosparande i bank skyddas för att även traditionella banker i Sverige skall kunna delta i den konkurrens som är behövlig för att konsumentens intresse skall kunna tillgodoses på bästa sätt. Det krävs att dessa banker kan tillhandahålla ett kontoutbud utöver ren avistaräkning. *Juridiska Fakulteten i Lund* framhåller vikten av att det därför redan i lagen klart framgår vilka insättningar som omfattas av garantin. Fakulteten menar vidare att det från konsumentsynpunkt är högeligen önskvärt att insättarna har samma skydd oavsett på vilken typ av konton de placerat sina sparmedel. Beträffande kriteriet att kunden skall fortlöpande kunna sätta in och ta ut pengar konstaterar *Konsumentverket* att ingen närmare analys har gjorts av om detta kriterium kommer att påverka räntan på inlåningskontona negativt och om detta kan leda till en ökande överströmning från sparkonton till obligationer och andra sparformer som inte omfattas av insättningsgarantin. *Riksskatteverket* påpekar att det i förarbetena till lagen (1983:890) om allemanssparande sägs att lagens regler innebär att banken har en fordran på Riksgäldskontoret och en skuld till spararen (prop. 1983/84:30 s. 31). Om det är banken som är gäldenär, kommer insättarens medel (fordran) på allemanssparkonto att ingå i, och ta utrymme av, det garanterade beloppet 20 000 ecu. Det bör göras klart hur det förhåller sig i denna fråga. Även *Riksgäldskontoret* har synpunkter på behandlingen av allemanssparkonton. Det anser att behållningen på dessa konton inte, innan de slussas vidare till Riksgäldskontoret, skall omfattas av garantin. Skälet härtill är att en dylik garanti är överflödig, eftersom staten genom Riksgäldskontoret redan garanterar sådan behållning (prop. 1983/84:30 s. 26 och 31). *Konkurrensverket* finner inte att de avgränsningar som görs av olika placeringsformer i avsikt att definiera vad som skall omfattas av garantin innebär att konkurrensen snedvrids på kapitalmarknaden. *Svenska Bankföreningen, SAF, Industriförbundet* och *OM* tillstyrker förslaget i promemorian.

Skälen för regeringens förslag: Med insättning menas, enligt artikel 1.1 i direktivet, ett tillgodohavande i form av inlåning eller som ett tillfälligt led i normala banktransaktioner och som ett kreditinstitut måste betala tillbaka enligt de lagliga och avtalsmässiga villkor som är tillämpliga, och alla fordringar i form av värdepapper som har ställts ut av kreditinstitut. En medlemsstat kan, enligt artikel 7.2, undanta vissa insättningar från garantin. De insättningar som kan undantas anges i bilaga 1 till direktivet. Det rör sig om dels insättningar gjorda av vissa kategorier insättare, dels skuldebrev som kreditinstitutet ställt ut samt kreditinstitutets skulder enligt egna acceptor eller egna växlar.

Som framhållits i avsnitt 6 är avsikten med det svenska insättningsgarantisystemet att skapa ett konsumentskydd som garanterar allmänhetens spar- och transaktionsmedel och bidrar till att trygga centrala betalningsfunktioner i samhällsekonomin. Skyddets omfattning måste samtidigt begränsas så att det inte snedvrider konkurrensen på kapitalmarknaden. Ett allmänt placerarskydd får sannolikt skadliga effekter på marknadens funktionssätt.

Den nu gällande bankrörelsedefinitionen i bankrörelselagen grundas på uppfattningen att inlåningsverksamheten är det som kännetecknar bankverksamhet. I prop. 1990/91:154 Rörelse regler för bank m.m. utvecklas vad som skall avses med inlåningsverksamhet (s. 52). Sådan verksamhet kännetecknas av ett antal faktorer. Den avser kontoinlåning från allmänheten med i princip likalydande villkor för alla insättare. Behållningen är nominellt säker och helt likvid eller, med ett annat ord, tillgänglig med kort varsel. Inlåningen är inte förknippad med några skyldigheter för insättarna, och den är inte kopplad till någon annan typ av näringsverksamhet eller rörelse.

I regeringens lagrådsremiss den 21 september 1995 Bättre bankkonkurrens m.m. föreslås ett förtydligande av vad som avses med inlåning. Förslaget innebär bl.a. att insatta medel anses disponibla trots att de inte är *omedelbart* tillgängliga. Så länge uppsägningstiden för ett inlåningskonto inte överstiger en månad skall insättningarna bedömas som disponibla i bankrörelselagens mening. Lagrådet har i sitt yttrande i den delen föreslagit att 1 kap. 2 § första stycket bankrörelselagen skall ges följande lydelse: "Med bankrörelse avses i denna lag verksamhet i vilken ingår inlåning på konto, om behållningen är nominellt bestämd och tillgänglig för insättaren med kort varsel." Den föreslagna definitionen bör läggas till grund för avgränsningen av insättningsgarantin. Det innebär att alla slag av konton i bank som uppfyller nämnda kriterier bör omfattas. Således skall bl.a. konton som har uppsägningstid men som ändå kan disponeras av insättaren, om än till en kostnad i form av uttagsavgifter, omfattas av garantin. Sparkonton i bank till fast ränta där beloppet är bundet viss period, dvs. uttag kan inte göras före periodens utgång, uppfyller inte kriteriet att vara tillgänglig med kort varsel, dvs. likvid. Även om dessa konton är förenade med rätt till förtidslösen skall de inte omfattas av garantin om insättningen löper till fast ränta och aktuell kontobehållning vid "förtida" uttag beror av förändringar i marknadsräntorna. Bankcertifikat är också en form av insättning i bank som har fast ränta och som därför inte bör omfattas. Flera remissinstanser har rest invändningar mot detta synsätt. Enligt regeringens uppfattning bör emellertid promemorians förslag ligga till grund för garantins avgränsning. Anledningen till detta är att nyss nämnda placeringsformer är nära konkurrenter med olika typer av obligationer, som inte omfattas av garantin. Det är viktigt att rågången mellan inlåning och placeringar till bunden ränta, vare sig de görs på räkning i en bank eller i något finansiellt instrument, kan upprätthållas. En annan egenskap som bör känneteckna skyddsvärda kontoslag är att insättaren skall ha möjlighet att fortlöpande sätta in medel på kontot. Detta är ytterligare en faktor som skiljer garanterad inlåning från certifikat och obligationer. Konsumentverket efterlyser en analys om detta kriterium kan påverka räntan på inlåningskontona negativt och om detta kan leda till en ökad överströmning från sparkonton till obligationer och andra former som inte omfattas av insättningsgarantin. Det är flera remissinstanser som är tveksamma till förslaget med hänvisning till eventuella konkurrensproblem som kan uppkomma. Den gränsdragning som avgör vilka sparformer som skall

skyddas är gjord med hänsyn till att konkurrensneutraliteten skall upprätthållas mellan sparformer som principiellt är lika. En överströmning från sparkonton till obligationer, som är likartade med avseende på de i förslaget angivna kriterierna, innebär att allt fler konsumenter föredrar obligationer. En sådan utveckling, om den skulle bli fallet, kan inte anses olämplig. Det är för övrigt svårt att se varför en garanti av likvid och nominellt bestämd inlåning skulle innebära en överströmning från icke-skyddade sparkonton till andra annorlunda placeringsformer som inte omfattas av garantin, t.ex. aktier.

Dessutom finner Konkurrensverket inte, i sitt remissyttrande, att de avgränsningar som görs av olika placeringsformer i avsikt att definiera vad som skall omfattas av garantin innebär att konkurrensen snedvrids på kapitalmarknaden.

Som nämnts tas insättningar från allmänheten i princip endast emot av banker samt i vissa fall värdepappersbolag. Andra institut, såsom bostadsinstituten, kan som alternativ till obligationer erbjuda sparande genom insättningar i kontoliknande former. Dessa skiljer sig från inlåning bl.a. genom att de inte är nominellt bestämda. Sålunda bör de inte omfattas av en insättningsgaranti.

I samband med införandet av det individuella pensionssparandet (prop. 1992/93:187, bet. SkU 1992:45, rskr. 92/93:359) angavs att frågan om vilken typ av inlåningskonton som lämpligen bör omfattas av ett system för insättningsgaranti, och behandlingen av pensionsmedel i ett sådant system, skulle prövas i ett senare sammanhang. Det är flera remissinstanser som anser att inlåning inom det individuella pensionssparandets ram bör, till skillnad från förslaget i promemorian, omfattas av insättningsgarantin. Dessa insättningar är visserligen likvida i den meningen att uttag kan göras, men endast för omplacering inom sparsystemets ram. Pensionssparandet har alltså avgörande olikheter med sådana typer av insättningar som kommer att omfattas av garantin. Dessutom är det tveksamt om pensionsmedel på inlåningskonto skall garanteras samtidigt som pensionsmedel inom fondförsäkringssystemet inte åtnjuter skydd. Dessa båda placeringsformer har likheten att pensionsspararen själv styr placeringarna av pensionsmedlen och att dessa inte är disponibla för uttag i valfria delposter. Medel på inlåningskonto inom det individuella pensionssparandets ram bör därför inte omfattas av garantin.

Behållningen på allemanssparkonton ingår inte i bankens balansräkning och träffas inte av en banks betalningsinställelse. Behållningen på dessa konton slussas nämligen vidare till Riksgäldskontoret och utgör således egentligen inte inlåning i bank. Även under den tid dessa medel finns inom banken, dvs. innan de förs vidare till Riksgäldskontoret, garanterar staten genom Riksgäldskontoret denna behållning, såsom Riksgäldskontoret påpekar i sitt remissyttrande. Därmed bör inte behållningar på allemanssparkonto omfattas av insättningsgarantin vare sig banken överfört medlen till Riksgäldskontoret eller ej.

Konton i utländsk valuta kan från strikt konsumentskyddssynpunkt möjligen ses som mindre centrala. Det finns emellertid inget som hindrar att

de som det finns skäl att skydda utnyttjar möjligheten att göra insättningar i utländsk valuta. Det finns inget principiellt skäl att undanta valutainlåning från garantins räckvidd om denna uppfyller de i förslaget uppställda kriterierna.

Avslutningsvis skall det även nämnas att för värdepappersföretag som efter Finansinspektionens tillstånd tar emot kunders medel på konto skall gälla samma regler som för banker i fråga om insättningsgarantin. Detta förslag redovisas i avsnitt 19.

I promemorian föreslogs att regeringen skulle bemyndigas att närmare föreskriva vilka slag av insättningar som skall omfattas av garantin. Förslaget har föranletts av insikten att det på förhand kan vara svårt att - inte minst mot bakgrund av den ständigt pågående produktutvecklingen på det finansiella området - avgöra om ett insättningsslag omfattas eller inte av garantin. Det kan emellertid ifrågasättas om en föreskriftsmakt i någon större mån förmår minska oklarheten. Det torde istället vara mer ändamålsenligt att överlämna till rättstillämpningen att dra erforderliga gränser. Detta sker i förhållande till de omfattade instituten i och med att de årligen skall betala en avgift, bestämd bl.a. med hänsyn till institutets volym garanterade insättningar. Dessutom kommer det att krävas att instituten informerar om ett kontoslag omfattas av insättningsgarantin eller inte. På det sättet kan knappast ett tvivelsmål om en insättning omfattas eller inte av garantin bli bestående.

8.2 Insättarkategorier

Regeringens förslag: Garantisystemet skall omfatta alla insättarkategorier utom de banker och värdepappersbolag eller motsvarande utländska företag som tar emot insättningar som omfattas av garantisystemet.

Promemorians förslag innebär att inga insättarkategorier undantas från garantin.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser kommenterar inte förslaget eller lämnar det i huvudsak utan erinran. *Bankstödsnämnden, Kammarrätten i Jönköping* samt *Svenska Bankföreningen* framhåller att förslaget strider mot artikel 2 i direktivet som föreskriver att garantisystemet inte skall skydda insättningar som kreditinstitut gjort i eget namn eller för egen räkning. *Riksbanken* anser att kreditinstituts och andra finansiella instituts insättningar ej bör omfattas av garantin med hänvisning till att dessa institut har bättre möjligheter än andra insättare att bedöma kreditvärdigheten i andra finansiella institut. Dessutom ifrågasätter *Riksbanken* om kontobehållningar med huvudsakligt syfte att underlätta värdepapperstransaktioner skall omfattas av garantin, eftersom denna inte är avsedd för sådant sparande. Den bilaga till direktivet som preciserar vilka kategorier av insättare och insättningar som får uteslutas medger inte att dessa insättare skall utestängas från garantin. *Riksbanken* anser dock att den svenska regeringen bör verka för att bilagan på denna punkt ändras i angiven riktning. *Finansinspektionen* anför att garantisystemet i ett första skede bör omfatta endast konsumenter i en inskränkt betydelse. Inspektionen anser att åtminstone de kategorier insättare som omnämns i EG-direktivets bilaga 1 bör undantas från systemet. *Svenska Fondhandlareföreningen* delar promemorians uppfattning att det svenska garantisystemet bör ges en snävare inriktning än i vissa andra länder och principiellt koncentreras på konsumentskyddet. Man anser dock att skyddet bör kunna begränsas till att avse endast inlåning från allmänheten.

Skälen för regeringens förslag: EG-direktivet öppnar möjligheten att låta ett brett spektrum av insättarkategorier skyddas av garantisystemet. I direktivets artikel 2 anges vilka typer av insättningar som inte skall omfattas av återbetalning från garantisystem. Med hänsyn till denna bestämmelse i direktivet skall, vilket flera remissinstanser påpekat, insättningar som andra kreditinstitut har gjort i eget namn och för egen räkning undantas från det svenska systemet för garanti för insättningar. Detta undantag är lämpligt även ur en principiell synvinkel eftersom denna typ av insättare inte kan anses lida brist på information om bankernas finansiella tillstånd. Regeringens förslag medför att sådana institut som tar emot insättningar som omfattas av garantin inte själva kan få ersättning i händelse av ett ersättningsfall till följd av att ett annat institut där institutets insättningar finns fallerar.

Givetvis kan det ifrågasättas om ett konsumentskydd är berättigat för t.ex. storföretag. En praktiskt möjlig avgränsning med hänsyn till konsumentskyddsaspekten skulle vara att endast hushåll och till denna grupp närliggande egenföretagare omfattas. EG-direktivets artikel 7 medger att undantag görs från garantin för företag av en viss storleksordning (företag vilka inte är tillåtna att upprätta en balansräkning i förkortad form enligt artikel 11 i rådets fjärde direktiv 78/660/EEG).

Det kan sannolikt med visst fog hävdas att sådana företag inte i samma utsträckning som hushåll och småföretag har problem med att följa och utvärdera information om den finansiella styrkan hos en bank. Den begränsningsmetod som används i direktivet förefaller dock godtycklig. Dessutom skulle en avgränsning enligt denna modell medföra betydande praktiska olägenheter. Innan en utbetalning kunde göras måste det nämligen kontrolleras om ett mottagande företag träffas av undantaget. Systemet kan därför rimligen väntas förlora i effektivitet om ett trots allt relativt litet antal större företag inte skall skyddas. Den beloppsgräns som föreslås i avsnitt 9.1 är dessutom så lågt satt att större företag har marginell betydelse för garantisystemet.

I direktivets artikel 7 ges även möjlighet för medlemsländerna att undanta vissa andra insättarkategorier från insättningsgarantin. Det rör sig t.ex. om bankens ledning och revisorer och nära anhöriga till dem. Finansinspektionen anser i sitt remissyttrande att samtliga kategorier insättare som kan undantas enligt denna artikel i direktivet också bör undantas. Ett undantag förutsätter emellertid att kontoinnehavare granskas på ett sätt som inte är förenligt med strävandet att etablera ett administrativt enkelt och smidigt system. Även om undantag avseende nu angivna kategorier i och för sig ter sig tilltalande överväger intresset av ett lättadministrerat system, särskilt som den föreslagna garantin genom att ange en högsta ersättningsnivå inriktas på ett begränsat konsumentskydd.

9 Ersättningsgilla belopp

9.1 Högsta belopp

Regeringens förslag: Om en insättning omfattas av garantin, har insättaren rätt till ersättning motsvarande dels insättningens belopp, dels upplupen ränta till den dag då ersättningsrätt inträder, dock för varje institut med sammanlagt högst 250 000 kronor.

Promemorians förslag avviker från regeringens förslag med avseende på beloppsgränsen som i promemorian föreslås vara 20 000 ecu.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser kommenterar inte förslaget. *Riksbanken*, *Fristående Sparbankers Riksförbund*, *Svenska Fondhandlareföreningen* samt *Kooperativa Institutet* tillstyrker den föreslagna beloppsgränsen. *Svenska Bankföreningen* anser att beloppet av pedagogiska skäl bör anges i kronor och då sättas till 200 000 kronor.

Grossistförbundet, Svenska Rese- och Turistindustrins Samarbetsorganisation, Sveriges Köpmannaförbund samt *Juridiska Fakulteten i Lund* anser uttryckligen att beloppet 20 000 ecu är för lågt. Sveriges Köpmannaförbund anger att beloppsgränsen måste vara minst 30 000 ecu. Fakulteten menar att ett sådant lågt ersättningsbart belopp kan innebära att åtskilliga insättare, särskilt företagare, kommer att sprida sina banktillgodohavanden mellan flera banker i händelse av en ny bankkris, vilket man anser olämpligt. *Konsumentverket* och *Sveriges Bankkunders Riksförbund* är också av den meningen att promemorians förslag kan leda till att insättarna kan uppleva stor osäkerhet och tvingas uppträda irrationellt, t.ex. genom att sprida ut kapitalet på flera institut. Svenska Bankkunders Riksförbund anser därför att garantin bör gälla hela det insatta beloppet även efter ackordsförhandling. *Företagarnas Riksorganisation, SAF* och *Industriförbundet* framhåller att det är viktigt att konstatera att även småföretagarna lider av samma informationsbrist som hushållen. Storleken på det garanterade beloppet bör därför bestämmas även med hänsyn till omfattningen av de små och medelstora företagens banktillgodohavanden. Enligt *Kammarrättens i Jönköping* mening är insättningsgarantins karaktär av konsumentskydd väl tillgodosett även om garantin begränsas till att täcka 20 000 ecu av en persons sammanlagda tillgodohavanden. *Riksbanken* lämnar ingen närmare synpunkt på beloppsgränsens storlek men påpekar att det finns olika slag av ecu, vilket innebär att det måste klargöras vilken ecu och vilken ecu-kurs, t.ex. köp- eller säljkurs som avses. *Konsumentverket* anser, beträffande kortvariga större behållningar, att problemen med dessa inte tillräckligt analyserats och att de skäl som framförts inte är tillräckligt tungt vägande för att utesluta dessa behållningar. Konsumentverket förordar att dessa tillfälliga stora kontobehållningar p.g.a. betalningar skall vara garanterade fullt ut.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 7 i direktivet lägger fast att insättningsgarantin skall täcka en kontoinnehavares samlade behållning hos ett kreditinstitut upp till ett belopp som motsvarar 20 000 ecu (f.n. ca 180 000 kronor). Detta är ett minimikrav, högre belopp får täckas.

Flera länder tillämpar ersättningsgränser i paritet med EG:s minimibelopp. Åtskilliga länder tillämpar emellertid högre belopp, åtminstone för vissa slag av konton. I något fall tillämpas inga beloppsgränser alls. Bilden är således splittrad. EU:s val av nivå får ses som ett försök att finna en från konsumentskyddssynpunkt rimlig nivå samtidigt som bl.a. kostnaderna för systemet beaktas. Noteras bör att flertalet medlemsländer sedan länge har någon form av insättningsgaranti med givna beloppsgränser. Genom att direktivet endast föreskriver ett minimibelopp kan dessa i flera fall behållas. I direktivet sägs att det av EU-länderna gemensamt beslutade minimibeloppet skall omprövas minst vart femte år. Det står givetvis fritt att ompröva de svenska bestämmelserna oftare än så.

En mycket omfattande garanti ökar naturligtvis de direkta kostnaderna när skyddssystemet tas i anspråk. Det innebär också att kraven på systemets kapacitet i motsvarande mån måste bli större. Följden av det blir att kostnaderna i form av avgifter för att finansiera den kapacitet systemet

måste ha för att fullgöra sin uppgift i händelse av fallissemang blir större.

En faktor av visst intresse gäller beloppsgränsernas eventuella inverkan på inlåningsstrukturen. En låg gräns kan öka benägenheten att sprida medlen på flera institut för att därigenom skydda så stor del som möjligt av de samlade inlåningsmedlen. Detta har också påpekats av flera remissinstanser. Ett sådant reaktionsmönster påverkar enskilda banker något olika beroende på bankens kundstruktur. På den punkten är osäkerheten naturligtvis stor men det finns knappast skäl att tro att de omflyttningar som kan komma att ske skulle bli särskilt stora eller substantiellt påverka fördelningen av bankernas totala inlåningsstockar.

En angränsande fråga gäller risken för att inlåningsmedel söker sig till länder som tillämpar högre beloppsgränser. Ett visst flöde av inlåningsmedel över gränserna kan givetvis förekomma. Här tillkommer dock andra slag av hinder av mer praktisk och psykologisk art. Innan medel flyttas utomlands av just detta skäl torde det ligga närmare till hands att genom inhemska omflyttningar bättre tillgodogöra sig insättningsgarantin. Vidare kommer en mycket hög beloppsgräns innebära att bankerna måste betala högre avgifter för garantisystemet, vilket i förlängningen kan försämra villkoren för insättarna.

Mot bakgrund av de olika faktorer av principiellt och praktiskt slag som här berörts bör utgångspunkten för svensk del vara att en relativt låg beloppsgräns bestäms för garantisystemet under förutsättning att den är förenlig med kravet på konsumentskydd. En självklar utgångspunkt är därvid den nedre beloppsgräns som EG-direktivet anger, nämligen 20 000 ecu. Vilket relativt skydd en sådan gräns skulle ge allmänheten varierar naturligtvis mycket beroende på insättarkategori. Då konsumentskyddet för den enskilde står i fokus är det hushållsinlåningens storlek och fördelning som är mest intressant. Detta motiveras dessutom av hushållssektorns stora andel av den totala inlåningen; cirka två tredjedelar.

På grundval av tillgänglig statistik för hushållssektorn, bl.a. från SCB:s hushållsinkomstundersökningar, kan beräknas att banktillgodohavandena i genomsnitt uppgår till storleksordningen drygt 50 000 kronor (fördelat på individnivå från 18 år och uppåt). Räknas personer helt utan bankmedel bort stiger beloppet till 65 000 kronor.

Statistiken tyder på att en beloppsgräns på 20 000 ecu per person bör vara tillräcklig för att täcka inlåningen för den helt dominerande delen av antalet hushåll och fysiska personer i Sverige. Det är emellertid flera remissinstanser som förespråkar en högre nivå. Beloppsgränsen 20 000 ecu är förmodligen inte tillräcklig för att täcka den dominerande andelen av inlåningen på småföretagares konton. Enligt vad Företagarnas Riksorganisation, SAF och Industriförbundet framhåller i sina remissyttranden finns det anledning att anta att även denna grupp lider av brist på information om bankernas finansiella tillstånd. Detta bör beaktas och motiverar en något högre beloppsgräns än den lägsta som EG-direktivet godtar.

Med hänsyn till de nämnda aspekterna bör ersättningsnivån i garantisystemet bestämmas till ett belopp som uppgår till högst 250 000 kronor per

insättare och bank. Detta högsta belopp kan avse ersättning för såväl kapitalbeloppet som upplupen ränta till dagen för konkursbeslutet eller en förklaring att en insättning hos ett utländskt bankföretag är indisponibel, dvs. till den dag då ersättningsrätt inträder (jfr avsnitt 10). Det valda ersättningsbeloppet ligger mer i linje med vad jämförbara länder valt som högsta ersättningsnivå. Som exempel kan nämnas att beloppsgränsen i det danska garantisystemet i januari 1995 höjdes till 300 000 danska kronor, vilket motsvarar ungefär 400 000 kronor.

Genom att ersättningsnivån uttrycks i kronor i stället för ecu undviks, som Bankföreningen påpekat, den osäkerhet som insättarna kan uppleva om vilket belopp som egentligen är skyddat.

Enligt statistiken för hushållssektorn har endast ca 3 procent av individerna en bankinlåning överstigande 250 000 kronor. Endast ca 11 procent av den samlade inlåningen ligger över 250 000 kronor. För företagssektorn inklusive organisationer etc. finns ingen statistik. Uppskattningsvis torde endast en mindre del ligga inom gränsvärdet. Eftersom även banker av ungefär samma storlek har olika inlåningsstruktur med avseende både på näringsgrenar och kontostruktur kommer de garanterade behållningarnas andel av total inlåning att variera mellan skilda banker.

EG-direktivet lägger endast fast ett lägsta belopp som skall omfattas av en garanti. Det står länderna fritt att tillämpa högre gränser eller inga gränser alls. Det finns exempel på att enskilda länder tillämpar högre gränser för konton förknippade med sparande för pension eller bostad. Den svenska kontostrukturen rymmer olika spar- och transaktionskonton men i allmänhet är de inte öronmärkta för speciella ändamål. Några riktade subventioner från statens sida eller förmåner från institutens sida förknippade med vissa kontoslag finns i allmänhet inte. Ett undantag är ungdomsbosparkonton som medger en statlig subvention i form av extra räntegottgörelse. Det är dock svårt att se några övertygande skäl för att särbehandla dessa konton i garantisystemet. Dessutom torde behållningen på dessa konton endast undantagsvis uppgå till 250 000 kronor.

En fråga som kan rymma en social aspekt men som är viktig även från rent principiella utgångspunkter är hur kortvariga större behållningar i samband med betalningar skall behandlas. Denna aspekt berörs inte i direktivet. Inte minst när det gäller bostadsöverlåtelser kan behållningarna ha en stor privatekonomisk, och därmed social, betydelse. Men detta kan även gälla många andra slag av betalningar, t.ex. utfallande livförsäkringar. Även här är det olyckligt om normalt säkra betalningsmetoder överges till förmån för mer komplicerade eller i realiteten mer osäkra. Konsumentverket anser i sitt remissyttrande att problemen med kortvariga större behållningar bör analyseras ytterligare och förordar att dessa skall vara garanterade full ut. Det är emellertid uppenbart att undantag av detta slag, vilka i och för sig kan betraktas som önskvärda, måste omges med tydliga regler om systemet inte skall luckras upp och förfelas. Att avgränsa vad som ryms inom ett socialt kriterium innebär givetvis ett betydande mått av godtycklighet. En kostnadseffektiv kontroll måste också kunna göras. Här kan stora svårigheter förutses. En metod att införliva tillfälliga stora

kontobehållningar inom garantisystemets ram skulle kunna vara att alla medel som kan dokumenteras ha funnits på kontot endast ett fåtal bankdagar bör vara garanterade fullt ut. Även en sådan regel rymmer dock administrativa problem och riskerar att föranleda improduktiva beteenden hos insättarna. Det kan dessutom aldrig med precision konstateras hur länge medel skulle ha funnits kvar på kontot, bara hur lång tid de varit placerade där. Sammanfattningsvis tyder mycket på att ett garantisystem med den nu avsedda karaktären inte är lämpat att omfatta placeringar av nämnt slag. Systemet skall utgöra ett grundskydd från konsumentsynpunkt. Stora behållningar, om än tillfälliga, kräver då ökad medvetenhet hos insättarna om eventuella risker.

9.2 Självrisk

Regeringens förslag: Ingen självrisk skall tas ut.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser kommenterar inte förslaget. De remissinstanser som yttrat sig i denna del anser att en självrisk bör införas. *Riksbanken* och *Finansinspektionen* föreslår att en självrisk på fem procent införs. *Svenska Bankföreningen* föreslår en självrisk om tio procent. Enligt dessa remissinstanser riskerar frånvaron av självrisk att leda in bankkunderna i en otillfredsställande passivitet vad gäller valet av bank. En självrisk ger bankkunderna incitament att reagera om någon bank uppenbart börjar öka sitt risktagande. Även *Kammarrätten i Jönköping*, *Företagarnas Riksorganisation*, *Nordiska Sparlån*, *SAF* och *Industriförbundet* anser att en självrisk skall införas utan att närmare ange ett belopp.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 7 i direktivet medger att en självrisk om högst 10 procent av en enskild insättares garanterade insättning vid ett ersättningstillfälle tas ut. Behovet av en självrisk i systemet är svårt att värdera. I försäkringssammanhang används ofta en självrisk för att motverka ett slarvigt eller oärligt beteende och därmed minska antalet "onödiga" försäkringsfall. Det huvudsakliga skälet för en självrisk i ett system för insättningsgaranti skulle vara att öka insättarnas vaksamhet och därigenom bidra till ett mer disciplinerat och samhällsekonomiskt sett sundare banksystem. Detta är också huvudlinjen i argumentationen hos de remissinstanser som anser att garantisystemet skall inkludera en självrisk. Riksbanken hänvisar, i sitt remissvar, till erfarenheter från det amerikanska banksystemet under 1980-talet och 1990-talets början där banker med starkt försämrade kreditvärdighet, till följd av misslyckade risktaganden, ändå kunde dra till sig erforderlig likviditet genom att erbjuda höga räntor till garanterade insättare. Ett sådant scenario är mindre troligt inom det svenska garantisystemet eftersom det föreslås finansieras av riskrelaterade avgifter. Dessutom motverkar kapitaltäckningsreglerna en sådan olämplig utveckling.

Eftersom det är en uttalad anledning för införandet av garantisystemet att de flesta insättare har relativt svårt att göra bedömningar av bankernas kreditvärdighet, är det tveksamt att motivera en självrisk med att insättarna skall förmås öka sin vaksamhet rörande förändringar i bankernas risktagande. Förekomsten av självrisk kan dessutom öka risken för att pengarna tas ut på ett tidigt stadium vid tendens till oro för att inte ett belopp motsvarande självrisken skall gå förlorat. Riksbanken och Finansinspektionen menar att detta beteende utgör ett litet problem för bankerna i relation till att stora placerare drar tillbaka sin utlåning. Denna remissynpunkt är förmodligen korrekt ur en storbanks synvinkel. Men för en mindre bank som har en stor andel av sin finansiering via inlåning från allmänheten kan ett sådant agerande innebära stora problem. Eftersom insättarna inte kan antas ha förmågan att bedöma det finansiella tillståndet i bankerna finns det risk för att ett sådant uttagsbeteende grundas på felaktiga antaganden, vilket är allvarligt och måste undvikas så långt det är möjligt. Således bör inte mekanismer, såsom självrisk, som kan bidra till att en sådan situation inträffar införas i garantisystemet. Även om det finns goda skäl för självrisk bedöms dessa inte överväga nackdelarna. Därför föreslås att ingen självrisk bör tas ut från insättarna i samband med utbetalningar av ersättning från garantisystemet.

9.3 Kvittning

Regeringens förslag: En insättares rätt till ersättning från garantisystemet skall bestämmas med utgångspunkt i dennes bruttobehållning hos banken.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslaget i huvudsak utan erinran.

Bankstödsnämnden påtar att det är av betydelse för förståelsen av lagförslaget att vissa frågor angående förhållandet mellan en insättare och det aktuella institutet/konkursboet när en konkurs som utlöser garantin inträffar behandlas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Enligt nämnden behöver garantimyndighetens skyldighet att betala ut bruttoersättning inte automatiskt betyda att också institutets/konkursboets kvittningsrätt bortfaller. Det är att märka att ersättningar som utbetalas från garantisystemet belastar konkursboet genom att garantimyndigheten skall ha rätt att bevaka ersättningsbeloppet i konkursen. Bankstödsnämnden sätter vidare i fråga om konkursboet kan begära utmätning av en insättares rätt enligt garantin för att täcka en förfallen fordran mot insättaren.

Skälen för regeringens förslag: En förutsättning för att garantisystemet skall få tas i anspråk bör vara att allmän domstol beslutat att försätta en bank i konkurs (se vidare avsnitt 10). Parallellt med konkursförandet skall således ett garantiförfarande inledas. Det syftar till att bestämma kretsen av ersättningsberättigade insättare och hur stor ersättning som var och en av dessa skall få. Ersättningen skall betalas ut senast tre månader från domstolens konkursbeslut.

I de fall insättaren har både inlåning i och skulder till samma bank uppkommer frågan om skulderna skall beaktas redan i garantiförfarandet, dvs. om ersättningen från garantisystemet skall bestämmas med utgångspunkt i insättarens nettobehållning hos banken eller om ersättningen skall baseras på bruttobehållningen.

Enligt fjärde stycket av artikel 1 i direktivet skall medlemsländerna vid beräkningen av ett tillgodohavande på ett konto tillämpa de regler och föreskrifter vad avser kvittning och motfordringar som enligt rättsliga och avtalsmässiga villkor är tillämpliga på en insättning.

Innebörden av denna bestämmelse i direktivet är att gällande svensk rätt angående kvittning får beaktas vid utformningen av det svenska garantisystemet. Eftersom direktivet inte tar ställning till frågan kommer innehållet i dessa regler därför att vara avgörande för om ersättningen från garantisystemet skall bestämmas enligt netto- eller bruttometoden.

Kvittning innebär att gäldenären fullgör sin förpliktelse genom att avstå från en fordran på borgenären. Denne är ofta, men inte alltid, skyldig att finna sig i en sådan fullgörelse.

Förutsättningarna för kvittning i konkurs regleras i konkurslagen (1987:672). Reglerna tar endast sikte på konkursborgenärens rätt att kvitta. Enligt huvudregeln kan en fordran hos konkursgäldenären (i detta fall banken) som får göras gällande i konkursen användas till kvittning mot en fordran som denne hade mot konkursborgenären (i detta fall insättaren) när konkursbeslutet meddelades. I motsats till vad som gäller beträffande kvittning utom konkurs behöver konkursgäldenärens (bankens) fordring inte vara förfallen till betalning. Detta sammanhänger med att förfallotid huvudsakligen utgör ett skydd för gäldenären mot överraskande krav. Det skyddsbehovet gör sig inte gällande när han försatts i konkurs.

Däremot är konkursborgenären inte skyldig att i konkurs godta kvittning med en fordran mot honom som inte är förfallen till betalning. För konkursboet gäller nämligen de civilrättsliga kvittningsreglerna. Dessa ställer som krav att motfordran skall vara förfallen till betalning. Enligt gällande rätt saknar bankens konkursbo således kvittningsrätt mot en insättare vars lån i banken inte förfallit till betalning. Det kan därför inte komma i fråga att i garantiförfarandet kvitta icke förfallna lån mot en insättares krav på ersättningssystemet. Som Bankstödsnämnden anfört behöver den omständigheten att nämnden skall utge ersättning som beräknats enligt bruttometoden inte automatiskt innebära att konkursboets kvittningsrätt också bortfaller. Utgångspunkten är nämligen att garantisystemet genom en utbetalning av ersättning träder i och övertar helt eller delvis insättarens fordran mot konkursboet. Det är endast i den utsträckning som konkursboet därigenom befrias från sitt ansvar gentemot en insättare som konkursboets kvittningsmöjligheter också bortfaller.

I doktrinen har också hävdats, i och för sig inte oemotsagt, att även när motfordran är förfallen till betalning är kvittningsrätten mot medel på ett bankkonto begränsad, nämligen när det är fråga om medel som är att jämföra med kontantkassa (jfr Lindskog, Kvittning, 2:a uppl. 1993). Osäkerheten om rättsläget i kombination med att garantin främst är ett kon-

sumentskydd gör att det ter sig mest ändamålsenligt och i överensstämmelse med direktivets bestämmelser att tillämpa bruttometoden. Det stämmer också väl med önskemålet att regelverket i sig inte bör ge en insättare anledning att placera sina insättningar hos någon annan bank än den som han har en skuld till, utan att insättarens beslut i sådana frågor bör styras av andra överväganden.

Den valda lösningen, bruttometoden, innebär att den ersättning som en insättare skall få genom garantin inte skall påverkas av om denne också har skulder till den konkursdrabbade banken. Konkursförvaltaren får således när det rör sig om en förfallen fordran på en insättare i vanlig ordning driva in fordringen, vilket i och för sig kan ske genom att insättarens fordran på garantiersättning tas i anspråk, och när det gäller en fordran som inte förfallit till betalning exempelvis sälja fordringen.

9.4 Delade konton

Som framgår av avsnitt 8.1 är det kontoinnehavaren som skall ha rätt till ersättning från garantisystemet i händelse av ersättningsfall. Ibland förekommer att ett konto är öppnat i två eller flera personers namn. Något behov av att införa särskilda bestämmelser om vad som avses med gemensamt konto föreligger inte. Redan en tillämpning av allmänna civilrättsliga regler, t. ex. reglerna om samäganderätt, torde vara avgörande för nämndens utbetalning av ersättning. En annan sak är att en bank är skyldig enligt svensk rätt att för varje kund lämna kontrolluppgift till skattemyndigheten om den under året gottskrivna eller utbetalda sammanlagda räntan samt kundens fordran på banken vid årets slut. Reglerna innebär att om kunden innehar ett konto tillsammans med en eller flera andra kontoinnehavare, skall på kontot belöpande ränta och kapital fördelas lika mellan kontoinnehavarna, om inte annat förhållande är känt för banken. Har kontoinnehavarna meddelat banken att fördelningen sker efter annan grund skall dock denna tillämpas vid kontrolluppgifternas upprättande. Införandet av ett garantisystem bör därför inte i och för sig innebära några administrativa problem eller kostnader för bankerna när det gäller att bestämma kretsen av ersättningsberättigade insättare.

I de fall osäkerhet kan anses råda angående frågan om till vem av kontoinnehavarna ersättningen skall betalas ut, bör denna med stöd av de civilrättsliga reglerna fördelas mellan kontoinnehavarna efter huvudtalet. Om var och en av kontoinnehavarna haft rätt att lyfta hela kontobehållningen, bör utbetalningen av ersättning kunna göras till en av kontoinnehavarna. I annat fall bör ersättningen lämpligen betalas ut till kontoinnehavarna gemensamt.

I enlighet med direktivets bestämmelser räknas var och en av de personer som har tillgodohavanden på ett konto för sig. Det innebär att begränsningen av garantisystemets ersättningsnivå (se avsnitt 9.1) skall gälla för varje person, inte för vart konto.

En gränsfråga, som *Bankstödsnämnden* berört, är om och i så fall hur en checkinnehavare, som i förhållande till banken inte är en kontoinnehavare, skall få ut värdet på en utställd men inte utlöst check eller postväxel i samband med att garantisystemet tas i anspråk. I en sådan situation finns vanligen medel motsvarande checken eller växeln på utställarens konto. Enligt allmän checkrätt gäller att en checkinnehavare får vända sig till utställaren och kräva betalning om banken av någon anledning vägrar att betala ut medel, t.ex. därför att checken saknar täckning. Visserligen bör, principiellt sett, garantin inte avgränsas så att utnyttjandet av effektiva instrument i betalningssystemet motverkas. Den normala regeln bör emellertid gälla även i det fall banken inte betalar på grund av ett ersättningsfall. Checkinnehavaren får således vända sig till utställaren, snarare än till garantisystemet, med sin fordran. Det vore nämligen tekniskt besvärligt att bemästra situationen att checkinnehavaren utkräver medlen från garantisystemet samtidigt som detta har att fullgöra sina åligganden gentemot insättaren (dvs. checkutställaren) på grundval av den gällande kontoställningen.

9.5 Konton med annan innehavare än den som äger fordringen

Artikel 8.3 i direktivet behandlar de fall då en insättare inte är faktiskt berättigad till de belopp som finns inestående på ett konto, dvs. när fordringar på banken inte ägs av kontoinnehavaren utan av en annan person. I sådana fall skall den person som är faktiskt berättigad till beloppen erhålla betalning från garantin, förutsatt att den personen har blivit identifierad eller kan identifieras före det datum då myndigheterna konstaterar att insättningarna hos en bank är indisponibla. Om flera personer är faktiskt berättigade till beloppen skall, då den för garantisystemet gällande ersättningsnivån tillämpas, hänsyn tas till vars och ens andel enligt de för förvaltningen av insättningarna gällande arrangemangen.

Även i detta avseende bör innehållet i allmänna civilrättsliga regler vara avgörande för nämndens utbetalning av ersättning. Något behov av att införa särskilda bestämmelser om detta finns inte.

10 Ersättningsfall

Regeringens förslag: Ersättning skall betalas ut till en insättare i en bank sedan domstol beslutat att försätta banken i konkurs. Utbetalningen skall göras till den eller dem som har konto hos banken.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser lämnar förslaget utan erinran.

Riksbanken, Kammarrätten i Jönköping, Finansinspektionen, Bankstödsnämnden, Juridiska Fakulteten i Lund, Fristående Sparbankers Riksförbund, Sparbankernas säkerhetskassa och Finansförbundet framhåller dock att det är angeläget att frågan om systemet bör ges vidare uppgifter med möjlighet att förhindra att ett institut kommer i finansiella svårigheter eller att delta i en rekonstruktion av en bank utreds skyndsamt. Bland annat Bankstödsnämnden har anfört att en konkurs erfarenhetsmässigt är ett relativt dyrbart sätt att avveckla en verksamhet och att garantisystemets föreslagna utformning i vissa situationer kan bli konkursdrivande. En möjlighet att ta fonden i anspråk för rekonstruktioner eller liknande måste dock omgärdas med begränsningar enligt nämnden. Garantisystemets medverkan i en rekonstruktion skall t.ex. bara komma i fråga om det kan bedömas bli klart billigare för garantifonden än en konkurs. Ledning kan i dessa delar hämtas bl.a. från det danska garantisystemet.

Sveriges Bankkunders Riksförbund anför att garantin bör utlösas redan vid betalningsinställelse och utan väntetid för att skydda insättarnas likviditet. Att låta konkurs vara den enda utlösande faktorn innebär att insättarna i realiteten kan komma att behöva vänta så länge på ersättning från garantisystemet att de riskerar att själva försättas i konkurs. *HSB Riksförbund* anser att det är otillfredsställande att ersättning endast kan betalas ut efter ett konkursbeslut. Erfarenheterna från den statliga bostadskreditnämnden (BKN), för vilken en motsvarande regel gäller, är negativa.

Bankstödsnämnden anser att den rättsliga innebörden av det föreslagna garantisystemet är något oklar med hänsyn till att förslaget inte närmare redogör för hur en insättares rätt till insatta medel påverkas av att ett svenskt institut försätts i konkurs eller insättningar i ett utländskt institut förklaras indisponibla. Bankstödsnämnden påtalar vidare att det i lagtexten inte anges för vad en insättare skall få ersättning i händelse av ett fallissemang hos ett institut som omfattas av garantisystemet.

Skälen för regeringens förslag: I ingressen till direktivet anges att ett garantisystem bör träda i funktion så snart insättningar hos en bank blir indisponibla för insättare. Av direktivets bestämmelser (artiklarna 1.3 och 10.1) framgår att ett garantisystem skall kunna betala ut ersättning till en insättare inom tre månader från den dag då antingen de behöriga myndigheterna (det torde vara tillsynsmyndigheten som avses) eller en rättslig myndighet konstaterat att en insättning hos en bank är indisponibel för insättaren. Direktivet medger således viss valfrihet för medlemsländerna när det gäller att bestämma vem som skall ges ansvaret att fatta beslut som innebär att garantisystemet skall tas i anspråk.

En insättare skall vara berättigad till ersättning från garantisystemet om han på grund av bankens ekonomiska situation inte kan ta ut pengar från sitt konto. En sådan situation inträffar om banken försätts i konkurs. Enligt gällande svensk rätt skall en bank försättas i konkurs om den inte rätteligen kan betala sina skulder och denna betalningsoförmåga inte är endast

tillfällig, dvs. om banken inte kan möta ett krav på utbetalning av en fordran som är klar och förfallen. Detta skall i princip även ske om gäldenären själv ansöker om att försättas i konkurs. Ett konkursbeslut medför att bankens alla tillgångar tas om hand av en förvaltare. Denne skall sedan fördela bankens tillgångar mellan fordringsägarna, bl.a. insättarna, med tillämpning av gällande regler om förmånsrätt. Dessa innebär att bankens insättare normalt har sämre rätt till utdelning än vissa andra kategorier fordringsägare.

Även likvidation, som kan beslutas av bolagsstämman eller av domstol, medför att en banks verksamhet skall avvecklas och banken upplösas. Likvidation kan beslutas av domstol om grund för s.k. tvångslikvidation föreligger. Så är fallet när en särskild balansräkning (kontrollbalansräkning) visar att bankens eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet. Likvidation kan också beslutas av bolagsstämman dels om grund för tvångslikvidation föreligger, dels när bolagsstämman av annat skäl helt enkelt vill avsluta bankens verksamhet. Om domstolen eller bolagsstämman beslutat om likvidation skall Finansinspektionen förordna två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna skall avveckla bankens verksamhet, betala bankens skulder (inklusive insättarnas fordringar) och fördela överskottet mellan bankens ägare. Likvidatorerna bör inte fortsätta verksamheten i vidare mån än som behövs för avvecklingen av rörelsen. Det innebär bl.a. att ny inlånings- eller utlåningsverksamhet normalt inte blir aktuell.

Det finns däremot inget som säger att insättarna på grund av likvidationen inte kan ta ut sina pengar från ett konto. Det är bara när likvidatorerna konstaterar att bankens tillgångar inte kommer att räcka till betalning som indisponibilitet i direktivets mening kan inträffa, och då skall banken i likvidation försättas i konkurs. I alla händelser har en insättare vars medel är oåtkomliga till följd av att likvidatorerna inställt betalningarna möjlighet att efter ansökan få banken försatt i konkurs.

En av lagstiftningen i princip oreglerad företeelse är betalningsinställelse. En sådan inträder om en gäldenär - i detta fall banken - förklarar att den inte ämnar göra några utbetalningar, t.ex. till en insättare som önskar disponera sin kontobehållning. En betalningsinställelse medför inga rättsverkningar eller myndighetsåtgärder i sig. Däremot innebär betalningsinställelsen en presumtion för att gäldenären är insolvent. En ordning som innebär att redan en ensidig betalningsinställelse skulle framtvinga ersättningsfall skulle vara vansklig. En bank som i själva verket har möjlighet att infria sina skulder till insättarna skulle utan myndigheternas kontroll kunna utlösa garantiförfarandet. En sådan regel vore inte heller förenlig med direktivets uppbyggnad. Direktivet förutsätter att en myndighet förklarar att insättarnas medel är oåtkomliga för dem. Med tanke på den svenska lagstiftningens utformning kan alltså inte betalningsinställelse i sig användas som kriterium för när garantiersättning skall betalas ut. En annan sak är att en insättare med åberopande av betalningsinställelsen kan få banken försatt i konkurs och i och med det garantisystemet aktiverat.

Sammanfattningsvis innebär de gällande svenska reglerna om obestånd att endast en domstols beslut om att försätta en bank i konkurs bör föranleda att garantisystemet skall tas i anspråk för utbetalning av ersättning till insättarna. Ett beslut om likvidation bör t.ex. inte vara tillräckligt för att lösa ut garantin.

I de fall utländska institut omfattas av garantin här i landet (se vidare avsnitt 7.2.3 och 7.2.4) bör en utländsk myndighets förklaring att insättningarna är indisponibla utlösa även det svenska garantiförfarandet.

Även om direktivet inte anger inom vilken tid garantimyndigheten skall underrättas om att insättningar hos en bank har konstaterats vara indisponibla, bör utgångspunkten vara att detta ändå skall ske genast, särskilt med hänsyn till den allvarliga situation som uppstått.

Utbetalning av ersättning skall göras till den eller dem som har konto hos banken eller ett tillgodohavande i banken som inte finns placerat på kundens konto, exempelvis under en övergångstid i samband med en transaktion.

Den utbetalning av ersättning som garantisystemet – med tillämpning av den för systemet gällande beloppsgränsen – skall verkställa till följd av att banken försatts i konkurs, begränsar samtidigt konkursboets ansvar gentemot berörda insättare i samma utsträckning som betalning sker. I stället för att insättaren vid ett ersättningsfall endast hänvisas till eventuell utdelning i bankens konkurs, träder garantisystemet in och övertar helt eller delvis insättarens fordran mot konkursboet. På grund av beloppsgränsen kommer storleken av de insatta medlen givetvis att vara avgörande för konkursboets fortsatta ansvar. En insättare förlorar således sin rätt mot bankens konkursbo upp till beloppsgränsen men får ett motsvarande krav på ersättning från garantisystemet. Samtidigt får garantisystemet samma rätt mot konkursboet genom att träda i insättarens ställe och överta, i den omfattning som nämnden betalar ut ersättning till insättaren, kravet mot konkursboet, se vidare avsnitt 13.5.

Flera remissinstanser framhåller det angelägna i att pröva om garantisystemet skall ges vidare uppgifter i händelse av ett instituts ekonomiska trångmål. Bankstödsnämnden har framhållit att det i allmänhet är dyrbart att låta, särskilt, en bank försättas i konkurs. Enligt regeringens uppfattning har synpunkterna gott fog för sig. Regeringen har också nyligen uppdragit åt en kommitté (Banklagskommittén Fi 1995:09, dir. 1995:86) att överväga om bestämmelser om rekonstruktion av krisdrabbade banker och kreditmarknadsbolag bör införas och om i så fall insättningsgarantisystemet bör ges någon uppgift vid rekonstruktionen av en krisdrabbad bank. Regeringen har i direktiven särskilt pekat på att exempel finns utomlands på att medel som avsatts i en insättningsgarantifond kan användas även för att förebygga bankfallissemang, dvs. för att utgöra ett statligt kontrollerat kapitaltillskott som syftar till att rekonstruera, eller bidra till, rekonstruktion av en krisdrabbad bank.

11 Bankens skyldighet att lämna insättare information om det system som garanterar deras insättningar

Prop. 1995/96:60

Regeringens förslag: Svenska banker samt utländska bankföretag som tar emot insättningar hos en filial här i landet skall informera dem som har eller avser att göra en insättning om den garanti som gäller för insättningar hos institutet, den ersättningsnivå som gäller för garantin och formerna för utbetalning av ersättning från garantin.

I fråga om underlåtelse att lämna information som anges i första och andra stycket eller som är av särskild betydelse från konsumentsynpunkt gäller marknadsföringslagen (1995:540).

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian finns ett bemyndigande för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen, att närmare föreskriva om informationsskyldighetens innehåll. En hänvisning till marknadsföringslagen görs i lagen om insättningsgaranti.

Remissinstanserna: *Konsumentverket*, *TCO* och, i viss mån, *Finansförbundet* anser att informationsplikten bör gå längre än som föreslagits och även innebära att information måste lämnas om att ett kontoslag inte omfattas av garantin när så är fallet. Konsumentverket saknar i detta sammanhang en hänvisning till marknadsföringslagen (1975:1418) och föreslår att lagen om insättningsgaranti kompletteras med en sådan. Därmed uppnås tydlighet om vilken sanktion som gäller vid underlåtelse att lämna information.

Kooperativa Institutet anför att från konkurrenssynpunkt innebär all marknadsföring, så länge inte alla aktörer omfattas av garantisystemet, en nackdel för sparkassorna. Hänvisningen till marknadsföringslagen är inte tillräcklig eftersom den tar sikte på konsumentskydd och inte konkurrensaspekterna.

Övriga remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: I ingressen till direktivet understryks att information är en betydande del av ett system för garanti för insättningar och därför måste vara föremål för vissa bindande bestämmelser.

En bank bör vara skyldig att lämna insättare sådan information att de kan bedöma i vilken utsträckning olika former av insättningar omfattas av garantisystemet. En sådan skyldighet bör inte bara gälla mot bankens befintliga insättare utan även mot dem som står i begrepp att öppna ett konto hos banken. Utgångspunkten för utformningen av garantisystemet är att det skall vara ett konsumentskydd. Det är därför väsentligt att eventuell osäkerhet beträffande frågan om den för insättaren aktuella placeringsformen omfattas av garantin undanröjs genom saklig information från bankernas sida. Informationsskyldigheten bör därför, som remissinstanserna föreslagit, även innebära att information måste lämnas

om att en insättning inte omfattas av det svenska garantisystemet när så är fallet. Information bör även lämnas om den ersättningsnivå som gäller för garantin.

Vidare bör bankerna vara skyldiga att på begäran från en insättare informera denne om hur han kan få ersättning från garantisystemet i händelse av att hans insättningar konstaterats vara indisponibla, vad gäller villkor och formaliteter som skall vara uppfyllda.

Informationen bör vara lättillgänglig och utformad på svenska språket. I den mån banken och kunden i sin affärsförbindelse använt annat språk bör informationen om insättningsgarantin också lämnas på det språket.

Kontrollen av att bankerna fullgör skyldigheten att informera insättarna om garantisystemet är närmast en tillsynsuppgift och bör därför falla på Finansinspektionen. Av de skäl Konsumentverket framfört bör, efter förebild i 8 § konsumentkreditlagen (1992:830), en hänvisning göras till marknadsföringslagen. Lagen om insättningsgaranti behöver därigenom inte innehålla regler om all den information som under olika förhållanden kan behöva lämnas om insättningsgarantisystemet. Genom hänvisningen ges en möjlighet att med stöd av marknadsföringslagen tvinga fram information som i olika fall kan anses ha särskild betydelse från konsumentsynpunkt. Sanktionsmöjligheterna kopplas därigenom inte endast till Finansinspektionens tillsyn utan även till Konsumentombudsmannen. Genom dennes initiativ kan saken också komma under Marknadsdomstolens prövning.

I direktivet framhålls i ingressen att en oreglerad användning i marknadsföring av hänvisningar till ersättningsnivån på och omfattningen av ett system för garanti för insättningar skulle kunna påverka insättarnas förtroende för eller stabiliteten i banksystemet. I artikel 9.3 anges därför att medlemsländerna skall införa regler som begränsar användningen av information om garantisystemet i marknadsföringen. Vidare föreslås att medlemsländerna skall kunna begränsa en sådan marknadsföring till att vara en saklig hänvisning till det system som banken omfattas av.

I Sverige skall endast ett garantisystem införas. Samtliga svenska banker kommer därför att omfattas av samma garantisystem. Att banken omfattas av garantisystemet kommer följaktligen inte i sig att innebära någon konkurrensfördel. Det är vidare förbjudet att exportera nationella garantisystem. Möjligheter för bankföretag från EES-länderna att från filial erbjuda insättare här i Sverige ett bättre skydd för insättningar genom hemlandets garantisystem än vad det svenska garantisystemet kan erbjuda kommer därför inte att föreligga. Motsvarande regel föreslås gälla även för filialer till bankföretag hemmahörande i länder utanför EES. Mot bakgrund härav och av att marknadsföringslagen innehåller bl.a. bestämmelser om otillbörlig marknadsföring gentemot konsumenter, torde särskilda bestämmelser som begränsar bankernas möjlighet att konkurrera genom marknadsföring med avseende på garantisystemet inte behövas. Om det ändå visar sig att sådana bestämmelser behövs, kan det föreslagna bemyndigandet att reglera informationsgivningen användas.

I den mån svenska banker driver verksamhet i ett annat land torde bankens information om insättningsgarantin regleras av bestämmelser i det lan-

det. Motsvarande gäller möjliga inskränkningar av friheten att i marknadsföringen behandla insättningsgarantin. Några svenska regler fordras inte i den delen.

Prop. 1995/96:60

12 Bankstödsnämnden blir ansvarig myndighet för det svenska systemet för garanti för insättningar

Regeringens förslag: Utöver sina nuvarande uppgifter får Bankstödsnämnden även till uppgift att ansvara för det svenska systemet för garanti för insättningar. Nämndens förvaltningskostnader för administrationen av garantisystemet skall finansieras över anslag. Avgifter motsvarande förvaltningskostnaderna tas ut av de banker som omfattas av garantisystemet.

Promemorians förslag: Överensstämmer, bortsett från förslaget om myndighetens namn, med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget att Bankstödsnämnden ges i uppgift att administrera det svenska garantisystemet utan erinran.

Riksbanken stöder förslaget och anför att alternativa befintliga myndigheter, såsom Finansinspektionen, Riksbanken och Riksgäldskontoret inte bör komma i fråga. I dessa fall skulle hanteringen av garantisystemet kunna komma i konflikt med myndigheternas övriga arbetsuppgifter. *Finansinspektionen* anser att den fondförvaltande myndighetens roll bör renodlas så att inga intressekonflikter kan uppstå. Inspektionen tillstyrker sålunda att varken Riksbanken eller inspektionen skall ansvara för garantisystemet. *Fristående Sparbankers Riksförbund* och *Sparbankernas Säkerhetskassa* har inget att invända mot att Bankstödsnämnden handlägger frågor om insättningsgarantin men är av uppfattningen att förvaltningen av de fonderade medlen bör åligga Riksbanken. Enligt *Bankstödsnämnden* bör det övervägas om inte ansvaret för garantisystemet bör läggas på någon annan myndighet än Bankstödsnämnden. Ur administrativ synvinkel är det, enligt Bankstödsnämnden, tveksamt om arbetsuppgifter som under vissa omständigheter mångdubblas skall läggas på en så liten myndighet som Bankstödsnämnden kommer att vara när nämndens befattning med bankstödsfrågor upphör. Även om det kan antas att Bankstödsnämnden under ännu en tid efter avvecklingen av det nuvarande bankstödsåtagandet skall förvalta statens aktier i Nordbanken, Securum och Retriva är det, enligt Bankstödsnämnden, bara fråga om ett fåtal år innan myndigheten skulle stå helt utan andra arbetsuppgifter än insättningsgarantin. Med tanke på kravet på skyndsamhet som ett ersättningsfall innebär måste anpassningen av myndighetens personella och övriga resurser ske snabbt. Enligt Bankstödsnämnden torde det vara nödvändigt att ha organisationen klar och i beredskap redan i förväg. Det är emellertid inte tillräckligt att det

finns en arbetsstyrka, som kan sköta det ganska omfattande administrativa arbetet, utan det måste också finnas mer kvalificerad personal som kan leda arbetet och ta ställning till alla de oförutsedda frågor som sannolikt dyker upp när ett ersättningsfall väl inträffar. Åtminstone med den mycket begränsade uppgift som garantimyndigheten skall ha enligt det nu föreliggande förslaget, kan Bankstödsnämnden inte se att det skulle kunna uppkomma någon målkonflikt om uppgiften lades på Finansinspektionen. Enligt Bankstödsnämnden har inspektionen dessutom den stora fördelen att den redan har en fungerande rutin för att ta ut avgifter från de institut som skall omfattas av garantin. Inte heller i ett system där garantifondens medel i vissa fall kan tas i anspråk i samband med rekonstruktioner behöver egentligen några målkonflikter uppkomma enligt Bankstödsnämnden, eftersom det inte skulle behöva vara garantimyndigheten som fattade beslut om ett sådant ianspråktagande. Som ett alternativ anser Bankstödsnämnden att det är tänkbart att systemet skulle kunna administreras av någon myndighet som ligger utanför det finansiella området men som har erfarenhet av och resurser för masshantering, t.ex. Riksskatteverket. Den finansiella kompetens som behövs kan lätt tillföras myndigheten genom nyrekrytering av en eller ett par personer. *Postgirot Bank AB* och *Posten AB* anser att garantisystemet skall administreras av Riksbanken. I syfte att rationalisera och eftersträva enkelhet i hanteringen av garantisystemet föreslår *Finansförbundet* att Riksbanken tillsammans med Finansinspektionen skall ansvara för garantisystemet. Enligt *Juridiska Fakulteten i Lund*, *SAF* och *Industriförbundet* finns det anledning att diskutera om inte ansvaret i stället skall ligga hos Finansinspektionen eller hos en egen enhet inom inspektionen. *Svenska Bankföreningen* anser det olämpligt att Bankstödsnämnden ges ansvaret för garantisystemet. Att permanenta Bankstödsnämnden skulle, enligt Bankföreningen, lätt kunna leda till missförstånd hos allmänheten om vad insättningsgarantin egentligen omfattar. En sådan lösning skulle också riskera att skapa förvirring internationellt genom att ge sken av att svenska banker både har problem och är garanterade av staten. Detta motverkar, enligt Bankföreningen, den tydlighet som insättningsgarantins utformning bör ha. Bankföreningen anser därför att administrationen av garantisystemet bör skötas av en särskild för ändamålet nybildad, från Riksbanken fristående, myndighet. *Riksrevisionsverket* anser att det är oklart vilken roll och uppgift den nya myndigheten får vid en ändrad ambitionsnivå eller när ett ersättningsfall blir aktuellt. Riksrevisionsverket anser därför att frågan om ansvaret för garantisystemet bör övervägas ytterligare i en kommande utredning om garantisystemets uppgifter och befogenheter. *Sveriges Advokatsamfund* anser att möjligheterna att skapa ett privat garantisystem bör övervägas ytterligare och påpekar att frågan om ansvaret för det svenska garantisystemet inte endast berör det administrativa ansvaret för systemet utan även innefattar ett ställningstagande till frågan om vem som har betalningsansvar i förhållandet till insättarna.

Sveriges Bankkunders Riksförbund föreslår beträffande namnfrågan, att Bankstödsnämnden bör ges namnet *Nämnden för insättningsgaranti* eftersom detta bättre avspeglar nämndens huvudsakliga arbetsuppgift.

Skälen för regeringens förslag: En utgångspunkt för utformningen av det svenska garantisystemet är att det skall vara ett konsumentskydd. Systemet skall, åtminstone i avvaktan på att frågan belysts ytterligare, inte få tas i anspråk för andra ändamål än att betala ut ersättning till berörda insättare i händelse av att insättningar hos en bank konstaterats vara indisponibla, dvs. att ett ersättningsfall föreligger. Detta innebär, åtminstone tills vidare, att garantisystemet och dess finansiella resurser inte skall kunna tas i anspråk för att, exempelvis, förhindra att ett institut drabbas av finansiella svårigheter eller för rekonstruktion av en bank.

Med denna utgångspunkt innebär ett ansvar för det svenska garantisystemet huvudsakligen att svara för administrationen. Detta innefattar också ett ansvar för att initiera åtgärder mot en bank som inte fullgör sina skyldigheter mot systemet. Vidare skall garantimyndigheten, om ett ersättningsfall inträffat, fatta beslut om och i vilken utsträckning som insättare skall erhålla ersättning från garantisystemet. Ett ansvar för garantisystemet innefattar vidare samverkan med såväl svenska som utländska myndigheter av olika slag. Detta samarbete skall dels syfta till att ett utbyte sker av information angående de utländska bankföretag som driver bankrörelse från filial i Sverige, dels leda till att överenskommelser träffas med företrädare för garantisystem i andra länder. Sådana överenskommelser kan träffas angående t.ex. de villkor som skall gälla för filialernas anslutning till det svenska garantisystemet och regleringen av ersättningsfall när insättningar hos en sådan filial konstaterats vara indisponibla och dessa även omfattas av det andra landets garantisystem.

En annan utgångspunkt bör vara att systemets verksamhet och organisation inte skall vara mer omfattande än vad som krävs för att systemet skall kunna upprätthålla en elementär basnivå i tider av finansiell lugn men samtidigt snabbt kunna byggas upp för att fungera i händelse av ett ersättningsfall. Inträffar ett ersättningsfall får verksamheten och organisationen anpassas efter de krav som den uppkomna situationen ställer.

Enligt regeringens uppfattning föreligger avgörande skäl för att en befintlig myndighet inom den finansiella sektorn bör anförtros ansvaret för det svenska garantisystemet.

För en sådan lösning talar bl.a. att verksamheten inledningsvis kommer att vara begränsad till ren administration av garantisystemet och att den först i samband med ett ersättningsfall byggs ut och anpassas till den uppkomna situationen. Det danska garantisystemet kan här tjäna som förebild. För denna lösning talar även de organisatoriska och kostnadsmissiga fördelar som uppstår genom att en ny självständig myndighet inte behöver inrättas. Trots de eventuella nackdelar som är förenade med att en befintlig myndighets ansvarsområde utökas med hanteringen av garanti-frågor, och som vissa remissinstanser pekat på, bör ansvaret för det svenska garantisystemet av framför allt praktiska skäl läggas på en befintlig myndighet inom den finansiella sektorn.

Finansinspektionen ansvarar för tillsynen av bankerna och andra finansiella institut. I tillsynsuppgiften ingår även en särskild uppföljning av banker som har drabbats av finansiella problem. Att inspektionen redan idag har en rutin för att ta ut avgifter från de institut som kommer att omfattas av garantisystemet motiverar inte att inspektionen bör ges i uppgift att ansvara för det svenska garantisystemet. Ett sådant ansvar skulle kunna leda till en potentiell målkonflikt och inverka på tillsynen. Därtill kommer att en fortsatt utveckling av garantimyndighetens uppgifter och befogenheter underlättas av att hänsyn inte behöver tas till en sådan målkonflikt.

Riksbanken har också uppgifter i samband med hanteringen av problem i banker. Riksbanken svarar för att upprätthålla likviditeten i det finansiella systemet och har därför fått möjlighet att lämna krediter till banker och andra kreditinstitut som drabbats av likviditetsproblem. Det är dock inte Riksbankens uppgift att hantera problem i finansiella institut som beror på att instituten har ett otillräckligt eget kapital. Riksbankens huvudverksamhet är dessutom att ansvara för valuta- och kreditpolitiken samt att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Det vore därför inte ändamålsenligt att ålägga Riksbanken ansvaret för det svenska garantisystemet.

Riksgäldskontoret har bl.a. i uppgift att samordna myndigheters verksamhet med statliga garantier och statliga lån till näringslivet. Med hänsyn till dessa uppgifters karaktär vore ett ansvar för garantisystemet främmande för Riksgäldskontoret. Kontorets huvuduppgift är dessutom att ta upp lån och att förvalta statsskulden så kostnadseffektivt som möjligt. Av dessa skäl vore det inte lämpligt att ge kontoret en uppgift som direkt anknyter till utbetalningar av ersättningar till kontoinnehavare i banker.

Bankstödsnämndens övergripande mål är att genom stödåtgärder till banker och vissa andra kreditinstitut verka för att stabiliteten i betalningssystemet garanteras och kreditförsörjningen tryggas. Nämndens uppgifter är att sköta stödfrågor genom att analysera den finansiella situationen i de enskilda institut som ansöker om stöd och utforma förslag till villkor för stödet samt besluta om stöd.

Det nuvarande statliga åtagandet, som är av extraordinär natur, är temporärt. Det skall avvecklas när förhållandena är sådana att det inte längre föreligger något hot mot stabiliteten i det finansiella systemet och utan att fordringsägarnas intressen riskeras. Som redan nämnts har förberedelserna för en avveckling inletts. Någon tidpunkt har emellertid inte bestämts. Som angivits tidigare finns det inget hinder mot att garantisystemet träder i kraft medan det statliga åtagandet kvarstår. Bortsett från värdepappersbolagen torde något ersättningsfall emellertid inte kunna aktualiseras så länge som det statliga åtagandet inte avvecklats, eftersom åtagandet innebär att staten garanterar att banker och vissa andra kreditinstitut kan fullgöra sina förpliktelser i rätt tid.

Den verksamhet som Bankstödsnämnden för närvarande bedriver är enkelt uttryckt att förvalta ingångna stöдавtal, hålla beredskap för eventuell nya stödotsatser och förvalta statens ägande i Securum, Retriva och Nordbanken. Som Bankstödsnämnden anför kommer en avveckling av det statliga åtagandet sannolikt innebära att nämndens ansvarsområde

begränsas till att endast avse uppgiften att förvalta och avveckla statens ägande i de berörda bolagen och insättningsgarantin med den här föreslagna ordningen. Utöandet av en ägares uppgifter i en bank är, från principiella utgångspunkter, inte lätt att förena med en roll som i framtiden kan tänkas innefatta deltagande i en rekonstruktion av en krisdrabbad bank. Det finns dock all anledning att anta att rollkonflikten aldrig kommer att uppstå ens om garantimyndighetens uppgifter i framtiden kommer att få denna inriktning, eftersom Nordbanken skall säljas. Därmed återstår endast förvaltningen av aktierna i Securum och Retriva, en uppgift som principiellt inte strider mot garantimyndighetens uppdrag. Däremot skiljer sig uppgifterna åtskilligt åt till sin karaktär. Att nämndens kvarvarande uppgifter efter en avveckling av det statliga åtagandet kommer att vara så pass disparata, bör föranleda att andra former för statens ägande övervägs. Denna fråga får dock behandlas i ett senare sammanhang.

Ovan har angetts att Banklagskommittén skall överväga om det svenska garantisystemet bör ges vidare uppgifter med möjlighet att förhindra att ett institut kommer i finansiella svårigheter eller att delta i en rekonstruktion av en bank. Som bl.a. Riksrevisionsverket påpekat förefaller det naturligt att i det sammanhanget och i ljuset av de förslag som då läggs fram även överväga frågan om var ansvaret för garantisystemet slutligen bör läggas. Med hänsyn till de betydande vinster som till dess följer med att hanteringen av garantisystemet läggs på en befintlig myndighet, bör Bankstödsnämnden utöver sina nuvarande uppgifter även få till uppgift att ansvara för det svenska garantisystemet. Även om denna lösning visar sig vara temporär, är det väsentligt att Bankstödsnämnden organiseras och ges de resurser som administrationen av garantisystemet kräver. De nackdelar ur administrativ synvinkel som Bankstödsnämnden anfört bör därigenom kunna hanteras.

Bankstödsnämndens förvaltningskostnader för administrationen av garantisystemet bör anslagsfinansieras. Avgifter motsvarande förvaltningskostnaderna bör tas ut av de banker som omfattas av garantisystemet. Avgifterna redovisas under en inkomsttitel på statsbudgeten. Härigenom tillgodoses principen om bruttoredovisning på statsbudgeten samtidigt som kostnaderna för verksamheten inte påverkar budgetsaldot. Tekniken för finansieringen blir därmed i princip densamma som den som tillämpas för den nuvarande verksamheten vid nämnden.

Av administrativa skäl är det olämpligt att Bankstödsnämnden anvisas ett separat ramanslag för administrationen av garantisystemet vid sidan av sitt nuvarande ramanslag. Nödvändiga resurser för att klara garanti-verksamheten bör i stället budgeteras i det befintliga anslaget. Däremot skall nämnden göra tydlig skillnad mellan de förvaltningskostnader som härrör från den nuvarande verksamheten och de som uppkommer i garantiverksamheten. Därmed säkerställs att det inte sker någon sammanblandning av kostnader mellan de båda verksamhetsområdena.

Garantisystemet föreslås träda i kraft den 1 januari 1996. De kostnader som uppkommer för uppbyggnaden och administrationen av garantisystemet under innevarande budgetår har inte budgeterats i Bankstödsnämndens

anslag. Enligt nämndens uppskattningar kommer de totala kostnaderna för detta att uppgå till ca 5,5 miljoner kronor. Merparten av dessa kostnader utgörs av köp av konsulttjänster. Enligt regeringens bedömning bör det dock vara möjligt att rymma dessa tillkommande kostnader inom det anslag som anvisats nämnden för budgetåret 1995/96. Skälet till detta är att den nuvarande verksamheten med stor sannolikhet kommer att få en mindre omfattning än vad som förutsattes vid budgeteringstillfället.

Bankstödsnämnden har pekat på behovet av att inrätta en särskild beredskapsstyrka och särskilda system för utbetalningar av ersättning i händelse av ett större bankfallissemang. Enligt Bankstödsnämnden har den reguljära organisationen knappast kompetens, kapacitet och de resurser som krävs för att kunna klara den verksamhet som måste bedrivas under sådana extraordinära omständigheter som måste förutsättas råda i samband med ett större fallissemang. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen i denna fråga i samband med 1997 års budgetproposition.

13 Utbetalning av ersättning

13.1 Utbetalning av ersättning från garantisystemet

Regeringens förslag: Bankstödsnämnden skall betala ut ersättning enligt garantin till insättarna så snart det kan ske och senast inom tre månader från den dag allmän domstol försatt en bank i konkurs eller en behörig utländsk myndighet förklarat att insättningar hos ett bankföretag, vars filial här i landet anslutit sig till det svenska garantisystemet, är indisponibla.

Har en svensk bank försatts i konkurs, skall konkursförvaltaren lämna de uppgifter till nämnden som den behöver för att betala ut ersättning till insättarna. Konkursförvaltaren skall även i övrigt lämna nämnden det biträde som den behöver för utbetalning av ersättning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorian innehåller inget förslag om att konkursförvaltaren skall lämna nämnden det praktiska biträde som nämnden kan behöva för att klara av att betala ut ersättning i rätt tid.

I promemorian föreslås till skillnad från regeringens förslag att den utdelning i en konkurs som en insättare fått för sin fordran skall räknas av från den ersättning som därefter betalas ut från garantisystemet. I promemorian föreslås även att om nämnden inte betalat ut ersättning inom tre månader från den dag då insättningen blev indisponibel, skall ränta därefter utgå på det belopp som insättaren är berättigad till.

Remissinstanserna lämnar förslagen i stort sett utan erinran.

Bankstödsnämnden förutsätter att den information som de av garantisystemet omfattade instituten skall lämna till garantimyndigheten inkluderar de uppgifter som myndigheten behöver för att betala ut ersättning och att det inte bara är konkursförvaltaren/konkursboet som skall lämna uppgifter i detta skede. Enligt *Bankstödsnämnden* behövs även en bestämmelse med innebörd att både institutet och konkursboet skall lämna myndigheten det praktiska biträde som myndigheten kan behöva för utbetalningen. Vidare föreslår *Bankstödsnämnden* beträffande betalningsfristerna att det i lagtexten endast bör anges att ersättningen skall "hållas tillgänglig" eller liknande inom fristen.

Skälen för regeringens förslag: En allmän domstols beslut om konkurs, som innebär att en insättning hos en bank är indisponibel, skall medföra att ersättning skall betalas ut till insättarna så snart det är möjligt i den mån deras medel skyddas av garantin. Ersättningen skall normalt kunna betalas ut inom tre månader från beslutet enligt artikel 10.1 i direktivet. Motsvarande gäller om en behörig utländsk myndighet förklarat att insättningar hos ett bankföretag, vars filial här i landet omfattas av det svenska garantisystemet, är indisponibla.

Nämnden har inledningsvis att bestämma kretsen av ersättningsberättigade insättare. Detta kan ske genom att nämnden ges tillgång till de uppgifter som skall finnas hos banken angående kontoinnehavare hos banken vid tidpunkten för beslutet. Genom konkursförfarandet får konkursförvaltaren tillgång till och kan infordra uppgifter angående bankens förhållanden som är av betydelse för konkursboets rätt. För att nämnden skall kunna få tillgång till de uppgifter som den behöver för att kunna fullgöra sin uppgift att snabbt betala ut ersättningar till insättarna bör konkursförvaltaren lämna nödvändiga uppgifter till nämnden.

Med ledning av de uppgifter som konkursförvaltaren skall lämna om bankens tillstånd vid konkursen, torde nämnden normalt kunna betala ut ersättning till berörda insättare inom betalningsfristen. I ersättningsbeskedet bör anges vilket belopp som kommer att betalas ut och hur detta belopp bestämts. Vidare bör en insättare ges möjlighet att göra invändningar mot utbetalningen av ersättningen. Det kan bli aktuellt om t.ex. insättaren anser att ersättningen borde ha bestämts på annat sätt eller ersättningsanspråket överlåtit till någon annan och ersättningen rätteligen skall betalas ut till denne. Det avgörande är, enligt direktivets bestämmelse i artikel 10.1, att nämnden skall kunna verkställa betalningen inom betalningsfristen. Som *Bankstödsnämnden* föreslagit bör det tidsmässiga kravet på att ersättningen skall vara utbetald därför inte ställas högre än att nämnden skall hålla ersättningen tillgänglig för lyftning inom fristen. Detta innebär att ersättningen, på grund av omständigheter på insättarens sida, kan komma att faktiskt betalas ut efter den stadgade betalningsfristen. Det är däremot uteslutet enligt huvudregeln i direktivet att detta kan ske på grund av att nämnden inte aktivt försöker fullgöra sin uppgift att verkställa utbetalningen.

Det bör understrykas att hanteringen måste gå snabbt. En bärande tanke bakom insättningsgarantin är att dess viktigaste syfte är att skydda

privatpersoner och småföretag. Det kan antas att det för dessa grupper inte bara är viktigt att ersättning lämnas, utan också att utbetalningen sker med så litet dröjsmål som möjligt. Det ankommer på nämnden att inrätta sin organisation och rutiner på ett sådant sätt att insättarnas berättigade förväntningar i detta avseende infrias. Av de skäl som Bankstödsnämnden framfört bör konkursförvaltaren lämna nämnden det praktiska biträde i övrigt som nämnden kan behöva för att klara av att betala ut ersättning i rätt tid. Den föreslagna tidsfristen får således inte utgöra ett riktmärke för när utbetalningen skall göras, utan är avsedd att sätta en gräns för hur lång tid som får gå från det att de insatta medlen blivit indisponibla. Med hänsyn till detta behövs knappast någon regel av det slag som föreslogs i promemorian om att ersättningsbeloppet efter viss tid skall bli räntebärande.

I avsnitt 9.4 har angivits att en tillämpning av allmänna civilrättsliga regler torde vara avgörande för nämndens utbetalning av ersättning. I ett fordringsförhållande kan emellertid oklarhet på borgenärssidan uppstå bl.a. på grund av att fordringen överlåtits eller att fordringen innehas av flera borgenärer, t.ex. därför att ett bankkonto öppnats i två eller flera personers namn. Detta gäller inte minst om borgenärerna tvistar om behållningen på kontot eller, i det första fallet, nämnden inte känner till överlåtelsen. Av lätt insedda skäl kan den tidsutdräkt som garantiförfarandet innebär bidra till att tveksamhet uppstår för nämnden angående till vem ersättningen från garantisystemet skall betalas ut. Garantiförfarandet kan sägas innebära att nämnden träder in mellan den aktuella banken i konkurs och berörda konto-innehavare. Denna ordning innebär emellertid inte att det för nämnden kommer att råda en annan fordringsrättslig situation än den som gällde för banken innan den försattes i konkurs. En utgångspunkt vid införandet av ett garantisystem i Sverige bör vidare vara att särlösningar skall undvikas. Särskilda regler om oklarhet på borgenärssidan bör därför inte heller införas. I insättningsgarantisammanhang får en situation när en fordran på banken överlåtits eller kontoinnehavarna tvistar om behållningen på ett delat konto bedömas med utgångspunkt från allmänna civilrättsliga regler.

För att undvika att nämnden gör sig skyldig till dröjsmål mot den som sedermera visar sig ha varit rätt borgenär, kan nämnden prestera betalningen till länsstyrelsen enligt bestämmelserna i lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet. I så fall behöver nämnden inte ta i anspråk möjligheten att ansöka om förlängning av utbetalningsfristen (se avsnitt 13.2).

Regeringens förslag: Länsrätten prövar på ansökan från nämnden om tidsfristen kan förlängas. En sådan förlängning får inte överstiga tre månader. På begäran av nämnden får länsrätten bevilja ytterligare två förlängningar. En förlängning av tiden får bara medges om synnerliga skäl föreligger. Den sammanlagda tid inom vilken nämnden skall ha reglerat ett ersättningsfall får således inte överstiga tolv månader.

Den som har en insättning i en svensk bank förlorar sin rätt till ersättning, om han inte gör anspråk på ersättningen innan han förlorat sin rätt till utdelning i bankens konkurs.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag utom beträffande tidpunkten för preskription av en insättares rätt till ersättning från garantisystemet i händelse av ett ersättningsfall. Regeringens förslag ansluter till vad som stadgas i konkurslagen angående preskription av en borgenärs rätt till utdelning i en konkurs.

Remissinstanserna lämnar förslaget i stort sett utan erinran.

Kammarrätten i Jönköping framhåller att det från rättssäkerhetssynpunkt är angeläget att beträffande möjligheten att förlänga den tidsfrist inom vilken ersättning skall betalas ut begreppet *synnerliga skäl* utvecklas ytterligare.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet föreskriver att utbetalning av ersättning skall kunna göras inom tre månader. Direktivet medger emellertid undantag från huvudregeln. Artikel 10.2 i direktivet anger inte närmare vilka situationer som avses eller som kan anses vara tillräckligt speciella för att utgöra grund för en förlängning av tidsfristen. I artikeln anges endast att en ansökan om förlängning av fristen kan göras under extraordinära omständigheter och i särskilda fall.

Av ordalydelsen att döma skall denna möjlighet användas restriktivt. Detta bör också vara utgångspunkten vid utformningen av det svenska garantisystemet med hänsyn till dess funktion av konsumentskydd. Det är väsentligt att tidsfristen enligt huvudregeln bör kunna förlängas bara om synnerliga skäl föreligger. Även om det vore önskvärt att, som Kammarrätten i Jönköping anfört, begreppet synnerliga skäl preciserades, är det svårt att förutsäga när en sådan situation har uppkommit som motiverar en förlängning av tidsfristen. Ett exempel, låt vara orealistiskt, skulle kunna vara att det i den aktuella bankens räkenskaper visar sig råda en sådan oreda att kretsen av insättare, eller deras insättningar storlek, inte låter sig bestämmas utan tidskrävande arbete. Ett annat exempel som bör kunna föranleda en viss förlängning av fristen är att någon som nämnden inte bedömt vara ersättningsberättigad framställer ett krav på ersättning från garantisystemet så sent att nämnden inte har några praktiska möjligheter att ta ställning till detta krav och verkställa en utbetalning inom tidsfristen. Det

sagda innebär att en förlängning av fristen bör kunna komma i fråga även i ett enskilt fall. Fristen bör aldrig förlängas mer än vad som är nödvändigt.

En ansökan från nämnden om förlängning av fristen bör prövas av allmän förvaltningsdomstol, dvs. i första hand av länsrätten.

Det bör observeras att en tidsfrist inte i något fall får åberopas mot en insättare i de fall denne inte har kunnat göra sina anspråk på utbetalning av ersättning från garantisystemet gällande i tid, dvs. inom den för ersättningsfallet aktuella betalningsfristen. Detta följer av artikel 10.3 i direktivet och tar sikte inte bara på den tidsfrist som följer av huvudregeln utan även på en betalningsfrist som förlängts. Denna bestämmelse inskräper nämndens ansvar för att utbetalning sker till samtliga insättare som har ett berättigat anspråk på ersättning från garantisystemet i händelse av ett ersättningsfall och för även över till frågan om när en insättares rätt till ersättning från garantisystemet bör preskriberas. På grund av artikel 10.3 kan en bestämmelse inte införas som innebär att rätten till ersättning går förlorad om ersättningsfallet inte reglerats inom den aktuella betalningsfristen och detta beror på att insättaren inte gått att få tag på. Preskription kan med andra ord inte ske redan på detta stadium.

Enligt 11 kap. 18 § konkurslagen (1987:627) anses en konkurs avslutad när tingsrätten har fastställt utdelningen i konkursen. Detta gäller även om en tvist angående en fordran som har gjorts gällande i konkursen inte är slutligt avgjord. Enligt 11 kap. 12 § samma lag förlorar en borgenär sin rätt till utdelning, om han inte gör anspråk på medlen inom två år räknat från dagen då beslutet att fastställa utdelningen vann laga kraft, eller den senare dag då borgenären blev berättigad att lyfta medlen utan att ställa säkerhet. En förutsättning för att nämnden skall kunna framställa ett regresskrav mot bankens konkursbo torde vara att nämnden, i förhållande till konkursboet, trätt i en insättares ställe, se vidare avsnitt 13.5. Med denna utgångspunkt infinner sig frågan om garantiförfarandet skall pågå parallellt med konkursförfarandet eller anses avslutat i och med utgången av betalningsfristen. Efter denna tidpunkt kan visserligen hävdas att konsumentintresset inte väger lika tungt och att insättaren lika gärna kan vända sig till konkursboet med sina anspråk. Detta skulle kunna vara fallet om insättaren garanterades utdelning i bankens konkurs i samma utsträckning som ersättning genom insättningsgarantin. Den utdelning ur konkursen som en insättare eventuellt får kan emellertid antas bli sämre. Detta förhållande och bestämmelsen i artikel 10.3 i direktivet talar för att garantiförfarandet bör upphöra tidigast samtidigt som konkursförfarandet, dvs. fram till denna tidpunkt skall en insättare ha rätt till ersättning från garantisystemet framför eventuell utdelning i bankens konkurs. Mot detta skulle kunna tala att nämnden med denna ordning kan få problem med att hinna utöva sin regressrätt mot konkursboet om nämnden betalar ut ersättning till en insättare först sent under de parallella förfarandena. Med hänsyn till bestämmelsen i 11 kap. 18 § konkurslagen bör detta emellertid inte vara något problem. Som angivits ovan är det tillräckligt att nämnden hinner göra fordringen gällande i konkursen. Om denna ordning inte gällde skulle nämnden i en sådan situation berövas möjligheten att utöva sin regressrätt

mot konkursboet. Garantiförfarandet bör således avslutas tidigast samtidigt som konkursen avslutas. Det kan mot bakgrund av det anförda inte bli aktuellt att införa en bestämmelse i lagen om insättningsgaranti som innebär att preskription sker före det att preskription sker enligt den ovan redovisade regeln i konkurslagen. På grund av regressintresset bör således slutdatum för preskription enligt konkurslagen och preskription enligt lagen om insättningsgaranti sammanfalla. För insättarna är det knappast till någon nackdel att preskription enligt konkurslagen sker före eller senast samtidigt med preskription enligt lagen om insättningsgaranti.

13.3 Penningtvätt

I artikel 10.5 stadgas om ett specialfall när undantag från huvudregeln om utbetalningsfrist kan göras. Om en kontoinnehavare eller annan person, som gör anspråk på det belopp som finns inestående på ett konto, anklagas för ett brott som har direkt eller indirekt samband med tvättning av pengar enligt definitionen i artikel 1 i direktivet (93/308/EEG) om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar, kan garantisystemet avvakta med alla utbetalningar i väntan på domstolens dom, oaktat den tidsfrist som fastställts i artikel 10.1-2 i direktivet om system för garanti för insättningar.

Svensk rätt innehåller redan bestämmelser som ger möjlighet att tillgripa straffprocessuella tvångsmedel. Enligt 26 kap. rättegångsbalken kan t.ex. kvarstad komma i fråga om någon är skäligen misstänkt för brott och det kan skäligen befaras, att han genom att avvika eller genom att undanskaffa egendom eller annorledes undandrager sig att t.ex. betala värdet av förverkad egendom eller skadestånd, som kan antagas komma att på grund av brottet ådömas honom. Någon särskild bestämmelse med det innehåll som anges i direktivet behöver således inte införas.

13.4 Återbetalning av ersättning

Regeringens förslag: Om någon genom oriktiga uppgifter eller på annat sätt har orsakat att ersättning betalats ut obehörigt eller med för högt belopp, skall återbetalning ske av vad som har betalats ut för mycket tillsammans med ränta beräknad enligt 6 § räntelagen (1975:635). Sådan återbetalning skall också ske om någon i annat fall har tagit emot ersättning obehörigt eller med för högt belopp och skäligen hade bort inse detta. I sådana fall skall ränta tas ut beräknad enligt 5 § räntelagen.

Beslut om återbetalning fattas av nämnden. Ett sådant beslut får verkställas enligt utsköningsbalken.

Om det finns särskilda skäl, får återbetalningsskyldighet enligt nämndens beslut efterges helt eller delvis.

Promemorians förslag: I princip samma som regeringens. I promemorians förslag anges dock inte att nämnden skall ha rätt att fatta beslut om att återbetalning skall ske av felaktigt utbetald ersättning. Inte heller anges att nämndens beslut om återbetalning får verkställas eller att betalningsskyldighet enligt nämndens beslut får efterges helt eller delvis.

Remissinstanserna lämnar förslaget i stort sett utan erinran.

Bankstödsnämnden påpekar att den föreslagna lagtexten inte ger garantimyndigheten någon möjlighet att besluta om återbetalning i de angivna fallen eftersom den föreslagna utformningen av lagen om insättningsgaranti endast torde medge att myndigheten driver ett krav på återbetalning vid allmän domstol. *Konsumentverket* anser att hänvisningen till god tro-situationen inte är korrekt eftersom god tro inte kan anses föreligga i de fall när någon mottagit ersättning trots att rätt till utbetalning inte funnits och denne skäligen bort ha insett detta. Om god tro däremot kan konstateras, skall återbetalning inte ske enligt Konsumentverket. *Hovrätten för Nedre Norrland* sätter i fråga om det inte behöver införas en regel om preskription av garantimyndighetens rätt att begära återbetalning av felaktigt utbetald ersättning.

Skälen för regeringens förslag: Genom garantiförfarandet underrättas en insättare om den ersättning som kommer att betalas ut till följd av ersättningsfallet. De uppgifter angående kontoinnehavarna hos den aktuella banken som nämnden skall få tillgång till efter det att banken försatts i konkurs bör i allmänhet kunna läggas till grund för bestämmandet av ersättningens storlek. Det måste emellertid förutsättas att nämnden i enstaka fall kan konstatera i efterhand att lämnade uppgifter resulterat i att ersättning betalats ut trots att rätt till ersättning inte funnits eller med för högt belopp. Även om nämnden inte i samtliga av dessa fall har anledning misstänka att försök till missbruk av garantisystemet föreligger, bör nämnden ges möjlighet att särskilt besluta att en felaktig utbetalning skall återgå. Den som har tagit emot ersättning och som genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt orsakat att ersättning betalats ut trots att rätt till utbetalning inte funnits eller med för högt belopp bör därför betala tillbaka vad som har betalats ut för mycket jämte ränta beräknad enligt 6 § räntelagen (1975:635). Sådan återbetalning bör också ske om någon i annat fall har tagit emot ersättning trots att rätt till utbetalning inte funnits eller med för högt belopp och den som har tagit emot betalningen skäligen borde ha insett detta. I sistnämnda fall skall ränta utgå beräknad enligt 5 § räntelagen.

Behov av att, som Hovrätten för Nedre Norrland föreslagit, införa en bestämmelse om specialpreskription av nämndens återbetalningskrav föreligger inte. Reglerna om allmän preskription i preskriptionslagen (1981:130) bör kunna tillämpas i förekommande fall.

I det första fallet krävs inte att vederbörande varit medveten om felaktigheten. I det andra fallet är han skyddad av god tro, dvs. det krävs för återbetalningsskyldighet att han varit medveten om eller i vart fall borde ha insett felaktigheten. I båda fallen är påföljden återbetalning av vad som har

betalats ut för mycket jämte ränta beräknad enligt räntelagen. Ränteberäkningarna skiljer sig dock åt beroende på om det är det första eller det andra fallet som är aktuellt, dvs. om mottagaren orsakat den felaktiga utbetalningen eller inte.

Nämndens beslut om återbetalning bör få verkställas enligt utsökningsbalken. Beslutet kommer således att utgöra exekutionstitel. Det är däremot inte lämpligt att föreskriva att återbetalning skall ske trots att återbetalningsbeslutet inte vunnit laga kraft.

I vissa fall kan det vara rimligt att återbetalningsskyldigheten inte är absolut. En möjlighet för nämnden att efterge en sådan skyldighet helt eller delvis bör därför finnas. En förutsättning för eftergift bör dock vara att det finns särskilda skäl för det. Nämnden har att i varje enskilt fall pröva om förutsättning för eftergift föreligger.

13.5 Övertagande av fordran

Regeringens förslag: I fråga om utbetalade ersättningar enligt garantin inträder staten i insättarens rätt mot banken. Utdelning i bankens konkurs för insättning som har ersatts enligt garantin tillfaller staten intill detta belopp.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Stadshypotek AB påpekar att de i promemorian föreslagna bestämmelser som reglerar förhållandet mellan en insättare och garantimyndigheten i samband med utbetalning av ersättning, bör korrigeras för att tillämpningen av paragraferna inte skall medföra olika utfall för parterna beroende på om ersättningen från garantin skall betalas ut före eller efter det att utdelning betalas ut i konkursen.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 11 i direktivet finns en bestämmelse om subrogation. Där anges att det garantisystem, som inom ramen för en garanti betalar ut ersättning i anledning av ett ersättningsfall, skall, utan att det påverkar eventuella andra rättigheter enligt nationell lagstiftning, vara berättigad att vid konkursförfaranden träda i insättarnas ställe för ett belopp som motsvarar det som garantisystemet har betalat ut till insättaren. Innebörden av detta blir för svenska förhållanden att staten, genom nämnden, skall försöka få tillbaka så mycket som möjligt av den ersättning som betalats ut från garantisystemet till följd av ett ersättningsfall, dvs. i största möjliga utsträckning söka minimera kostnaderna för systemet. Med hänsyn härtill bör en bestämmelse om subrogation föras in i lagen om insättningsgaranti. Innebörden av bestämmelsen är att nämnden träder i insättarens ställe i konkursförfarandet och övertar, i den omfattning som nämnden ersätter insättaren, kravet mot konkursboet. Insättaren förlorar således sin rätt mot banken upp till den för garantisystemet tillämpliga beloppsgränsen om 250 000 kronor. Samtidigt som insättaren i stället får ett

motsvarande krav på ersättning från garantin, får nämnden, efter mönster i 28 § lönegarantilagen (1992:497), samma rätt mot konkursboet genom att nämnden träder i insättarens ställe. Den på detta sätt förvärvade fordran mot konkursboet kan nämnden bevaka i konkursen enligt vanliga konkursrättsliga regler. Nämnden kan utöva sin regressrätt i samma utsträckning som utbetalning av ersättning sedan sker. Nämndens ansvar gentemot insättaren begränsas således av beloppsgränsen. På grund av denna gräns hänvisas de insättare som har tillgodohavanden i banken som överstiger 250 000 kronor till konkursboet beträffande överskjutande belopp.

Det sagda medför att nämnden, utöver att vara berättigad till vederbörlig andel av konkursboets tillgångsmassa, har att utöva de befogenheter som kan tillkomma en borgenär enligt reglerna om konkurs. Detta innebär att nämnden bl.a. kan påkalla återvinning, framställa anmärkning mot bevakning, invända mot konkursförvaltarens utdelningsförslag och väcka skadeståndstalan mot konkursförvaltaren. I detta sammanhang kan nämnas att en borgenär som har en fordran hos en bank på grund av en insättning på räkning inte behöver bevaka denna fordran om en uppgift om insättningsborgenärer bifogats den bouppteckning eller borgenärsförteckning som lämnats in till domstolen och fordringsbeloppet och den upplupna räntan framgår av denna uppgift. Detta undantag för bankkunders fordringar innebär att nämnden inte heller behöver bevaka de fordringar som nämnden, enligt ovan, övertar i och med konkursbeslutet. Eftersom det svenska garantisystemet även kan omfatta insättningar som har gjorts på konto hos värdepappersföretag, se avsnitt 19, bör det nu aktuella undantaget utsträckas till att även avse dessa värdepappersföretag. På så vis kommer samma regler i bevakningssammanhang att gälla för insättningar hos de institut som kan omfattas av garantisystemet.

Den synpunkt som framförts av Stadshypotek AB har beaktats i regeringens lagförslag, se avsnitt 13.1.

13.6 Sekretess

Regeringens förslag: Sekretess gäller i ärenden om ersättning enligt lagen om insättningsgaranti för uppgift om personliga eller ekonomiska förhållanden för den som enligt nämnda lag är att anse som insättare, om det kan antas att denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås inte att sekretess skall gälla i insättningsgarantisammanhang om en insättare kan antas lida men om en uppgift röjs.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Datainspektionen saknar närmare överväganden kring sekretessens omfattning eller bestämmelsens utformning. Inspektionen ifrågasätter om det skydd som enskilda personer åtnjuter hos sin bank skall försämrats om uppgifter förs över till garantimyndigheten. Vidare anser inspektionen att det finns anledning att överväga om också rekvisitet *men* bör omfattas av regleringen.

Skälen för regeringens förslag: Innebörden av att garantisystemet tas i anspråk till följd av ett ersättningsfall är som nämnts att nämnden skall bestämma och betala ut ersättning till berörda insättare hos banken. För att klara av denna uppgift inom föreskriven tid behöver nämnden få tillgång till de uppgifter som finns angående kontoinnehavarna hos den aktuella banken vid tidpunkten för beslutet att försätta banken i konkurs. Nämndens behov av uppgifter för att kunna bestämma ersättningens storlek och verkställa utbetalningen av ersättningen, bör i princip kunna begränsas till att avse aktuella kontouppgifter och andra uppgifter av ekonomisk karaktär. Nämnden kan emellertid komma att få tillgång även till uppgifter om personliga förhållanden, t.ex. i samband med en tvist om ett tillgodohavande hos en bank.

Enligt 1 kap. 10 § bankrörelselagen gäller att enskildas förhållanden till en bank inte får obehörigen röjas. Banksekretessen omfattar såväl muntliga uppgifter som uppgifter i handlingar. Alla uppgifter som rör en bankkunds mellanhavanden med banken, oavsett om de är dokumenterade eller inte, är alltså underkastade banksekretessen. Denna inskränks i viss utsträckning genom uttryckliga lagbestämmelser, som innebär en skyldighet för en bank att på begäran lämna myndigheter vissa uppgifter, t.ex. 4 kap. 15 § utsköningsbalken och 3 kap. 17 § taxeringslagen (1990:324).

I det allmännas verksamhet tillämpas inte banksekretessbestämmelserna utan reglerna i sekretesslagen (1980:100). I Bankstödsnämndens verksamhet gäller i dag sekretess enligt 8 kap. 6 § sekretesslagen för uppgifter som rör stödmottagarnas verksamhet. Detta framgår av 2 § sekretessförordningen (1980:657) jämte punkt 83 i bilagan till denna förordning.

Om en bank försätts i konkurs skall ett garantiförfarande inledas parallellt med konkursförfarandet. Genom konkursförfarandet får konkursförvaltaren tillgång till och kan infordra uppgifter angående bankens förhållanden som är av betydelse för konkursboets rätt. Som tidigare har framgått (avsnitt 13.1) föreslås att nämnden skall få tillgång till de uppgifter som den behöver för att kunna fullgöra sin uppgift att snabbt betala ut ersättningar till insättarna genom att konkursförvaltaren, och i viss utsträckning banken, lämnar nödvändiga uppgifter till nämnden. Därigenom får nämnden del av sekretessbelagda uppgifter om bankkundernas personliga eller ekonomiska förhållanden. Den sekretess som i dag gäller för Bankstödsnämndens verksamhet avser endast uppgifter som Bankstödsnämnden får del av i sin stödverksamhet. När Bankstödsnämnden även skall ges i uppgift att ansvara för garantisystemet bör därför en bestämmelse införas i sekretesslagen till skydd för insättare.

En förutsättning för sekretess är här att det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Ett rakt skaderekvisit bör således gälla.

Presumtionen är alltså för offentlighet. Efter en avvägning mellan den enskildes intresse av sekretesskydd och allmänhetens intresse av insyn föreligger inte någon anledning att föreskriva strängare sekretess i insättningsgarantisammanhang.

I fråga om uppgift i allmän handling bör sekretessen gälla i högst tjugo år.

13.7 Skattskyldighet

Regeringens förslag: Ersättning från garantin skall vid inkomstbeskattningen behandlas som om ersättningen betalats av det institut hos vilken insättningen finns. Ersättningen skall i första hand anses utgöra ersättning för insatt kapitalbelopp. Till den del ersättningen avser upplupen ränta, skall den vid inkomstbeskattningen behandlas som inkomstränta. Vid återbetalning av ersättning skall den del av ett återbetalat belopp som inte avser ersättning för det insatta kapitalbeloppet jämföras med ränteutgift. Skyldighet införs för nämnden att lämna kontrolluppgift om utbetald eller återbetald ersättning till den del ersättningen skall behandlas som inkomstränta eller utgiftsränta och att göra skatteavdrag för betalning av preliminär A-skatt.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksskatteverket* förutsätter att avsikten är att felaktigt utbetalat belopp som återbetalas, skall vara avdragsgillt såsom räntebetalning för den återbetalningsskyldige, och föreslår att detta regleras i lagen om insättningsgaranti. Skyldighet för mottagaren att i dessa fall lämna kontrolluppgift bör framgå av 3 kap. 25 a § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter, LSK.

Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Ett ersättningsbelopp som betalas ut från garantisystemet kan avse dels ersättning för insatta medel (kapitalbelopp), som blivit indisponibla på grund av ersättningsfallet, dels ersättning för upplupen ränta. Till den del utbetald ersättning avser upplupen ränta bör allmänna regler om skatteplikt gälla. Om en tillämpning av den för garantisystemet gällande beloppsgränsen innebär att en insättare inte ersätts fullt ut, skall det utbetalda ersättningsbeloppet i första hand anses utgöra ersättning för kapitalbeloppet. Till den del ersättningen avser upplupen ränta, skall den vid inkomstbeskattningen behandlas som inkomstränta. Om ett utbetalt ersättningsbelopp skall återbetalas bör särskilt regleras att den del av beloppet som inte avser ersättning för kapitalbeloppet skall jämföras med ränteutgift. Detta bör ske i den föreslagna lagen om skatte regler för ersättning från insättningsgarantin.

Enligt 3 kap. 22 § LSK skall under där angivna förutsättningar den som betalar ut skattepliktig ränta lämna kontrolluppgift om räntan. Enligt 39 § 3 mom. uppbördslagen (1953:272) jämfört med 3 § 2 mom. samma lag föreligger i sådant fall även skyldighet att göra skatteavdrag för betalning av preliminär A-skatt som mottagaren skall betala. I promemorian har föreslagits att skyldigheten att lämna kontrolluppgift och att göra skatteavdrag avseende utbetalt ersättningsbelopp skall övergå på nämnden till den del ersättningen skall behandlas som ränta. Som promemorians lagförslag är utformat skulle dock uppgiftsskyldighet beträffande svenska instituts filialer utomlands uppkomma endast i undantagsfall. Nämnden bör vara skyldig att lämna kontrolluppgift för samtliga fall av ränteutbetalningar. En sådan skyldighet bör, för att vara heltäckande och för att problem inte skall uppstå med den åtföljande avdragsskyldigheten för preliminär skatt, lämpligen införas i 3 kap. 22 § LSK. Motsvarande kontrolluppgiftsskyldighet beträffande återbetalning som skall jämföras med utgiftsränta bör införas i 3 kap. 25 a § LSK.

14 Garantisystemets finansiella uppbyggnad

14.1 Grundläggande principer för garantisystemets finansiering

Regeringens förslag: Garantisystemet skall finansieras med avgifter som betalas årligen av de banker som omfattas av insättningsgarantin. Dessa avgifter skall placeras på ett räntebärande konto i Riksgäldskontoret sedan nämndens förvaltningskostnader för garantin har räknats av. Kontots medel får tas i anspråk endast för betalning av ersättning till insättare enligt garantisystemets regler.

Promemorians förslag avviker från regeringens förslag på så sätt att avgifterna föreslås tillföras en fond som förvaltas av nämnden och som skall placera i tillgångar utan kreditrisk och med hög likviditet. Promemorians förslag innehåller även en möjlighet för regeringen att meddela närmare föreskrifter om placeringen av fondens tillgångar.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser kommenterar inte förslaget. *Riksgäldskontoret* anser att det finns starka skäl att komplettera de fonderade medlen med ett utvidgat ansvar för bankerna i stället för att statens ansvar tar vid när fondmedlen utnyttjats till fullo. Kontoret menar att denna princip bör leda till att bankerna får starkare incitament för att ta omsorg om avgiftssystemet. Kontoret ser vidare vissa fördelar med en privat modell, inom offentligt givna ramar, för garantisystemet. *Stadshypotek AB* påpekar att garantifondens skatterättsliga status inte berörs i förslaget. Det förutsätts att fonden ej är ett skattesubjekt och att all avkastning kan fonderas, så att fondtaket kan nå snabbare än om avskattning sker och att avgiftsuttaget

med tiden kan begränsas till vad som erfordras i tillskott utöver avkastningen. *Svenska Bankföreningen* presenterar ett alternativt finansieringssystem för insättningsgarantin. Detta system redovisas i avsnitt 14.2.

Enligt *Svenska Fondhandlareföreningen* bör det vara möjligt för instituten själva att med hänsynstagande till rimliga skyddsaspekter kunna påverka förvaltningen av medlen. *Aktiefrämjandet* har synpunkter på lämpligheten i att garantifonden skall placera endast i svenska statsskuldspapper. *Aktiefrämjandet* menar att dessa instrument inte är helt riskfria och likvida. Det är inte otänkbart att det kan finnas ett ömsesidigt samband mellan ett nationellt bankfallissemang och tilltron till den svenska statens reala betalningsförmåga. Enligt *Aktiefrämjandet* bör därför placeringsrätten vidgas till både reala och nominella likvida placeringar med god riskspridning, t.ex. statsskuldspapper i högrankade länder och kanske rent av s.k. blue chipsaktier.

Skälen för regeringens förslag: Regler om finansiering av insättningsgarantin skall säkerställa att utbetalning av ersättningar till garanterade insättare kan ske i händelse av bankfallissemang. Direktivet lämnar medlemsländerna stort utrymme att utforma metoderna för finansiering av garantisystemet under förutsättning att kostnaderna bärs av bankerna själva. Det förslag till finansiering av system för garanti för insättningar som här lämnas vilar på denna grundtanke.

I huvudsak kan ett garantisystem finansieras på tre sätt.

- 1) Nämnden lånar det belopp som krävs för att tillgodose insättarna. Bankerna bestrider därefter kostnaderna för denna upplåning.
- 2) Bankerna betalar garantisystemets kostnader i efterhand sedan ett fallissemang inträffat genom att infria ställda garantier eller andra bindande utfästelser.
- 3) Bankerna betalar avgifter i förskott, t.ex. årligen, som fonderas.

Det finns flera faktorer som är vägledande för valet av metod för finansiering av garantisystemet. En är att garantisystemet skall vara verksamt och trovärdigt redan från systemets startdatum. En annan viktig faktor har att göra med att garantisystemet kan komma att belastas med betydande utbetalningar av ersättningar vid svårförutsägbara tillfällen. Eftersom kostnaderna skall bäras av bankerna är det lämpligt att sprida bankernas betalningar av dessa över tiden. Om betalningarna inte sprids riskerar ett fallissemang i en bank att leda till betydande finansiella påfrestningar för övriga banker. Sannolikheten är stor att de övriga bankernas finansiella tillstånd i detta läge inte heller är tillfredsställande. Denna risk förstärks av att det svenska banksystemet innehåller relativt få aktörer.

En upplåningsmöjlighet 1) är en förutsättning för att garantisystemets syfte att betala ut ersättningar till skyddade insättare skall uppfyllas med full trovärdighet. Eftersom utbetalningar av ersättningar kan omfatta betydande belopp vilka därefter följs av betydande inflöden till nämnden genom utdelning i konkursen är det lämpligt att skapa en möjlighet att parera tillfälliga nettoutflöden med upplåning. Det är dock mindre lämpligt att bankerna bestrider systemets kostnader enbart i efterskott via finansieringen

av sådan upplåning eftersom detta inte ger tillräcklig spridning av betalningarna över tiden.

Om bankerna skulle belastas med garantisystemets kostnader enbart i efterskott, dvs. i samband med fallissemang, skulle detta som nyss nämnts kunna innebära stora påfrestningar på bankerna i en situation då det finansiella tillståndet i banksystemet kan vara svagt. Finns medel avsatta enligt alternativ 3) minskar i motsvarande utsträckning risken för att betalningar till garantisystemet orsakar finansiella svårigheter för bankerna i allmänhet. Dessutom har förskottsinsbetalningar av avgifter de fördelarna att bankernas betalningar av systemets kostnader sprids ut över tiden samt att den bank som fallerar har varit med och betalat. Det finns således avgörande fördelar med förskottsinsbetalningar av avgifter. En successiv fondering av inbetalda avgifter bör ge stabilitet åt systemet.

Riksgäldskontoret förespråkar i sitt remissyttrande ett system som innebär att metoderna 2) och 3) kombineras. Om fonderingen av avgiftsmedlen inte förslår skall bankerna infria ställda garantier innan statens ansvar inträder. Kontoret menar att bankerna får starkare incitament att ta omsorg om systemet med denna upplägning.

Konstruktionen innebär att ställda garantier av bankerna ersätter viss del av nämndens upplåningsbehov vid ett fallissemang. Detta alternativ riskerar medföra högre kostnader för bankerna vid ett enskilt tillfälle än vad som kan anses lämpligt. Om en bank fallerar finns det risk för att vissa banker inte kan infria sina åtaganden till garantisystemet utan att själva råka i finansiella svårigheter. Denna situation innebär en risk för dominoeffekter och instabilitet i banksystemet.

En ytterligare olämplig egenskap hos ett finansieringssystem som enbart bygger på efterskotts betalning av garantisystemets kostnader, dvs. enligt metoderna 1) och 2), är att den fallerande banken, som kanske har haft det största risktagandet i sin verksamhet, inte har betalat in några medel till garantisystemet. Om överlevande banker tvingas infria stora garantiåtaganden till följd av att en annan bank fallerat, som kanske bedrivit en verksamhet med hög risk, uppmuntras förmodligen inte bankerna att begränsa sitt risktagande. Tvärtom kan detta medföra ökat risktagande.

Slutsatsen är att garantisystemet skall finansieras huvudsakligen genom att bankerna årligen betalar avgifter i förskott. Dessa medel skall placeras utan kreditrisk. Det är vidare betydelsefullt att medlen är placerade så att de snabbt kan göras likvida och tillgängliga för utbetalning av ersättningar till insättare i händelse av fallissemang i en bank.

En placeringsform som uppfyller de nämnda kriterierna är räntekonto i Riksgäldskontoret. Denna kontotyp är avsedd för placering av myndigheters inlåning och har den fördelen, jämfört med promemorians förslag, att fondförvaltningskostnader inte uppkommer. Avgifterna skall alltså placeras på ett räntebärande konto i Riksgäldskontoret sedan nämndens förvaltningskostnader för garantin har räknats av.

Bankerna skall inte ställa garantier för utbetalning av ersättningsbelopp i samband med bankfallissemang. Medlen på Riksgäldskontot skall enbart få användas för betalning av ersättning till insättare enligt garantisystemets

regler. Avsikten är att kontots medel, om det behövs, i helhet skall användas för att betala ut ersättningar. Först om kontot tömts skall finansiering av utbetalningarna enligt metod 1) aktualiseras, dvs. att nämnden lånar det belopp som krävs för att tillgodose insättarna (se avsnitt 14.3). Detaljerna i detta system för finansiering av insättningsgarantin redovisas i avsnitten 14.2 och 14.3.

Prop. 1995/96:60

14.2 Avgifter

Regeringens förslag: Avgifterna skall för banksystemet som helhet årligen uppgå till ett belopp som motsvarar 0,25 procent av det garanterade insättningsbeloppet om behållningen på kontot är lägre än 2,5 procent av det garanterade insättningsbeloppet. Om behållningen är högre skall avgifterna för banksystemet som helhet uppgå till ett belopp som motsvarar 0,1 procent av det garanterade insättningsbeloppet. Nämnden skall dock kunna besluta att de sammanlagda avgifterna skall uppgå till högst 0,3 procent av det garanterade insättningsbeloppet, om ersättningsfall har inträffat som lett till att nämnden har lånat medel. Hur stort det garanterade insättningsbeloppet är skall bestämmas per den 31 december året innan. Om garantin för ett institut börjar gälla under ett löpande kalenderår skall avgiften för det året fastställas med hänsyn till den tid garantin gällt. Avgiften skall grundas på de garanterade insättningsbeloppet vid årets utgång. Nämnden bestämmer när avgiften skall betalas.

Prop. 1995/96:60

Promemorians förslag avviker från regeringens förslag på så sätt att det föreslås att avgifter från bankerna inte skall tas ut om den föreslagna garantifondens behållning uppgår till minst 2,5 procent av det garanterade insättningsbeloppet. Dessutom finns inget förslag som behandlar hur avgiften skall bestämmas för en bank som påbörjar sin verksamhet under löpande kalenderår.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser kommenterar inte förslaget. *Riksbanken* bekräftar den i promemorian beskrivna svårigheten att fastställa en tillräcklig storlek för garantifonden. Lagen bör därför inte låsa denna vid ett fast belopp. För att inte belasta svenska kreditinstitut med konkurrenshämmande stora årliga avgiftsuttag kan övervägas om fonduppbyggnaden kan spridas över en längre tidsperiod än den planerade. *Riksbanken* föreslår en årlig avgift på 0,15 procent av garanterat belopp till dess fonden uppnått en storlek av 2,5 procent av garanterat belopp. Därefter bör avgiften sättas ned till 0,10 procent av garanterat belopp. *Riksbanken* anser i vart fall att den nuvarande låsningen i lagförslaget vid en maximinivå för garantifonden skall slopas och ersättas med ett delmål som kompletteras med ett åtagande om en framtida utredning om eventuella ytterligare ökning av fonden. *Finansinspektionen* har i och för sig ingen invändning mot den riktning som ställs upp för fondens storlek. *Finansinspektionen* menar dock att en avgift på 0,25 procent av garanterat belopp inte kan sägas vara en försumbar kostnad för bankerna. Eftersom denna kostnad kan förväntas övervältras på bankkunderna bör det övervägas om inte den årliga avgiften skall sättas lägre, förslagsvis till 0,15-0,20 procent. I stället för att avgiftsuttagen upphör vid en viss fondbehållning förordrar *Finansinspektionen*, i likhet med *Riksbanken*, att avgiften trappas ned för de banker som sammantaget betalat 2,5 procent av det garanterade beloppet i avgift över åren. Härigenom skulle även nyetablerade banker bidra med avgifter i samma utsträckning som de banker som existerat sedan garantisystemets start. *Finansinspektionen* är vidare positiv till förslaget i promemorian att någon återbetalning av avgifter till bankerna inte skall ske. *Bankstödsnämnden* framhåller att en konsekvens av systemet, som kan vara svår att acceptera för övriga institut, torde bli att svenska institut som bildas efter det att nivån 2,5 procent har uppnåtts och att utländska institut som ansluter sig till det svenska systemet efter denna tidpunkt skyddas av systemet utan någon kostnad. Även om *Bankstödsnämnden* anser det rimligt att sådana nytillkommande institut skall bidra till fonden menar man att det är svårt att ange en formel för hur dessa instituts avgift skall bestämmas. *Svenska Bankföreningen* anger ett antal flexibilitetsproblem med promemorians förslag. *Bankföreningen* påpekar att detta förslag inte berör den viktiga frågan hur de banker skall hanteras som kommer in på marknaden, lämnar den, expanderar eller krymper sin inlåning efter det att systemet som helhet har uppnått den målsatta fonderingen. *Bankföreningen* presenterar ett alternativt förslag till finansiering av garantisystemet som bygger på att bankerna betalar in sina avgifter på var sitt räntebärande konto i *Riksbanken*. Detta kommer att förenkla systemets förvaltningsarbete jämfört med promemorians förslag, enligt *Bankföreningen*. De individuellt avskilda kontomedlen gör det möjligt att avgöra hur stora fondmedel respektive bank betalat in, hur dessa medel förhåller sig till bankens skyddade insättningar och risktagande samt avgöra om återbetalning bör ske till följd av att bankens avsatta medel är större än vad som krävs. *Bankföreningen* anser att en bank bör få tillbaka den avkastning som överstiger den för banken bestämda fondnivån. Likaså

bör den få tillbaka pengar från fonden om bankens skyddade inlåning eller risktagande minskar eller om banken helt lämnar marknaden. Återförda medel bör tas upp till beskattning, eftersom inbetalda avgifter har varit avdragsgilla. Bankföreningen framhåller vidare att vid en konkurs bör i första hand bankens egna avsatta medel tas i anspråk för uppfyllande av insättningsgarantin. Om inte detta är tillräckligt kan därefter övriga bankers avsatta medel disponeras. Bankföreningen är av den mening att banker som kommer in på bankmarknaden efter att insättningsgarantin trätt i kraft skall successivt betala in medel på konto i Riksbanken till dess att den avsedda nivån uppnåts. Bankföreningen poängterar betydelsen av att systemet för insättningsgaranti konstrueras så flexibelt som möjligt så att fördelarna med riskrelaterade avgifter inte går förlorade. Flexibiliteten motiveras även av att systemet kommer att vara i funktion lång tid framöver och därför måste innehålla mekanismer som hanterar förändringar i inlånings- och marknadsstrukturer. Bankföreningen riktar också viss kritik mot promemorians förslag om den målsatta fondbehållningen. Med hänvisning till en undersökning av tre svenska bankers garanterade insättningar, storleken på den målsatta behållningen för den amerikanska insättningsgarantifonden samt en jämförelse mellan svenska bankers kreditförluster och kostnader vid amerikanska bankfallissemang argumenterar Bankföreningen för att den föreslagna målsatta fondbehållningen är för hög.

SAF, Industriförbundet och Företagarnas Riksorganisation har också invändningar mot att nyetablerade banker inte kommer att betala en lika stor del av garantisystemets finansiering som äldre banker. Dessa instanser ansluter sig till det av Bankföreningen framförda förslaget om att individuella konton upprättas för varje bank. Även *Sveriges Försäkringsförbund* påtalar att regler måste utformas som tar sikte på situationen att ett institut startar verksamhet på den svenska marknaden i ett skede när fonden för insättningsgaranti har uppnått sin målsatta behållning. *Fristående Sparbankers Riksförbund* anser det rimligt att möjlighet ges till att i ett visst läge utbetala garantifondens avkastning till bankerna.

Postgirot Bank AB och *Posten AB* påpekar att förslaget att avgiftsberäkningen skall baseras på det garanterade insättningsbeloppet per den 31 december året innan kommer för Postgirot Banks del att slå orättvist. Vid årsskiftet är behållningen på bankens konton betydligt större än eljest under året. Förslaget bör därför, enligt Postgirot Bank och Posten AB, ändras på så sätt att det garanterade beloppet beräknas från en annan tidpunkt än den 31 december och utgöra ett årsgenomsnitt om särskilda skäl föreligger.

Skälen för regeringens förslag:

Avgifternas storlek

I överensstämmelse med direktivet skall garantisystemet bekostas av de banker som omfattas av systemet. Därför bör de årliga avgifter som

bankerna skall betala motsvara de förväntade årliga kostnaderna för garantisystemet. Dessa kostnader utgörs till en liten del av nämndens förvaltningskostnader och till största delen av det årliga värdet av garantiåtagandet. Detta värde bestäms av de förväntade kostnaderna för garantisystemet i samband med eventuella ersättningsfall.

I den finansiella teorin har det under senare år presenterats en mängd modeller för hur finansiella garantier, i synnerhet insättningsgarantier, skall värderas på s.k. aktuariell basis. Aktuariella premier är avsedda att spegla det förväntade skadeutfallet under den tidsperiod premien avses vara en ersättning för den utfästa garantin. Det finns emellertid stora svårigheter med att beräkna sådana premier i praktiken. Det är vanskligt att uppskatta sannolikheten för en banks fallissemang och att förutsäga hur stor belastning ett fallissemang skulle utgöra för garantisystemet. Den aktuariella principen bör emellertid genomsyra grunderna för beräkningen av avgifterna. I vilken utsträckning detta kan uppnås beror på hur metodproblemen hanteras. Det önskvärda i att hålla systemet enkelt måste samtidigt beaktas.

Eftersom banksystemets finansiella tillstånd förändras över tiden, och därmed även relationen mellan garantisystemets förväntade kostnader och inlåningsvolymen, kan det hävdas att avgiftsnivån borde variera över tiden om en korrekt aktuariell avgiftssättning skall uppnås. Flera skäl talar dock emot detta. Mätproblemen är svåra. Även om det skulle vara möjligt att grovt fånga upp vissa förändringar i bankernas finansiella tillstånd, t.ex. med avancerad finansiell analys, är denna information ändå ungefärlig. Ett sådant system skulle dessutom innebära högre avgifter just i tider då höga avgifter är svårare att bära för bankerna. Avgiftsuttaget föreslås därför motsvara en fast andel av den garanterade insättningsvolymen.

Problemet gäller således att välja en avgiftsprocent i förhållande till den garanterade inlåningsvolymen som ungefärligen motsvarar de årliga förväntade nettokostnaderna för garantisystemet. Metoderna för uppskattningen av dessa förväntade nettokostnader bygger på följande faktorer:

- 1 risken för fallissemang under en viss tidsperiod,
- 2 den förväntade nettobelastningen på garantisystemet vid ett fallissemang.

Dessa två parametrar är givetvis mycket svåra att uppskatta. Således måste en beräkning bli mycket ungefärlig. När det gäller faktor 1 bör uppskattningen inte göras på basis av antalet fallissemang i banksystemet som helhet. I stället är varje banks individuella konkurssannolikhet avgörande. Det är de enskilda bankernas finansiella situation som är av intresse, inte det genomsnittliga finansiella tillståndet i banksystemet. Ett högt genomsnitt gör inte den svagaste banken starkare.

Samma principer gäller även för hur parameter 2 skall betraktas. Varje banks förväntade nettobelastning på garantisystemet vid ett fallissemang skall beaktas, inte ett genomsnitt för banksystemet.

Storleken på nämndens utdelning vid en bankkonkurs beror på kostnaderna för avvecklingen av banken samt nämndens prioritet i processen. Amerikanska erfarenheter visar på svårigheter att vid fallisse-

mang utvinna det bokförda värdet på flera typer av banktillgångar, framför allt på de tillgångar som inte prissätts på väl fungerande marknader. Detta innebär högre avvecklingskostnader. Nämnden, som träder i insättarnas ställe vid avvecklingsförfarandet, är en oprioriterad fordringsägare. Således konkurrerar nämnden med andra fordringsägare med samma prioritetsställning om de tillgångar som finns kvar i boet. Endast förlagslånen och det egna kapitalet har en lägre prioritetsställning än nämnden. Således skulle en indikator på nettokostnaden för ett bankfallissemang kunna erhållas genom att sätta inlåningen i relation till värdet av de tillgångar som kan förväntas finnas kvar i konkursboet för nämndens räkning, justerat för avvecklingskostnader.

Enligt beräkningar i departementspromemorian (Ds 1995:3) uppskattas systemets förväntade årliga kostnader över en tioårsperiod till i genomsnitt en knapp miljard kronor. Dessa beräkningar utgår från 1993 års data. Då detta var ett svagt år för bankerna från soliditetssynpunkt torde beräkningarna vara något i överkant. En viss överfinansiering kan dock vara funktionell i ett uppbyggnadsskede. Enligt en annan översiktlig beräkning uppskattas det garanterade insättningsbeloppet till ungefär 400 miljarder kronor. Således motsvarar den årliga kostnaden på knappt en miljard kronor närmare 0,25 procent av det garanterade insättningsbeloppet, enligt dessa beräkningar.

Vid uppskattningen av denna kostnad har erfarenheter från det amerikanska garantisystemet använts till viss del. Det är av värde att speciellt studera detta system eftersom det varit i bruk längst tid, sedan 1933, och haft de största antalet ersättningsfall.

Fram till och med 1992 har alla amerikanska institut betalat ett belopp motsvarande en viss andel av sin inlåning i garantipremie, oavsett finansiellt tillstånd och risktagande. Därefter har gällt att de individuella avgifterna har bestämts till mellan 0,23 procent och 0,31 procent av "total domestic deposits" utifrån institutens individuella risktagande och finansiella tillstånd. Den amerikanska garantifonden har nyligen nått sin "målsatta behållning" på 1,25 procent av den garanterade inlåningen. Därmed kommer avgiften för de flesta bankerna att sänkas till 0,04 procent av inlåningen samtidigt som de banker som befinner sig i ett svagt tillstånd fortsättningsvis betalar 0,31 procent av inlåningen i avgift.

Det svenska garantisystemet bör ha en liknande konstruktion som det amerikanska med avseende på en målsatt behållning på nämndens konto i Riksgäldskontoret som utlöser en sänkning av avgiftsnivån. Detta är också i linje med remissynpunkterna från Riksbanken och Finansinspektionen samt i viss mån Bankstödsnämnden.

Det totala årliga avgiftsuttaget från banksystemet bör uppgå till 0,25 procent av det totala garanterade insättningsbeloppet upp till den målsatta nivån. Hur stort det garanterade insättningsbeloppet är skall bestämmas per den 31 december året innan. Detta datum har valts av främst praktiska skäl och tar således inte hänsyn till de av Postgirot Bank AB och Postens AB framförda synpunkterna. Vid en närmare granskning av insättningsstrukturen för Postgirot Bank AB har den bedömningen gjorts att

valet av detta datum inte slår orättvist för denna banks del. Om garantin för ett institut börjar gälla under ett löpande kalenderår skall avgiften för det året fastställas med hänsyn till den tid garantin gäller. Avgiften skall grundas på det garanterade insättningsbeloppet vid årets utgång. Detta innebär att en sådan bank debiteras första gången under det andra år garantin gäller för insättningarna. Avgiften kommer alltså att tas ut samtidigt för såväl det första som det andra året banken omfattas av garantin. Avgiften är i skattehänseende att betrakta som en driftkostnad och är därför avdragsgill för banken.

Enligt data från 31 december år 1994 skulle denna beräkningsprincip innebära ett årligt avgiftsinflöde till nämnden på ungefär en miljard kronor. Detta motsvarar ca 0,9 procent av hela banksystemets kapitalbas. Detta avgiftsuttag skulle, om systemet funnits vid denna tidpunkt minskat kapitaltäckningsgraden för hela banksystemet från 16,57 procent till 16,39 procent under förutsättning att bankerna ej övervältrar kostnaderna på kunderna.

Den målsatta behållningen på nämndens konto i Riksgäldskontoret bör uppgå till 2,5 procent av den garanterade inlåningen, vilket i dagsläget motsvarar ungefär 10 miljarder kronor. När denna behållning uppnås, vilket inträffar efter ca 8 år (förutsatt att inga ersättningsfall inträffar) på grund av att behållningen är räntebärande, bör avgiftsnivån reduceras från 0,25 procent till 0,1 procent av det garanterade insättningsbeloppet. Detta skiljer sig från promemorians förslag som innebär att avgiftsuttagen upphör då den målsatta behållningen uppnås.

Flera remissinstanser, framför allt Bankföreningen, har haft invändningar mot att banker som etableras efter denna tidpunkt inte kommer att betala avgifter till systemet i motsvarande utsträckning som de sedan länge etablerade bankerna. Nackdelen med det förvisso intressanta och genomarbetade finansieringssystem som Bankföreningen presenterar i sitt yttrande är att alla verksamma banker vid en given tidpunkt inte betalar avgifter enligt samma principer. Med Bankföreningens förslag kan en bank som etableras efter det att den målsatta behållningen uppnåtts tvingas betala en avgift på 0,25 procent samtidigt som denna banks sedan länge etablerade konkurrenter inte betalar några avgifter alls. Detta utgör en konkurrensnackdel för den nya banken och därmed ett etableringshinder. Av konkurrensskäl bör alla verksamma banker i varje tidpunkt betala avgifter till garantisystemet enligt samma förutsättningar. Dessutom är avgiften att betrakta som en ersättning för ett garantiåtagande under en viss tidsperiod och skall därför anses förbrukad när denna tidsperiod förflutit, precis som en vanlig försäkringspremie. Detta innebär att Bankföreningens förslag att avgiftsmedel skall återbetalas till bankerna under vissa förutsättningar inte bör följas.

Förslaget att avgifter tas ut även efter det att den målsatta kontobehållningen uppnåtts har den principiella fördelen att det medger att riskdifferentieringen av de individuella avgifterna (se vidare avsnitt 15) även fortsättningsvis påverkar bankernas beteende.

En avgift på 0,25 procent av det garanterade insättningsbeloppet i ett svenskt system ligger i linje med vad som gäller i flera andra länder som tillämpar system med betalningar från bankerna i förskott.

Eftersom bankerna skall belastas med kostnaderna för eventuell kompletterande upplåning (se avsnitt 14.3) bör den föreslagna avgiftsprocenten kunna justeras upp om nämnden på grund av att dess konto i Riksgäldskontoret tömts nödgats till upplåning. Avgiftsprocenten bör därför kunna förändras av nämnden upp till 0,3 procent. Ändringar av avgiftsprocenten utöver detta intervall kan endast göras efter riksdagsbeslut.

Storleken på den målsatta behållningen på nämndens konto i Riksgäldskontoret

I avsnitt 14.1 har angetts att syftet med att fondera de årliga avgifterna på ett konto i Riksgäldskontoret är att sprida ut bankernas betalningar av systemets kostnader över tiden. Med tanke på svårigheterna att uppskatta dessa kostnader på lång sikt är det emellertid lämpligt att avgiften sätts ned om fallissemang inte inträffar eller om systemets kostnader långsiktigt visar sig bli betydligt lägre än det initiala avgiftsuttaget. Banksystemet och dess kunder bör inte belastas med kostnader i onödan.

En liten målsatt kontobehållning innebär att kontot töms relativt snabbt om garantisystemet belastas med nettokostnader vid ett fallissemang av en bank. Ett underskott på kontot kan i sin tur medföra att bankerna, för att täcka garantisystemets kostnader, måste betala högre avgifter än vad som kan anses lämpligt. En sådan ordning kan vara olämplig då banksystemet förmodligen är finansiellt svagt i tider då enskilda banker fallerar. I detta fall uppfyller inte fonderingen av avgifterna sitt syfte eftersom belastningen på bankerna inte sprids tillräckligt över tiden. Det är viktigt att kontobehållningen snabbt byggs upp till en nivå som kan hantera fallissemang. Således krävs en avvägning mellan å ena sidan det olämpliga i att belasta bankerna med kostnader till följd av att en alltför stor kontobehållning fonderas och å andra sidan intresset av att fonderingen med tanke på dess syfte räcker till.

Denna avvägning kan endast göras på skönsmässiga grunder. Väsentlig betydelse bör tillmätas möjligheten att med kontomedel och utan långsiktig upplåning möta kostnader vid ersättningsfall. Här föreslås alltså att kontobehållningen byggs upp i relativt snabb takt till dess att den motsvarar 2,5 procent av det garanterade insättningsbeloppet, dvs. ca 10 miljarder kronor. Med denna behållning finns förutsättningar för att bankfallissemang kan hanteras, utan att behov av större avgiftshöjningar skall uppstå.

Denna målsatta behållning avviker från den som gäller i såväl det danska som det amerikanska systemet. Bankföreningen har rest invändningar mot promemorians val av målsatt behållning bl.a. med hänvisning till avvikelserna från det amerikanska systemet, vars erfarenheter till viss del har använts som underlag till förslaget. Det amerikanska banksystemet innehåller emellertid tusentals mindre banker, som möjliggör god "spridning" av

försäkringsrisken och därmed en lägre fondbehållning. Det svenska banksystemet är mer koncentrerat med (några) få stora banker, som innebär större krav på nämndens kontobehållning.

Den danska garantifondens förmögenhet skall vara minst ca 4 miljarder kronor, av vilket minst 25 procent skall utgöras av likvida medel. Den resterande delen av förmögenheten består av garantier ställda av bankerna. Den danska målsatta fondförmögenheten, som utgör ca 1 procent av den totala inlåningen, avviker inte alltför mycket från det svenska förslaget. Dessutom har den danska administratören av garantisystemet vidare befogenheter att agera aktivt vid ett fallissemang, i likhet med den amerikanska garantimyndigheten, än vad som tills vidare föreslås gälla för den svenska nämnden.

Långsiktig avgiftsnivå

Det har i detta lagstiftningsärende bedömts vara lämpligt att lägga fast en avgiftsstruktur som även gäller uttaget av avgifter på lång sikt. Detta ger ökad förutsägbarhet. Det kan mot denna ansats anföras att det saknas tillräckliga erfarenheter för att nu bestämma avgifterna på lång sikt. Det kan konstateras att ändrade förutsättningar eller i framtiden kunna erfarenheter kan föranleda justeringar av avgiftsnivåerna. Det får då ske genom förnyade ställningstaganden i riksdagen.

14.3 Bankstödsnämndens upplåningsrätt i samband med ersättningsfall

Regeringens förslag: Nämnden skall ha rätt att låna medel för att kunna göra utbetalningar av ersättning till insättare, om nämndens konto i Riksgäldskontoret är tomt. Upplåning får endast ske i samband med ersättningsfall.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I händelse av ersättningsfall skall i första hand de medel som Bankstödsnämnden har inestående på konto i Riksgäldskontoret användas för utbetalning av ersättning till berörda insättare. Om medlen på detta konto inte skulle räcka till bör nämnden ges ett bemyndigande att låna medel i Riksgäldskontoret för att kunna fullgöra utbetalningarna. Sådan upplåning bör dock endast få ske i samband med ersättningsfall om nämndens konto i Riksgäldskontoret har tömts.

Samtidigt som systemet skall ha en grundläggande kapacitet att klara utbetalningar vid ersättningsfall kan det uppkomma situationer när det finns behov av att komplettera med upplåning. Det avgörande skälet för en upplåningsmöjlighet är den stora osäkerhet som råder om framtida på-

frestningar på systemet. Det kommer, även om inga ersättningsfall inträffar, att ta avsevärd tid innan behållningen på nämndens konto i Riksgäldskontoret har byggts upp till dess målsatta nivå. Eftersom kontobehållningen är avsedd att utgöra en buffert mot nettokostnader i samband med fallissemang kan kontot tillfälligt belastas med större belopp än dess behållning, eftersom proceduren vid en bankkonkurs innebär stora initiala utbetalningar från kontot till insättarna och först senare inflöde i form av utdelning för nämnden i den fallerade bankens konkurs.

Ett trovärdigt insättningsgarantisystem måste således ha en upplåningsrätt som komplement till den egna betalningskapaciteten. Om en sådan möjlighet inte skulle ges finns det risk för att de garanterade insättarnas intresse inte kan tillgodoses.

De räntekostnader m.m. som skulle uppkomma om Bankstödsnämnden tvingades låna i Riksgäldskontoret i en situation då nämndens konto i Riksgäldskontoret har tömts bör belasta de banker som omfattas av systemet genom de ordinarie avgifterna. Om ett fallissemang inträffar, som får till följd att nämnden tvingas låna i Riksgäldskontoret, kan dessa avgifter komma att höjas (se avsnitt 14.2).

15 Riskrelaterade avgifter

Regeringens förslag: Avgiften skall bestämmas av nämnden med hänsyn till bankens kapitaltäckningsgrad. En banks avgift, uttryckt i procent av dess garanterade insättningsbelopp, skall vara lägst 60 procent och högst 140 procent av den procentuella avgift som banksystemet som helhet betalar. Avgiften skall grundas på förhållandena vid utgången av året innan. I fall då garantin för en bank börjar gälla under ett löpande kalenderår skall avgiften grundas på förhållandena vid årets utgång.

Promemorians förslag avviker från regeringens förslag på så sätt att avgifterna relateras till bankernas primärkapitaltäckningsgrad samt beräknade relativa nettobelastning på garantisystemet. Dessutom finns inget förslag som behandlar hur avgiften skall bestämmas för en bank som påbörjar sin verksamhet under löpande kalenderår, jfr avsnitt 14.2.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser kommenterar inte förslaget. De remissinstanser som yttrat sig i denna del är i huvudsak positiva till principen att avgifternas storlek skall relateras till risken i bankerna. Endast *Företagarnas Riksorganisation* avvisar helt denna princip med hänvisning till att den missgynnar mindre företag eftersom bankerna kommer att kompensera sig för den extra avgift som måste betalas till garantifonden när riskfyllda lån ges. Dessutom menar *Företagarnas Riksorganisation* att argumentationen i promemorian om att ett garantisystem utan riskrelaterade avgifter ger incitament till oönskat risktagande är tveksamt, eftersom det inte är aktieägarnas medel som är garanterade utan insättarnas. *Juridiska*

Fakulteten i Lund är, i likhet med Företagarnas Riksorganisation, tveksam på grund av den negativa effekt som avgiftssystemet kan ha på bankernas utlåning till småföretag. *Konkurrensverket* uttrycker också en viss oro för småföretagarnas situation i detta avseende även om man i princip anser att förslaget om riskrelaterade avgifter ter sig välmotiverat. *Riksgäldskontoret* är i princip positivt till riskrelaterade avgifter men anser att dessa inte bör anges i lag. Kontoret förordar en aktiv och kvalificerad riskhantering med löpande kontroll av riskerna i bankerna för att subventionsinslag och snedvridningar av incitamentsstrukturen skall motverkas. *Bankstödsnämnden* sympatiserar med tanken på riskrelaterade avgifter men ifrågasätter vilken grad av rättvisa som uppnås med den föreslagna kopplingen till primärkapitaltäckningsgraden. Det kan finnas flera andra faktorer som var för sig har större betydelse för konkursrisken. Bankstödsnämnden menar vidare att det skulle vara lättare att argumentera för riskrelaterade avgifter om avgifterna hade karaktären av försäkringspremier som konsumeras under den tid avgiften avser. Denna argumentering blir svår i och med att avgiftsuttaget skall upphöra vid en viss nivå på fonden. Enligt Bankstödsnämnden visar erfarenheterna från bankkrisen på att kapitaltäckningsreglernas riskklassificering ger ett helt otillräckligt besked om tillgångarnas verkliga värde. *Riksbanken*, *Sparbankernas säkerhetskassa*, *Finansinspektionen* och *Svenska Bankföreningen* tillstyrker förslaget om riskrelaterade avgifter men anser att grunderna för avgiftsdifferentieringen bör förändras. De accepterar att primärkapitalgraden utgör grunden för denna differentiering men anser att det andra måttet som presenteras i promemorian, som baseras på bankernas förväntade fallissemangskostnader, är alltför komplicerat, oprövat och osäkert och därför bör utgå. Bankföreningen framhåller att det i diskussioner med föreningens medlemsbanker framkommit förslag på många olika tänkbara metoder för avgiftsdifferentieringen. Det råder emellertid inte enighet bland dessa banker om exakt hur de riskrelaterade avgifterna skall utformas. Ett förslag på mått som kan komplettera primärkapitaltäckningsgraden är andelen oregerade fordringar av den totala utlåningen. Bankföreningen påpekar också att det inte framgår klart av promemorians förslag om avgifterna skall relateras till bankens eller koncernens förhållanden. Det alternativ som väljs bör gälla genomgående vid avgiftsberäkningen. Bankföreningen menar att det finns för- och nackdelar med båda alternativen. Det som talar för att använda koncernbegreppet är att detta visar vilka totala risker som både direkt och indirekt kan drabba banken och därmed dess insättare. För alternativet att beräkningar skall grundas på bankens förhållanden talar att det är inlåningen i banken som garanteras - inte övriga koncernbolags upplåning. Dessutom är en bank som har problem inte tillförsäkrad ekonomisk hjälp från koncernens dotterbolag. Vidare är banken juridiskt sett endast skyldig att svara för sina egna förbindelser. Av detta följer, enligt Bankföreningen, att problem i bankens dotterbolag sannolikt inte tillåts drabba insättarna i banken. Bankföreningen har även kritiska synpunkter på promemorians förslag om att de årliga totala avgifterna justeras så att de varje år hamnar på samma nivå. Även

Fristående Sparbankers Riksförbund ställer sig positiv till att den primära kapitaltäckningsgraden ensam kan utgöra den komponent som styr det mellan bankerna differentierade avgiftsuttaget. *Sveriges Försäkringsförbund* och *Grossistförbundet* har tillstyrkt förslaget om att avgifterna skall riskrelateras utan att kommentera det närmare. *SAF* och *Industriförbundet* efterlyser en grundligare utredning av effekterna av riskrelaterade avgifter, framförallt på bankernas agerande.

Skälen för regeringens förslag: Avgifterna till nämnden från banksystemet som helhet skall normalt uppgå till årligen 0,25 procent av det garanterade insättningsbeloppet. Detta belopp bör fördelas mellan bankerna med beaktande av respektive banks finansiella tillstånd och risktagande eftersom dessa faktorer avgör hur stor risken är för att ett fallissemang i banken skall belasta garantisystemets resurser. Med differentierade avgifter får systemet ökad marknadsmässighet. En sund utveckling främjas genom att banker med hög risknivå betalar högre avgifter.

Bankerna skall så långt det är möjligt belastas med lägre kostnader för garantisystemet vid ett lägre risktagande, i förhållande till kapitalbasen, men också betala högre avgifter för ett beteende som innebär ökade risker för belastningar på garantisystemet. Därigenom uppmantras ett lämpligt beteende hos bankerna.

Om avgifterna baseras på genomsnittsriskerna i banksystemet och inte följer en princip för individuell riskrelatering kan alltså välkapitaliserade banker med lågt risktagande tvingas subventionera dåligt kapitaliserade banker med högt risktagande. De allra flesta remissinstanser som yttrat sig i denna del är också uttalat positiva till att de avgifter som skall tas ut från bankerna skall relateras till bankernas risktagande.

I princip bör avgiftsberäkningen utgå från de två i avsnitt 14.2 beskrivna faktorerna, nämligen sannolikheten för att respektive bank fallerar under den period som avgiften avser resp. de kostnader för garantisystemet som förväntas uppstå vid ett fallissemang. Av orsaker som redovisats i avsnitt 14.2 finns det svårigheter med att på sådan aktuariell basis åsätta bankerna en viss årlig avgift. Det framgår inte minst av att det internationellt sett praktiskt taget inte förekommer differentierade avgifter. USA är ett undantag där man tillämpar viss avgiftsdifferentiering baserad på kapitaltäckning och den federala inspektionsmyndighetens bedömningar av respektive instituts finansiella tillstånd. Inom Europa har dessa frågor diskuterats på ett teoretiskt plan medan konkreta resultat uteblivit. Dessa svårigheter till trots bör dock strävan för svensk del vara att finna kriterier som på ett ändamålsenligt och praktiskt genomförbart sätt kan ligga till grund för beräkningen av differentierade avgifter.

Garantisystemet skall träda i funktion, dvs. betala ut ersättning till insättarna, när banken försätts i konkurs. En bank skall försättas i konkurs om den är på obestånd, dvs. om den inte rätteligen kan betala sina skulder och denna oförmåga inte endast är tillfällig.

Ett högre eget kapital medför en lägre sannolikhet för fallissemang, allt annat lika. I undersökningar av orsaker till bankfallissemang i det amerikanska banksystemet har det dessutom visat sig att kapitaltäckningsmätt är

användbara för att förutsäga fallissemang. Således bör den relevanta indikatorn på en banks sannolikhet att falla innehålla ett mått på förhållandet mellan det aktuella egna kapitalet och det kapital som återstår vid en konkurs. Denna uppfattning överensstämmer med de remissinstanser som yttrat sig över vilket mått som är lämpligt att basera avgiftsberäkningen på. Dessa instanser förordar att endast primärkapitaltäckningsgraden skall användas.

Solvensen, såsom den uttrycks i kapitaltäckningsreglerna, är ett kriterium av givet intresse. Det ger viss information om risken för att bankens kapital blir otillräckligt med fallissemang som följd. Kapitaltäckningsreglerna är dock endast grovt avpassade till bankernas totala risksituation. Bland annat fångar måttet i mycket liten utsträckning upp portföljrisken, dvs. korrelationen mellan olika tillgångar beaktas ej. Måttet säger inte heller något om hur stor risken är för att kortsiktiga likviditetsproblem kan uppkomma. En utvidgning av reglerna om kapitaltäckning till att omfatta även marknadsrisk, t.ex. positionsrisk och valutakursrisk samt motparts- och avvecklingsrisk, träder emellertid i kraft den 1 januari 1996. I och med detta blir kapitaltäckningsmålet lämpligare att använda som underlag för uppskattningen av fallissemangsrisker vid beräkning av riskrelaterade avgifter. Emellertid är det av remissinstanserna föreslagna primärkapitaltäckningsmålet mindre lämpligt att använda som bas för avgiftsdifferentieringen eftersom hänsyn bör tas till de kostnader för garantisystemet som kan förväntas uppstå vid fallissemang. Anledningen till detta är att det bredare kapitaltäckningsmålet bättre speglar möjligheterna att täcka ersättningen till garanterade insättare med den fallerade bankens tillgångar. De komponenter som ingår i det supplementära kapitalet utgör en buffert för bankens fordringsägare, däribland nämnden, i händelse av konkurs. Ju större t.ex. förlagslånen är i en fallerad bank desto lägre blir kostnaden för garantisystemet vid ett fallissemang. Denna aspekt bör fångas upp i avgiftsunderlaget.

Regeringens förslag innebär således att den avgift som en enskild bank skall betala för ett visst år skall bestämmas med hänsyn till bankens garanterade insättningsbelopp (se avsnitt 14.2) och kapitaltäckningsgrad. Avgiften skall grundas på förhållandena vid utgången av närmast föregående år. I fall då garantin för en bank börjar gälla under ett löpande kalenderår skall avgiften i stället grundas på förhållandena vid årets utgång. Avgiften skall vara negativt relaterad till kapitaltäckningsgraden. Den exakta utformningen av avgiftsskalan bestäms av nämnden. Det är med anledning av Bankföreningens remissyttrande viktigt att betona att det inte är tillståndet på koncernnivå som skall beaktas vid bestämningen av avgiftsunderlaget. Det är förhållandena för den enskilda banken, moderbank eller dotterbank, som skall ligga till grund för avgiftens storlek.

Valet av kapitaltäckningsgraden som beräkningsunderlag innebär att avgifterna är endast mycket ungefärligt relaterade till respektive banks förväntade nettobelastning på garantisystemet. Det är emellertid viktigt att det valda måttet är beprövat och allmänt känt. Andra mer sofistikerade, men oprövade, metoder får stå tillbaka för denna princip.

De framräknade avgifterna justeras proportionellt så att alla bankers avgifter summeras till 0,25 procent av det totala garanterade insättningsbeloppet. Bankföreningen anser att nackdelen med att justera avgifterna på detta sätt, så att de varje år hamnar på samma nivå, är att banker, trots högriskbeteende, kan få betala tämligen låga avgifter om även andra banker uppvisar ett högriskbeteende. Det är emellertid lämpligt att det totala avgiftsuttaget är proportionellt mot det garanterade insättningsbeloppet och utgör ett jämnt inflöde till nämnden oavsett svängningar i banksystemets finansiella tillstånd. Dessutom kan det vara motiverat att en bank med låg kapitaltäckningsgrad skall betala en lägre avgift om även resten av banksystemet har låga kapitaltäckningsvärden än om denna bank är ensam om att redovisa låg kapitaltäckning. Att hela banksystemet är i ett dåligt finansiellt tillstånd är tecken på ett systemproblem, t.ex. till följd av en makrochock. Om en proportionell justering inte görs kommer banksystemet att belastas med extra mycket kostnader då bankerna har det som svårast. I mycket goda tider kommer å andra sidan avgiftsinflödet att bli lågt, vilket försenar uppbyggnaden av behållningen på nämndens konto i Riksgäldskontoret till den målsatta nivån. Det är således lämpligt, både från systemrisksynpunkt och rättvisesynpunkt, att de individuella avgifterna justeras proportionellt.

Företagarnas Riksorganisation avvisar principen om riskrelaterade avgifter med hänvisning till att den valda beräkningsgrunden missgynnar mindre företag via fördyrad upplåning från bankerna. Emellertid är det så att kapitaltäckningsreglerna klassificerar bankernas utlåning med avseende på vilken säkerhet som ställs för lånet. Det är inte så att små företag drabbas särskilt hårt av denna klassificering. Det omvända förhållandet kan lika gärna råda; en kredit till ett stort företag med inteckning i industrifastighet som pant klassificeras, enligt dessa regler, som mer riskabel, vilket därmed föranleder en högre avgift, än en kredit till en småföretagare med säkerhet i dennes bostadsfastighet.

Om det finns en grupp låntagare som utgör större kreditrisk än andra låntagare och därför missgynnas av det föreslagna avgiftssystemet bör deras intresse trots allt stå tillbaka för principen att de banker som utgör en relativt stor risk för garantisystemet också skall betala en relativt hög avgift. I praktiken torde dock effekterna på utlåningsstrukturen vara begränsade. Visserligen medför utlåning till företag och allmänhet en högre avgift än placering i statspapper eftersom den högre kreditrisken i utlåningen innebär högre krav på kapitaltäckning. Rent teoretiskt bör detta föranleda en viss portföljjustering mot en mindre andel av sådan utlåning, allt annat lika. Men eftersom ersättningen för denna kreditrisk är betydligt större, för närvarande kring 3 procentenheter vad gäller skillnaden mellan räntan på utlåning till hushållen och en sex månaders statsskuldväxel, än effekten på avgiften av en portföljjustering från utlåning till statspapper finns det goda skäl att anta att kreditgivningen till företag och allmänhet inte kommer att motverkas nämnvärt av förslaget.

I föreliggande förslag anges ett intervall för de avgifter som skall kunna tas ut från en enskild bank. Det är önskvärt att en högsta och lägsta avgift

för vad som skall kunna tas ut av en enskild bank fastställs. Oavsett hur välkapitaliserad en bank är skall den bidra med minst 60 procent av genomsnittspremien från banksystemet uttryckt i procent av det garanterade insättningsbeloppet. Detta betyder i normalfallet under perioden då behållningen på nämndens konto i Riksgäldskontoret understiger den målsatta, då genomsnittspremien är 0,25 procent av en banks garanterade insättning, att en bank inte skall betala mindre än ett belopp motsvarande 0,15 procent av sin garanterade inlåning i avgift. Skälet till detta är att även den välkapitaliserade banken får del av den kollektiva nyttighet som garantisystemets stabilitetsverkande egenskaper medför och skall bidra med finansiering av denna nyttighet. Vidare skall ingen bank betala mer än 140 procent av genomsnittspremien, vilket betyder 0,35 procent av dess garanterade inlåning i normalfallet, eftersom detta annars skulle riskera inverka på bankens finansiella tillstånd i alltför stor utsträckning. När väl kontots behållning når upp till den målsatta nivån och genomsnittsavgiften sätts ned till 0,1 procent blir avgiftsintervallet 0,06 - 0,14 procent av det garanterade insättningsbeloppet. Dessa siffror kan jämföras med det intervall som gäller i det amerikanska garantisystemet nämligen 0,23 till 0,31 procent av inlåningen fram till dess den målsatta fondbehållningen uppnåtts och 0,04 till 0,31 procent därefter.

16 Konsekvenser av att en bank inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet

16.1 Inledning

I artikel 3.2 i direktivet finns ett allmänt stadgande som innebär att om en bank inte uppfyller de förpliktelser mot ett garantisystem som åligger banken, skall de behöriga myndigheter som har utfärdat dess auktorisation underrättas och, i samarbete med garantisystemet, vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att banken uppfyller förpliktelserna. Med lämpliga åtgärder avses enligt artikeln även att sanktioner får införas och vidtas mot banken.

När det gäller frågan om vilka åtgärder eller sanktioner mot en bank som kan anses lämpliga, ger direktivet ingen annan vägledning än att banken ytterst kan förlora möjligheten att garantera insatta medel genom ett beslut som innebär att banken inte längre skall omfattas av garantisystemet. Om banken inte skaffar annat likvärdigt skydd för insättarna, skall dess auktorisation omedelbart återkallas.

Direktivet lämnar således öppet för varje medlemsland att bestämma i vilken utsträckning åtgärder skall vidtas mot en bank som omfattas av ett garantisystem men inte fullgör sina skyldigheter mot systemet och om förutsättningarna för dessa åtgärder. För svenskt vidkommande bör denna valfrihet kunna innebära att utformningen av det svenska garantisystemet i denna del kan ta sin utgångspunkt i vad som stadgas i 7 kap. bankrörelselagen om ingripanden mot banker. Innebörden av detta är att möjligheterna

att anpassa åtgärder och sanktioner efter den uppkomna situationen tills vidare begränsas av bestämmelserna i 7 kap. bankrörelselagen. Införandet av ett garantisystem i Sverige föranleder därför inte i sig några förslag om ändrade regler för Finansinspektionens ingripanden och sanktioner. Denna fråga kommer dock att behandlas av Banklagskommittén (Fi1995:09, dir. 1995:86), som skall se över vissa rörelse- och tillsynsregler på bankområdet m.m.

16.2 Ingripanden mot svenska banker

Regeringens förslag: Om en bank inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet, skall nämnden genast underrätta Finansinspektionen om detta.

Finansinspektionen skall vidta de åtgärder och sanktioner mot en bank som följer av bestämmelserna i 7 kap. bankrörelselagen för att säkerställa att banken gör rättelse. Om rättelse inte sker skall inspektionen återkalla oktrojen. En banks oktroj skall, på denna grund, återkallas om Finansinspektionen förelagt banken att vidta rättelse med förklaring att oktrojen annars kan komma att återkallas och banken trots detta inte fullgjort sina skyldigheter mot systemet inom ett år från föreläggandet.

Om banken tar emot insättningar hos en filial i ett land utanför EES och nämnden beslutat att insättningarna hos filialen skall omfattas av det svenska garantisystemet och banken med avseende på filialen inte fullgör sina skyldigheter, får nämnden besluta att garantin inte längre skall gälla för insättningarna. Nämndens beslut förutsätter att banken förelagts att vidta rättelse och att banken trots detta inte fullgjort sina skyldigheter mot systemet inom ett år från föreläggandet. Innan nämnden fattar ett sådant beslut skall tillsynsmyndigheten i det land där filialen finns ha underrättats om åtgärden.

Banken skall informera insättare hos filialen om nämndens beslut.

Insättningar som omfattades av garantin vid tidpunkten för Finansinspektionens eller nämndens beslut skall fortsätta att vara garanterade till dess de avvecklats.

Promemorians förslag: Avviker från regeringens förslag genom att det inte innehåller förslag om sanktioner rörande en svensk banks filial i tredje land som efter nämndens beslut omfattas av det svenska garantisystemet.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Riksbanken framhåller vikten av att Finansinspektionen, utöver möjligheten att återkalla en oktroj, ges lämpliga sanktionsmöjligheter för att åstadkomma rättelse från institutet i fråga. Riksbanken föreslår att straffränta skall utgå vid sena avgiftsbetalningar och att inspektionen, vid väsentlig misskötsel, ges möjlighet att ge en skriftlig varning, som bör offentliggöras för att ge allmänheten upplysning om att oktrojen kan komma att återkallas om rättelse inte sker.

Skälen för regeringens förslag: I bankrörelselagen finns bestämmelser som ger Finansinspektionen möjligheter att ingripa mot en bank. Inspektionen kan t.ex. meddela förbud eller förelägganden som kan förenas med vite, eller meddela varning. Ytterst kan inspektionen med stöd av någon av de grunder som anges i 7 kap. 16 § bankrörelselagen återkalla en banks tillstånd (oktroj). Om detta sker får inspektionen besluta hur avvecklingen av rörelsen skall ske. Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Det svenska garantisystemet skall vara obligatoriskt. Parallella garantisystem skall inte införas i Sverige. En bank som av olika skäl inte längre bör omfattas av det svenska garantisystemet kommer därför inte att kunna omfattas av något annat garantisystem. Att banken omfattas av ett garantisystem skall utgöra ett villkor för att få driva bankrörelse. Detta innebär att en bank som inte omfattas av det svenska garantisystemet inte heller bör få ta emot inlåning från allmänheten. I sådana fall har bankens verksamhetsförutsättningar fallit.

Mot bakgrund av dessa utgångspunkter för utformningen av det svenska garantisystemet är det mindre lämpligt att ge nämnden befogenhet att fatta beslut om att en bank inte längre skall omfattas av garantisystemet. I stället bör naturligen grunden för ett sådant beslut knytas till de bestämmelser i bankrörelselagen som behandlar förutsättningarna för att driva bankrörelse i Sverige. Därigenom kan bestämmelserna om återkallelse av en banks oktroj tillämpas även i de fall när en bank inte fullgjort sina skyldigheter mot garantisystemet. Konsekvensen blir att det skall ankomma endast på Finansinspektionen att fatta beslut som innebär att en bank inte längre skall omfattas av det svenska garantisystemet. Detta skall således ske genom att inspektionen återkallar bankens oktroj. En sådan ordning stämmer bättre överens med regelverket i bankrörelselagen men fyller samma funktion som den i direktivet föreskrivna ordningen, som skulle innebära att nämnden skulle kunna ges befogenhet att, sedan samtycke inhämtats från Finansinspektionen, fatta beslut som innebär att insättningar hos banken inte längre omfattas av garantisystemet.

Grunden för Finansinspektionens beslut att bankens oktroj i detta sammanhang skall återkallas bör vara att banken inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet. En ny återkallelsegrund med detta innehåll bör därför

införas. Konsekvensen av att Finansinspektionen återkallar en banks oktroj är som nämnts att banken därigenom inte längre skall omfattas av garantisystemet. Detta blir självfallet konsekvensen även i de fall när inspektionen återkallar en banks oktroj med stöd av en annan återkallelsegrund i 7 kap. 16 § bankrörelselagen.

En banks viktigaste skyldigheter i förhållande till det svenska garantisystemet är att lämna uppgift om bankens garanterade insättningsvolym, som ligger till grund för avgiftsberäkningen, och att bidra till finansieringen av systemet genom att betala den avgift som har beslutats för banken. En bank som inte uppfyller dessa förpliktelser mot garantisystemet bör riskera att få sin oktroj återkallad av Finansinspektionen. Detta förutsätter emellertid att nämnden genast underrättar inspektionen om att banken underlåter att fullgöra sina skyldigheter.

Det sagda innebär således att nämndens möjligheter att vidta åtgärder eller sanktioner mot en bank som omfattas av garantisystemet begränsas till en underrättelseskyldighet gentemot inspektionen. På detta sätt säkerställs att ansvarsfördelningen mellan Finansinspektionen och nämnden upprätthålls.

En banks oktroj skall i dessa sammanhang återkallas först sedan Finansinspektionen förelagt banken att vidta rättelse med förklaring att oktrojen annars kan komma att återkallas. Om banken trots detta inte har vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet skall inspektionen återkalla oktrojen. Detta följer av en tvingande bestämmelse i direktivets artikel 3.3. Genom att knyta förutsättningarna för ett beslut om att garantin inte längre skall gälla för insättningar hos banken till bestämmelserna i 7 kap. bankrörelselagen, ges Finansinspektionen således möjlighet att vidta lämpliga åtgärder mot en bank som inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet. Utgångspunkten bör vara att rättelse skall ske och att detta kan åstadkommas genom att Finansinspektionen anpassar ingripandet därefter. Även om regeringen delar Riksbankens synpunkt att Finansinspektionen måste ges lämpliga sanktionsmöjligheter, föranleder införandet av ett garantisystem i Sverige i sig inte några förslag om ändrade regler för Finansinspektionens ingripanden och sanktioner. Denna fråga skall som nämnts ovan behandlas i ett annat sammanhang.

Det angivna kravet på att banken skall ha vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet gäller endast i de fall den nu föreslagna grunden för återkallelse av en oktroj är tillämplig.

Eftersom det svenska garantisystemet skall vara obligatoriskt och endast ett system skall införas är det inte aktuellt att föreslå en möjlighet för en bank som inte längre omfattas av garantisystemet att fortsätta att ta emot inlåning från allmänheten enligt artikel 3.4, dvs. att inlåningen i stället garanteras genom att banken omfattas av ett annat officiellt erkänt garantisystem. Anledningen till att banken inte längre omfattas av systemet är, med den ordning som föreslås här, att bankens oktroj har återkallats. Banken driver då inte längre bankrörelse i bankrörelselagens mening och kan därför inte heller ta emot inlåning från allmänheten.

Som angivits i avsnitt 7.2.2 kan en bank som tar emot insättningar hos en filial i ett land utanför EES ansöka hos nämnden om att filialen skall omfattas av det svenska garantisystemet. Om nämnden fattat beslut om detta och banken med avseende på filialen inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet, får nämnden besluta att garantin inte längre skall gälla för insättningarna. Tillsynsmyndigheten i det land där filialen finns skall underrettas om åtgärden. Nämndens beslut förutsätter att banken förelagts att vidta rättelse och att banken trots detta inte fullgjort sina skyldigheter mot garantisystemet inom ett år från föreläggandet. Banken skall informera insättare hos filialen om beslutet. En tillämpning av bestämmelserna i 7 kap. 16 § bankrörelselagen innebär att Finansinspektionen i ett sådant fall ytterst kan återkalla bankens oktroj på den grunden att banken visats sig olämplig att utöva sådan verksamhet som oktrojen avser.

Insättningar som omfattades av garantin vid tidpunkten för Finansinspektionens eller nämndens beslut skall fortsätta att vara garanterade av systemet till dess de avvecklats. Denna ordning överensstämmer med vad som stadgas i artikel 5 i direktivet.

16.3 Ingripanden mot filialer från vilka utländska bankföretag driver bankrörelse i Sverige

Prop. 1995/96:60

Regeringens förslag: Om ett bankföretag med avseende på en filial inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet, skall nämnden genast underrätta Finansinspektionen om detta.

Om insättningar hos en filial till ett bankföretag från ett annat EES-land omfattas av det svenska garantisystemet på grund av nämndens beslut och bankföretaget med avseende på filialen inte fullgör sina skyldigheter, får nämnden förelägga bankföretaget att vidta rättelse. Har bankföretaget inte vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet, får nämnden besluta att garantin inte längre gäller för insättningarna. Innan nämnden fattar ett sådant beslut skall den behöriga myndigheten i bankföretagets hemland ha samtyckt till åtgärden.

Om nämnden beslutat att garantin skall gälla för insättningar hos en filial till ett bankföretag från ett land utanför EES och bankföretaget med avseende på filialen inte fullgör sina skyldigheter, skall Finansinspektionen vidta de åtgärder och sanktioner som följer av 7 kap. bankrörelselagen för att säkerställa att bankföretaget gör rättelse, om anslutning till den svenska insättningsgarantin är en förutsättning för filialens verksamhetstillstånd. Ett sådant bankföretags filialtillstånd skall återkallas om Finansinspektionen förelagt bankföretaget att med avseende på filialen vidta rättelse med förklaring att tillståndet annars kan komma att återkallas och banken trots detta inte fullgjort sina skyldigheter mot systemet inom ett år från föreläggandet. Inspektionen skall underrätta tillsynsmyndigheten i bankföretagets hemland om beslutet.

Om nämndens beslut endast innebär att en insättningsgarantin i ett sådant bankföretags hemland frivilligt kompletteras och bankföretaget med avseende på filialen inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet, får nämnden besluta att garantin inte längre skall gälla för insättningar hos filialen. Nämndens beslut förutsätter att bankföretaget förelagts att vidta rättelse och att bankföretaget trots detta inte fullgjort sina skyldigheter mot systemet inom ett år från föreläggandet. Beslutet får meddelas endast om tillsynsmyndigheten i hemlandet har underrättats i förväg om beslutet.

Bankföretaget skall informera insättare hos filialen om nämndens beslut.

Insättningar som omfattades av garantin vid tidpunkten för Finansinspektionens eller nämndens beslut skall fortsätta att vara garanterade till dess de avvecklats.

Promemorians förslag: Överensstämmer i princip med regeringens förslag. I promemorian föreslås att beslut om att garantin inte längre skall gälla insättningar hos en filial, inte skall inverka på insättningar som omfattades

av garantin vid tidpunkten för beslutet. I promemorian anges inte att detta avser insättningar hos såväl filialer till bankföretag inom EES som filialer till bankföretag från tredje land.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 4.4 i direktivet anges de möjligheter som ges ett värdlands garantisystem när det gäller att vidta åtgärder mot en filial från ett annat EES-land som anslutit sig till systemet. Om en sådan filial inte fullgör sina skyldigheter skall lämpliga åtgärder vidtas av de behöriga myndigheterna i hemlandet tillsammans med värdlandets garantisystem. För det fall att de vidtagna åtgärderna visar sig resultatlösa, stadgas i artikeln att ytterligare åtgärder får vidtas. Som exempel på sådana åtgärder anges att bankföretaget kan varslas under minst tolv månader om ett beslut som innebär att filialen inte längre kommer att omfattas av värdlandets garantisystem. Detta förutsätter enligt direktivet att samtycke dessförinnan inhämtats från den behöriga myndigheten i hemlandet.

När det gäller möjligheten att fatta beslut som innebär att en svensk bank inte längre skall omfattas av det svenska garantisystemet, föreslås i avsnitt 16.1 att nämndens möjligheter att vidta åtgärder eller sanktioner mot banken skall vara begränsade till att endast innefatta en skyldighet att underrätta Finansinspektionen om att banken i fråga inte fullgjort sina skyldigheter mot garantisystemet.

Beträffande filialer till bankföretag från andra EES-länder blir emellertid utgångspunkten en annan. Eftersom dessa förutsätts i och för sig vara omfattade av ett godtagbart garantisystem i hemlandet och nämndens beslut om att insättningar hos filialen skall vara omfattade även av det svenska garantisystemet i förekommande fall endast innebär en frivillig komplettering (se avsnitt 7.3), är det lämpligt att nämnden får stå för den reaktion som brister i bankföretagets förhållningssätt beträffande rapporteringsplikt och avgiftsbetalning måste föranleda. Om inte bankföretaget med avseende på filialen förmåtts göra rättelse på annat sätt bör alltså nämnden besluta att garantin inte längre skall gälla för insättningarna hos filialen. I enlighet med direktivets bestämmelser måste ett sådant beslut medges av den behöriga myndigheten i bankföretagets hemland.

I bankrörelselagen finns bestämmelser som ger Finansinspektionen möjlighet att vidta åtgärder mot bankföretag, hemmahörande i ett land utanför EES, som driver bankrörelse i Sverige från filial och därvid fattar beslut som strider mot författning eller bolagsordning eller om bankföretaget på annat sätt visar sig olämpligt att utöva bankverksamhet.

Finansinspektionen får återkalla bankföretagets filialtillstånd eller, om det är tillräckligt, meddela varning. Inspektionen skall underrätta tillsynsmyndigheten i det land där bankföretaget har sitt säte om de åtgärder som vidtagits.

Beträffande filialer till bankföretag från länder utanför EES utgör filialens anslutning till det svenska garantisystemet i vissa fall en förutsättning för filialtillstånd, antingen på grund av att det saknas garantisystem i hemlandet

eller på grund av att det som finns inte kan anses erbjuda ett skydd för insättningar som uppfyller direktivets krav och därför ej är godtagbart. Det medför att om bankföretaget med avseende på filialen inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet, bör detta föranleda åtgärder enligt samma mönster som gäller när en svensk bank inte fullgör sina skyldigheter. Detta innebär att nämnden inte heller i dessa fall skall ges i uppgift att fatta beslut som innebär att garantin inte längre gäller för insättningar hos filialen. I stället skall nämnden underrätta Finansinspektionen om det. Återkallas bankföretagets filialtillstånd skall Finansinspektionen underrätta tillsynsmyndigheten i hemlandet om detta.

Ett sådant beslut innebär att insättningar hos filialen inte längre omfattas av det svenska garantisystemet. Detsamma gäller om inspektionen underrättas om att bankföretaget fått sitt verksamhetstillstånd återkallat i hemlandet.

Om nämnden beslutat att insättningar hos filialen skall omfattas av det svenska garantisystemet och beslutet endast innebär en frivillig komplettering av en i och för sig godtagbar insättningsgaranti som filialens insättare kan erbjudas i hemlandet, bör på samma sätt som gäller när filialer till bankföretag från ett land inom EES inte fullgör sina skyldigheter enligt beslutet, nämnden kunna besluta att hemlandets insättningsgaranti inte längre skall kompletteras av det svenska garantisystemet.

Oavsett om det gäller en filial till ett bankföretag hemmahörande i ett land inom eller utanför EES får nämndens beslut inte fattas med mindre bankföretaget med avseende på filialen förelagts att vidta rättelse och bankföretaget trots detta inte vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet. Det angivna tidskravet bör gälla endast i de fall den här föreslagna grunden för återkallelse av filialtillståndet är tillämplig.

Bankföretaget bör av konsumenthänsyn åläggas skyldighet att informera insättare hos filialen om att garantin inte längre gäller för insättningar hos filialen. En sådan skyldighet följer också av andra stycket av artikel 4.4 i direktivet.

Insättningar som omfattades av garantin vid tidpunkten för Finansinspektionens eller nämndens beslut skall fortsätta att vara garanterade av systemet till dess de avvecklats. En sådan bestämmelse tar sikte inte bara på de fall då en frivillig komplettering kunnat ske av hemlandets insättningsgaranti utan även i de fall när filialen inte skulle få ta emot insättningar här i landet om den inte omfattades av det svenska garantisystemet. Denna ordning överensstämmer med vad som stadgas i andra stycket av artikel 4.4 och 5 i direktivet.

Regeringens förslag: De beslut som nämnden fattar i egenskap av administratör av garantisystemet skall överklagas hos länsrätten. Prövningstillstånd skall krävas för prövning i kammarrätten.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Beträffande förslaget effekter på domstolsväsendet konstaterar *Domstolsverket* att införandet av ett insättningsgarantisystem inte torde påverka domstolarna annat än i mycket marginell omfattning.

Sveriges Advokatsamfund anser att det inte är godtagbart att garantimyndighetens beslut om vilken årlig avgift som varje enskilt institut skall betala skall kunna prövas i endast en domstolsinstans. Samfundet föreslår att prövningstillstånd inte skall krävas vid överklagande till kammarrätten i fråga om beslut avseende institutens avgifter och avseende den ersättning som skall betalas ut till insättare. Som ytterligare skäl för att prövningstillstånd inte skall behövas, anger samfundet att de nu avsedda frågorna rör en materia som är ny för det svenska rättssystemet.

Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Av det som tidigare sagts om nämndens uppgifter och befogenheter framgår att nämndens administration av garantisystemet till stor del kommer att mynna ut i olika beslut. Det kan gälla beslut angående nämndens verksamhet i förhållande till bankerna och insättarna och avse frågor om bestämmande av avgifter för finansieringen av garantisystemet eller om utbetalning av ersättning till insättarna i händelse av ett ersättningsfall. I stor utsträckning kommer sådana beslut att kännetecknas av myndighetsutövning, dvs. utgöra beslut i ett förvaltningsärende som fattas inom ramen för förvaltningsmyndighetens ansvarsområde.

I enlighet med gällande principer för instansordningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna bör förvaltningsmyndighetens beslut kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, i första hand hos länsrätt. Detta bör gälla också beträffande nämndens beslut i insättningsgarantisammanhang.

I de flesta fall kan länsrättens avgörande överklagas till kammarrätten men prövas där endast om prövningstillstånd meddelas. Prövningstillstånd får beviljas om det finns anledning att ändra länsrättens avgörande, om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att överprövning görs eller om det annars finns synnerliga skäl att pröva talan. De argument som Sveriges Advokatsamfund framfört utgör enligt regeringen därför inte tillräckliga skäl för att lägga fast en annan ordning i detta fall.

18 Sparbankernas säkerhetskassa

Prop. 1995/96:60

I Sverige förekommer redan en form av insättningsgaranti sedan år 1934. För de svenska sparbankerna skall nämligen, enligt lagen (1934:300) om sparbankernas säkerhetskassa, finnas en gemensam fond med uppgift att trygga sparbankernas verksamhet och insättarnas rätt. Varje sparbank är i princip skyldig att varje år erlægga ett belopp motsvarande 0,02 procent av de medel som sparbanken förvaltade vid utgången av nästföregående kalenderår. Denna skyldighet upphör emellertid när kassans behållning uppgår till 10 miljoner kronor. Kassans behållning uppgår i dag till ca 45 miljoner kronor. I första hand kan detta system dock sägas fungera som ett banksystemskydd. I tidigare avsnitt har föreslagits att det skall införas ett obligatoriskt garantisystem i Sverige. Det kan därför sättas i fråga om sparbankerna genom lag skall åläggas en skyldighet att vara anslutna och lämna bidrag till säkerhetskassan även i fortsättningen eller om det är tillräckligt att detta sker på frivillig väg. Något förslag om avreglering eller upplösning av kassan lämnas emellertid inte i detta sammanhang.

19 Värdepappersföretagen

Regeringens förslag: Garantin skall omfatta insättningar som finns på konto hos värdepappersföretag. För värdepappersföretag som efter Finansinspektionens tillstånd tar emot kunders medel på konto skall gälla samma regler som för banker i fråga om insättningsgarantin.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. När det gäller de insättningar som skall omfattas av det svenska garantisystemet hänvisas till avsnitt 8.1.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser lämnar förslaget utan erinran.

Finansinspektionen anser att insättningar på konton som förs hos värdepappersbolag i dag inte är skyddsvärda eftersom de inte har samma syfte som insättningar på "vanliga" bankkonton. Sådana konton bör därför, enligt inspektionen, kunna undantas även om institutet som sådant omfattas av EG:s definition av *kreditinstitut*. Motsvarande slag av konton som förs av banker bör i görligaste mån undantas från garantin enligt inspektionen. Garantimyndigheten bör ges rätt att meddela närmare föreskrifter om vilka konton som skall omfattas av garantisystemet. *Bankstödsnämnden* påpekar att användningen av begreppet "värdepappersbolag" ger intryck av att definitionen i lagen om insättningsgaranti av begreppet *institut* bara omfattar svenska företag. En översyn av terminologin är påkallad enligt nämnden. Vidare anser Bankstödsnämnden att det bör övervägas om det i någon av lagens inledande bestämmelser kan ges en något mer preciserad

bestämning av vilka typer av utländska institut som skall kunna ansluta sig till det svenska garantisystemet.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, i dess lydelse från den 1 januari 1996 (SFS 1994:2015), får ett värdepappersbolag (och en filial till ett utländskt värdepappersföretag) ta emot kunders medel på konto. En restriktion finns, nämligen att mottagandet sker för att underlätta värdepappersrörelsen. Vidare gäller att tillstånd till mottagande av medel på konto endast får lämnas tillsammans med tillstånd till kreditgivning. Tanken bakom bestämmelsen är att en kund hos ett värdepappersföretag skall kunna deponera ett belopp hos företaget för att smidigt kunna låta det genomföra värdepapperstransaktioner för hans räkning. En i sak motsvarande regel finns i nu gällande lag (samma paragraf, andra stycket). Nu, liksom enligt de bestämmelser som träder i kraft den 1 januari 1996, krävs att Finansinspektionen lämnar värdepappersbolaget tillstånd att ta emot medel på konto resp. att värdepappersföretaget har ett sådant tillstånd i sitt hemland.

Som tidigare framgått (se avsnitt 8.1) skall garantin omfatta insättningar som är nominellt bestämda och tillgängliga för insättaren med kort varsel. Sådana insättningar får i princip i Sverige bara tas emot av banker. Den nu nämnda regeln i lagen om värdepappersrörelse utgör ett undantag från huvudregeln. Liksom de banksinsättningar som skall omfattas av garantin uppfyller insättningar som finns på konto hos värdepappersbolag eller utländskt värdepappersföretag de angivna kriterierna. Även sådana insättningar bör därför omfattas av garantin. Detta medför, bl.a., att inte endast bankkunder utan också kunder hos värdepappersbolag eller utländskt värdepappersföretag som har gjort insättningar skall ha rätt till ersättning och att inte endast banker utan också dessa företag skall betala avgift och kunna drabbas av sanktioner om inte de åligganden som följer av lagen om insättningsgaranti uppfylls.

Bankstödsnämndens synpunkter har beaktats i regeringens lagförslag.

Inom EU pågår för närvarande arbetet med ett direktiv om investerarskydd. I samband med att det direktivet så småningom skall införlivas med svensk rätt får det övervägas om några förändringar av behandlingen av insättningar på kundkonto hos värdepappersbolag är lämpliga.

20 Ikraftträdande

De nya lagförslagen föranleds av införlivandet av direktivet om system för garanti för insättningar med den svenska lagstiftningen. Enligt artikel 14 i direktivet skall direktivets bestämmelser vara införlivade med medlemsstaternas rättsordning senast den 1 juli 1995. De nya svenska reglerna bör därför träda i kraft vid den tidigaste tidpunkt som är lämplig med hänsyn till behandlingen av propositionen i riksdagen och till arbetet med att förbereda den utökning av Bankstödsnämndens ansvar som det innebär att nämnden utöver bankstödsfrågorna även får ansvaret för det svenska garantisystemet. Ikraftträdandet föreslås ske den 1 januari 1996.

21 Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna lagen om insättningsgaranti innebär att insättningar på konto i bank som är nominellt bestämda och tillgängliga för insättning med kort varsel skyddas av garantisystemet upp till 250 000 kronor per insättare och bank. Detta innebär visserligen en begränsning av bankkundernas skydd i jämförelse med vad som följer av statens nu gällande åtagande att banker och vissa andra kreditinstitut med statlig anknytning skall kunna infria sina förpliktelser i rätt tid. Eftersom det åtagandet är temporärt är det dock lämpligare att relatera de ekonomiska effekterna av garantisystem till en situation där åtagandet har avvecklats. Med ett sådant synsätt innebär insättningsgarantin ett väsentligt förbättrat konsumentskydd.

Privatpersoner och småföretag kan anses ha relativt svårt att införskaffa och bearbeta den information som behövs för att kunna göra bedömningar av bankernas kreditvärdighet. Dessa svårigheter ökar i och med att allt fler banker blir verksamma i flera länder. Införandet av system för insättningsgaranti innebär att de skyddade insättarna kan spara stora informations- och övervakningskostnader, vilket bidrar till en ökad konkurrens och effektivitet. Det skall noteras att insättare med stora behållningar även fortsättningsvis har anledning att bevaka den risk som en insättning i en bank kan innebära till följd av att insättningar som överstiger 250 000 kronor per bank ej är garanterade. Eventuellt kan dessa insättare tendera att sprida sina medel på flera banker. Effekten av ett ändrat beteende i detta avseende förväntas bli begränsad.

Vid beräkningen av de avgifter som bankerna årligen skall betala för att finansiera garantisystemet beaktas den risk för kostnader som respektive bank utsätter garantisystemet för. Detta möjliggör vissa önskvärda incitamenteffekter med avseende på risktagande som ett system utan riskrelaterade avgifter skulle sakna. Den riskrelaterade principen kan dock innebära att bankerna får minskade incitament att ge lån till kredittagare som enligt kapitaltäckningsreglerna klassas som mindre säkra. Sammantaget bedöms emellertid effekterna på bankernas portföljvals-beteende bli ringa.

Det är svårt att på förhand bedöma garantisystemets effekter på bankernas räntemarginaler. Sannolikt kommer bankerna att försöka övervältra denna kostnad, liksom alla andra kostnader, på sina kunder. Graden av övervältring är svårförutsägbar. Den kan dessutom drabba andra än just de garanterade insättarna. Andra verksamhetsgrenar kan bli berörda. Förmodligen kommer konkurrenssituationen att styra i vilken utsträckning och var i bankernas verksamhet en övervältring av avgifterna kommer att ske.

Ett system för garanti för insättningar innebär att alla banker kommer att medverka direkt i finansieringen av omsorgen om betalningssystemet, till skillnad från vad som gäller i fallet med statens nuvarande åtagande för betalningssystemet.

Beslut som nämnden fattar i egenskap av administratör av garantisystemet skall kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol, dvs. i första hand länsrätten. Det är svårt att på förhand fastställa detta förslags effekter på domstolsväsendet. I likhet med Domstolsverket gör regeringen den bedömningen att införandet av garantisystemet inte torde påverka domstolarna annat än i mycket marginell omfattning.

Avslutningsvis kan nämnas att införandet av en insättningsgaranti inte kommer att ha någon effekt på statens budgetsaldo. Däremot påverkas det offentliga sparandet positivt vid uppbyggnaden av behållningen på nämndens konto i Riksgäldskontoret och negativt i händelse av ett ersättningsfall som innebär utbetalningar av ersättning till skyddade insättare. Dessutom påverkas statens lånebehov när saldot på Riksgäldskontot förändras samt när nämnden lånar eller amorterar på lån tagna i Riksgäldskontoret.

22 Författningskommentar

22.1 Förslaget till lag om insättningsgaranti

1 §

I paragrafen anges att det, i enlighet med direktivets bestämmelse i artikel 3.1, införs ett obligatoriskt system för garanti för insättningar. Systemet skall administreras av Bankstödsnämnden, som ges i uppgift att vid sidan av bankstödsärendena även hantera frågor om insättningsgarantin.

2 §

Artikel 1.1-2, 4 och 5.

Paragrafen innehåller definitioner av i lagen centrala begrepp och har utformats i huvudsaklig överensstämmelse med *Lagrådets* förslag.

Begreppet *institut* används i lagen - av lagtekniska skäl - som samlingsbeteckning för de företag som omfattas av lagens bestämmelser, nämligen banker och värdepappersbolag som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto samt i förekommande fall även deras utländska motsvarigheter, jfr kommentaren till 3 §.

Begreppet *insättare* avser den fysiska eller juridiska person som har ett tillgodohavande på ett konto i ett institut som omfattas av lagen. Med insättare avses därigenom även den som öppnat ett konto tillsammans med en eller flera personer (delade konton) och den som är faktiskt berättigad till medlen på ett konto även om en annan person angetts som kontoinnehavare.

Begreppet *insättningar* avser den typ av tillgodohavanden hos ett institut som kan grunda rätt till ersättning från garantin. Gemensamt för dessa insättningar är att de skall vara nominellt bestämda och tillgängliga för insättaren med kort varsel. Insättningar på konto vars behållning varierar

med rådande marknadsräntor på grund av att insättningen löper med fast ränta under en bestämd period kan inte sägas vara nominellt bestämda. Kännetecknande för en insättning som är nominellt bestämd är att behållningen på kontot vid ett uttag av medlen alltid är minst lika stor en viss dag som den var den föregående dagen, oberoende av variationer i det allmänna ränteläget. En insättare skall vidare ha rätt att vid anfordran ta ut insatta medel. Detta kan även uttryckas så att behållningen är disponibel för insättaren. Insatta medel är disponibla genom att de i normalfallet är *omedelbart* tillgängliga för uttag vid anfordran. I regeringens lagrådsremiss den 21 september 1995 Bättre bankkonkurrens m.m., föreslås emellertid ett förtydligande av definitionen av inlåningsbegreppet. Enligt denna definition skall även insättningar på inlåningskonton med en uppsägningstid som inte överstiger en månad bedömas som disponibla i bankrörelselagens mening. Skälen för att definitionen även bör omfatta konton med denna kortare uppsägningstid utvecklas närmare i lagrådsremissen. Lagrådet har i sitt yttrande över lagrådsremissen föreslagit att definitionen skall ges lydelsen "inlåning på konto, om behållningen är nominellt bestämd och tillgänglig för insättaren med kort varsel". Den avgränsning som insättningsgarantin ges nu bör ansluta till denna definition.

Undantagsvis kan det tänkas att tillgodohavandet inte finns placerat på kundens konto, exempelvis under en övergångstid i samband med någon transaktion. Även sådana tillgodohavanden omfattas av garantin om övriga förutsättningar är uppfyllda.

Sverige har den 1 januari 1995 inträtt som medlem i EU. Sveriges förpliktelse att införliva EG-rätten i den svenska rättsordningen grundas härefter enbart på medlemskapet. Sverige kommer dock i egenskap av medlem i EU att omfattas av EES-avtalet och vara skyldigt att tillämpa de direktiv som ingår i avtalet i förhållande till de EFTA-länder som är avtalsparter, för närvarande Island, Liechtenstein och Norge. Föreliggande lagförslag har utformats med beaktande av detta. Det område som omfattas av den gemensamma marknaden betecknas således, liksom i redan gällande lagstiftning, *EES*.

3 §

Artikel 3.1 första stycket, 4.1-3 och 6.1.

I paragrafen anges hos vilket institut en insättning skall finnas för att den skall kunna omfattas av det svenska garantisystemet och därigenom kunna grunda rätt till ersättning från garantin.

Första stycket anger de insättningar som omfattas av garantin på grund av att de *finns* hos en svensk bank eller hos ett svenskt värdepappersbolag som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto. Motsvarande gäller insättningar som finns hos bankens eller värdepappersbolagets filial i ett annat EES-land. För nu uppräknade institut är det *obligatoriskt* att insättningarna omfattas av den svenska garantin. Garantin följer av att Finansinspektionen

lämnat institutet tillstånd att driva verksamhet. Om institutet inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet kan tillståndet komma att återkallas, jfr kommentaren till 20 och 21 §§.

I *andra stycket* anges de fall där ett institut efter ansökan hos nämnden kan åstadkomma att insättningar hos en filial omfattas av det svenska garantisystemet. I dessa fall krävs att nämnden fattar ett beslut om detta.

I *punkten 1* ges denna möjlighet till svenska institut som tar emot insättningar hos en filial i ett land utanför EES (se avsnitt 7.2.2).

Enligt *punkten 2* är detta även möjligt för utländska institut som driver verksamhet här i landet från filial (se avsnitt 7.2.3 och 7.2.4). Om nämndens beslut enligt denna punkt avser insättningar hos en filial till ett institut från ett land inom EES, är det fråga om en *frivillig komplettering* av en definitionsmässigt godtagbar garanti för insättningar i hemlandet. Avser nämndens beslut i stället insättningar hos en filial till ett institut från ett land utanför EES, måste man skilja på institut som kan ansöka om en sådan frivillig komplettering och institut för vilka det är *obligatoriskt* att garantin skall gälla för insättningar hos filialen här i landet. I sistnämnda fall utgör garantin en förutsättning för institutets filialtillstånd eftersom insättningsgaranti saknas i hemlandet eller den garanti som kan erbjudas där inte kan anses uppfylla direktivets krav och därför ej är godtagbar.

Om ett i andra stycket angivet institut inte fullgör sina skyldigheter mot det svenska garantisystemet, ges Finansinspektionen och nämnden möjligheter att ingripa mot institutet. Avgörande för *ansvarsfördelningen* mellan inspektionen och nämnden är därvid om garantin är obligatorisk för institutet eller om det är fråga om en frivillig komplettering. Ett beslut med innebörd att garantin inte längre skall gälla för insättningar hos ett felande institut får nämligen olika konsekvenser för institutets möjligheter att driva verksamhet här i landet, jfr kommentaren till 20 och 21 §§.

I *tredje stycket* anges att det är institutet i fråga som skall ansöka hos nämnden om att insättningar hos institutets filial skall omfattas av det svenska garantisystemet.

4 §

Artikel 7.1, 7.4 och 8.1-3.

I paragrafen anges den för garantisystemet tillämpliga ersättningsnivån, 250 000 kronor. Paragrafen har i huvudsak utformats i enlighet med det förslag som *Lagrådet* lämnat i sitt yttrande. Ersättningsnivån gäller per insättare och institut. Även vid delade konton tillämpas ersättningsnivån för varje kontoinnehavare och fördelas således inte efter huvudtal.

Till den del en insättares fordran på konkursboet överstiger 250 000 kronor är denne hänvisad att göra sin fordran gällande i konkursen enligt vanliga regler.

Rätten till upplupen ränta har i enkelhetens intresse begränsats till tiden fram till dagen för konkursbeslutet eller förklaringen att en insättning i ett

utländskt institut är indisponibel, jfr 5 kap. 11 § tredje stycket konkurslagen (1987:672). En insättare får därför vända sig till konkursboet med sin fordran på ersättning för upplupen ränta för tid efter konkursbeslutet eller förklaringen. Detta gäller även i de fall när en insättares anspråk på ersättning uppgår till ett belopp som inte överstiger ersättningsnivån och denne därför ersätts full ut av garantin.

Det kan påpekas att en lägre beloppsgräns kan komma att gälla för utländska instituts filialer i Sverige som *inte* omfattas av det svenska garantisystemet. För samtliga institut som omfattas av den svenska garantin, oavsett om det beror på en frivillig komplettering eller inte, gäller däremot den i paragrafen angivna beloppsgränsen. En frivillig komplettering kan sålunda inte innebära att ett institut ges möjlighet att komplettera en utländsk garanti inom intervallet 250 000 kronor och ett belopp motsvarande 20 000 ecu. Om insättningsgaranti saknas i ett land utanför EES och ett institut från ett sådant land tar emot insättningar här i landet från en filial, gäller att institutet inte kan lämnas filialtillstånd med mindre insättningarna hos filialen omfattas av den svenska garanti. I ett sådant fall ställs således ett strängare krav på institutet än vad som gäller i de fall när en garanti som erbjuds i ett instituts hemland kan anses uppfylla direktivets krav och därför är godtagbar.

5 §

Artikel 2 och 7.2 samt bilaga 1.

Av paragrafen framgår vilken insättarkategori som undantas från rätten till ersättning från garantin. Där anges att *institut*, dvs. en svensk bank eller ett utländskt bankföretag eller ett svenskt eller utländskt värdepappersföretag som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto, inte kan få ersättning enligt garantin. Detta undantag innebär att sådana institut som tar emot insättningar som omfattas av garantin inte själva kan få ersättning i händelse av att ett annat institut där institutets insättningar finns fallerar. Den av *Lagrådet* föreslagna lydelsen har justerats så att den här angivna innebörden av regeln skall stå klar.

6 §

Bilaga 2 c) och d).

I paragrafen begränsas det svenska garantisystemets ersättningsansvar i vissa fall. Bestämmelsen tar sikte på de fall när nämnden fattat beslut om att insättningar hos ett utländskt instituts filial skall omfattas även av det svenska garantisystemet, dvs. när en komplettering sker av en garanti för insättningar hos en filial som erbjuds i ett annat land. Ansvar är begränsat till att endast avse den del av skyddet för insättningarna som garanteras

genom kompletteringen. Även om någon ersättning inte betalas ut från det utländska garantisystemet skall ansvaret vara begränsat på detta sätt. Bestämmelsen beaktar att hemlandet ev. tillämpar nettometoden vid bestämmandet av ersättningen. Att det svenska garantisystemets ansvar skall vara begränsat på angivet sätt hindrar inte att nämnden överenskommer med företrädare för ett annat lands garantisystem om hur ett ersättningsfall som berör båda ländernas system skall regleras.

7 §

Artikel 4.1 andra stycket.

Paragrafen innebär ett förbud mot export av det svenska garantisystemet till ett annat EES-land och anger de olika faktorer som skall beaktas vid avgörandet av om det svenska systemet erbjuder ett bättre skydd än det andra landets system. Det är Finansinspektionen som får se till att bestämmelsen efterkoms. Det får förutsättas att övriga EES-länder upprätthåller motsvarande i sina nationella rättsordningar. I paragrafen anges tre kriterier för denna jämförelse. Det kan inte uteslutas att även andra kriterier kan förekomma i ett annat lands lagstiftning. Bestämmelsens tillämpning torde därför förutsätta att Bankstödsnämnden tillsammans med företrädare för garantisystem i andra länder kommer överens om hur de olika garantisystemen skall jämföras.

8 §

Artikel 1 nr 3.

I paragrafen anges förutsättningarna för ersättningsrättens inträde. Den händelse som utlöser garantin är antingen ett svenskt instituts konkurs (*första stycket*) eller en förklaring av en behörig myndighet i hemlandet att insättningar hos det utländska institutets filial här i landet är indisponibla (*andra stycket*). Vilken händelse som skall föreligga för att en behörig myndighet i ett annat land skall kunna göra ett sådant konstaterande är svårt att fastställa med någon större säkerhet. Det kan nämligen inte uteslutas att det i andra länder inte krävs att institutet försatts i konkurs. Insättningar kan, på grund av det landets obeståndsrätt, anses indisponibla t.ex. redan på grund av institutets betalningsinställelse eller till följd av en företagsrekonstruktion. De bestämmelser i lagen om insättningsgaranti, jfr 10 och 17 §§, som tar sin utgångspunkt i det förhållandet att ett svenskt institut försatts i konkurs, får med hänsyn till vad som nu angivits tillämpas analogt även i de fall när fråga är om utländska institut.

Artikel 10.1-2.

I paragrafen anges bestämmelser om utbetalning av ersättning från garantin. Bankstödsnämnden skall enligt *första stycket* betala ut ersättning till följd av ett ersättningsfall.

I *andra stycket* anges den utbetalningsfrist om tre månader som skall gälla som huvudregel för nämnden. Som angivits i allmänmotiveringen, avsnitt 13.1, ställs dock kravet i detta sammanhang inte högre än att nämnden skall kunna hålla ersättningen tillgänglig för lyftning inom fristen. Något krav på att ersättningen faktiskt skall ha betalats ut till samtliga ersättningsberättigade uppställs inte av praktiska skäl. Det kan undantagsvis hända att ett konkursbeslut inte vinner laga kraft innan tidsfristen löpt ut. Detta bör inte hindra att utbetalning sker. En sådan ordning ligger bäst i linje med syftet med att införa ett garantisystem. Redan konkursbeslutet innebär nämligen att insättaren inte kan ta ut sina pengar. Skulle konkursbeslutet slutligen bli upphävt har nämnden redan i och med utbetalningarna övertagit insättarnas fordringar (se 19 §) på det uppenbarligen solventa institutet.

I *tredje stycket* anges ett undantag från den i *andra stycket* angivna huvudregeln. Förlängning av fristen får endast ske om synnerliga skäl kan anses föreligga. Konsumentskyddshänsyn motiverar att ersättningen skall kunna betalas ut senast inom tre månader från dagen för konkursbeslutet eller förklaringen enligt 8 § *andra stycket*. Möjligheten att förlänga denna frist skall därför användas restriktivt och förutsätter en ansökan om detta hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. i första hand länsrätten.

10 §

Prop. 1995/96:60

Artikel 10.3.

I paragrafen, som har utformats i enlighet med det förslag som *Lagrådet* lämnat i sitt yttrande, anges när en insättares rätt till ersättning till följd av ett svenskt instituts konkurs preskriberas. Bestämmelsen ansluter till vad som stadgas i 11 kap. 12 § konkurslagen om en konkursborgenärs förlust av rätt till utdelning i en konkurs. Lagrådet har påpekat att frågan om preskriptionstid beträffande rätten till ersättning till följd av att insättningar hos ett utländskt institut inte längre är disponibla lämnats öppen i det remitterade förslaget. Enligt Lagrådets uppfattning kan det övervägas att föra in en lagregel även i den delen. Som angivits i kommentaren till 8 § får det också i detta fall överlämnas åt rättstillämpningen att avgöra om 10 § kan tillämpas även i de fall när fråga är om indisponibla insättningar i utländska institut. Detta bör kunna gälla i avvaktan på att ett direktiv om rekonstruktion, likvidation och konkurs i kreditinstitut antagits och införlivats i de olika medlemsländernas rättsordningar. För närvarande föreligger dock endast ett förslag till direktiv på detta område, jfr (COM(88)4 final.

11 §

Artikel 4.4 andra stycket, 6.2-3, 9 och 10.4.

I *första stycket* behandlas innebörden och omfattningen av den informationsplikt som skall åligga de institut som tar emot insättningar här i landet. Denna skyldighet föreligger inte bara för svenska institut. Även de utländska institut som driver verksamhet här i landet skall informera dem som har eller avser att göra en insättning om den garanti som gäller för insättningen. Detta gäller oavsett om insättningen omfattas av det svenska garantisystemet eller inte. Utgångspunkten för tillämpningen av bestämmelsen är nämligen att eventuell osäkerhet beträffande frågan om en insättning omfattas av en garanti skall undanröjas. Detta skall gälla oavsett hos vilket institut som driver verksamhet här i landet insättningen är gjord. Vidare skall information lämnas om den ersättningsnivå som gäller för garantin och formerna för utbetalning av ersättning från garantisystemet. Bestämmelsen skall naturligtvis inte tolkas så att information skall lämnas till den som redan blivit upplyst, exempelvis vid öppnandet av ett konto.

En del av den information som skall lämnas, t.ex. om formerna för utbetalning av ersättning från garantin, torde utformas bäst i samråd mellan nämnden och de berörda instituten.

I *andra stycket* har efter förebild i 8 § konsumentkreditlagen (1992:830) gjorts en hänvisning till marknadsföringslagen (1995:450) i fråga om underlåtelse att lämna information enligt första stycket.

Därigenom uppnås tydlighet om vilken sanktion som gäller vid underlåtenhet att lämna information.

Prop. 1995/96:60

12 §

I paragrafen anges grunderna för finansieringen av det svenska garantisystemet.

I *första stycket* anges att varje institut som omfattas av garantin skall betala en årlig avgift till nämnden. Se kommentaren till 3 § angående vilka institut som kan omfattas av garantin. De *garanterade* insättningarnas storlek per den 31 december varje år är avgörande för nästkommande års uttag av avgifter från ett individuellt institut, se kommentaren till punkten 2 av övergångsbestämmelserna.

I *andra stycket* anges den avgiftsnivå som skall gälla för år räknat. Avgiftsunderlaget utgörs av värdet av de insättningar som enligt 3 § omfattas av garantin.

I *tredje stycket* ges nämnden rätt att besluta om viss uppjustering av avgiftsprocenten. Det kan bli aktuellt om nämnden, på grund av att det räntebärande kontot i Riksgäldskontoret tömts, lånat upp medel till betalning av ersättningar, se kommentaren till 15 §.

I *fjärde stycket* anges den målsatta behållningens storlek på nämndens räntebärande konto i Riksgäldskontoret och konsekvensen av att målet nåtts, dvs. att avgiftsprocenten skall justeras ned.

13 §

Av paragrafen framgår principerna för uttaget av riskrelaterade avgifter från de institut som omfattas av det svenska garantisystemet.

I *första stycket* anges att nämnden årligen skall bestämma hur stort belopp ett institut skall betala i avgift och att nämnden bestämmer när avgiften skall betalas.

De avgifter som ett enskilt institut skall betala bestäms enligt *andra stycket* med hänsyn till det garanterade insättningsbeloppet och till respektive instituts kapitaltäckningsgrad, som skall beräknas enligt 2 kap. 1 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, se närmare avsnitt 15.

14 §

I paragrafen anges hur avgiften skall fastställas då garantin för ett institut börjar gälla under ett löpande kalenderår. Bestämmelsen tar sikte på de institut som väljer att påbörja en helt ny verksamhet under ett löpande kalenderår. Bestämmelsen kommer också att vara tillämplig när ett utländskt institut under löpande kalenderår väljer att ansöka hos nämnden

om att insättningar hos institutets filial här i landet skall omfattas av garantin (frivillig komplettering), dvs. när fråga inte är om nystartad verksamhet. I stället för vad som stadgas i 12 § första stycket skall avgiften i nämnda fall grundas på institutets insättningar vid årets utgång till den del de omfattas av garantin. Den valda lösningen motiveras av att det för ett sådant institut saknas uppgifter om förhållandena vid utgången av närmast föregående år, jfr avsnitt 14.2 och 15. En tillämpning av 12 § skulle innebära att någon avgift inte kan tas ut av institutet för dess första verksamhetsår, vilket skulle strida mot principerna för finansieringen av garantisystemet. Innebörden av bestämmelsen är att institutet i fråga debiteras första gången under det andra år garantin gäller för insättningar hos institutet eller dess filial. *Lagrådet* har i sitt yttrande anfört att det i enkelhetens intresse kan övervägas att i nu angivna fall alltid låta avgiften motsvara 0,25 procent av institutets insättningar. Det torde emellertid inte vara nämnvärt svårare att riskrelatera även denna avgift i enlighet med vad som anges i 13 §, eftersom de erforderliga uppgifterna för en sådan beräkning finns tillgängliga. Det bör vidare framgå av lagrummet att avgift bara skall betalas i proportion till den tid garantin gällt. Den av *Lagrådet* föreslagna lydelsen av 14 § frångås därför.

15 §

I *första stycket* anges att inbetalda avgifter inte bara skall placeras på ett räntebärande konto i Riksgäldskontoret utan också användas till att bestrida de årliga kostnaderna för garantisystemets administration. Sedan nämndens förvaltningskostnader för föregående kalenderår räknats av, skall återstoden av de inbetalda avgifterna placeras på kontot i Riksgäldskontoret.

I *andra stycket* anges när nämnden får låna upp medel i Riksgäldskontoret. Upplåning får ske endast om de behållna avgiftsmedlen inte räcker till att betala ut ersättningar. Denna begränsning följer av att garantisystemet bara får tas i anspråk om ett ersättningsfall inträffat.

16 §

Artikel 4.3 samt bilaga 2 a-b).

Paragrafen behandlar den uppgiftsskyldighet gentemot nämnden som skall åläggas de institut som tar emot insättningar som omfattas av garantin. I första hand behöver nämnden få del av de uppgifter om garanterad inlåning m.m. som behövs för att kunna fastställa institutets avgift. Därutöver skall de uppgifter lämnas som nämnden behöver i övrigt för sin verksamhet. Det kan gälla uppgifter om ett institut och dess verksamhet som nämnden behöver för att kunna fatta ett beslut enligt 3 §, dvs. ett beslut som innebär att insättningar hos institutets filial här i landet skall omfattas av det svenska

garantisystemet. Ett sådant beslut förutsätter en ansökan från institutet. Denna ordning gäller oavsett om det utländska institutet ansöker om frivillig komplettering eller om garantin är en förutsättning för filialtillstånd. Motsvarande gäller i de fall ett svenskt institut väljer att ansöka om att insättningar hos dess filial i ett land utanför EES skall omfattas av det svenska garantisystemet. Genom ansökningsförfarandet kan nämnden tillförsäkra sig rätt att få sådana uppgifter om institutet och dess filial som den behöver för att pröva en ansökan. *Lagrådet* har förordat att denna fråga inte behöver behandlas i lagen om insättningsgaranti, varför 21 § i det remitterade lagförslaget utgått, jfr avsnitt 7.2.4.

För att nämnden skall kunna pröva en ansökan krävs att nämnden i den utsträckning som det behövs samarbetar med såväl behöriga myndigheter och tillsynsmyndigheter som företrädare för insättningsgarantisystem i andra länder. Detta gäller även i de fall när insättningar hos en filial till ett svenskt institut omfattas både av det svenska garantisystemet och ett system i värdlandet. I direktivets riktlinjer anges vad samarbetet kan avse. Även beträffande denna fråga förordar *Lagrådet* att en behandling i en regeringsförfattning är tillräcklig och att 20 § i det remitterade lagförslaget därför får utgå, jfr avsnitt 7.4.

Även i samband med ett ersättningsfall behöver nämnden uppgifter för att kunna betala ut ersättning till insättarna. Här avses de uppgifter som skall finnas hos institutet angående kontoinnehavare hos institutet vid tidpunkten för konkursbeslutet eller förklaringen. Dessa uppgifter kan även fås från konkursförvaltaren, se kommentaren till 17 §, varför en viss samordning kan vara ändamålsenlig.

Enligt riktlinjerna i direktivets bilaga 2 skall nämnden kunna kräva att få all relevant information och ha rätt att kontrollera sådan information hos de behöriga myndigheterna i institutets hemland. Denna möjlighet bör även föreligga i förhållande till Finansinspektionen och kan avse t.ex. information om institutets garanterade inlåning etc.

17 §

I paragrafens *första mening* anges att även konkursförvaltaren har en skyldighet gentemot nämnden motsvarande den som anges för institutet i 16 §. Det kan noteras att det i 6 kap. 2 § första stycket och 13 § konkurslagen finns bestämmelser om en konkursgäldenärs upplysningsskyldighet gentemot bl.a. konkursförvaltaren. Skyldighet att lämna upplysningar om boet föreligger inte endast för gäldenären. Om gäldenären är en juridisk person gäller att även en styrelseledamot, en verkställande direktör, en bolagsman och i vissa fall en likvidator är skyldig att lämna sådana upplysningar.

Genom *andra meningen* tillförsäkras att nämnden lämnas det biträde av konkursförvaltaren som nämnden behöver för utbetalningen av ersättning. Genom konkursförvaltaren kan nämnden också få biträde i praktiska

angelägenheter av det konkursdrabbade institutets personal och därigenom tillgång till dess utrustning m.m.

Jfr kommentaren till 10 § beträffande de fall när fråga är om indisponibla insättningar hos utländska institut.

18 §

Efter påpekande från *Lagrådet* har paragrafen utformats efter förebild i 34 § lönegarantilagen (1992:497). I paragrafen anges att återbetalning av felaktigt utbetald ersättning skall ske i vissa fall.

I de fall (*första stycket*) mottagaren orsakat den felaktiga utbetalningen skall återbetalning ske jämte ränta som skall beräknas enligt 6 § räntelagen (1975:635), dvs. enligt en räntefot som motsvarar det av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av åtta procentenheter. I andra fall (*andra stycket*) beräknas räntan enligt 5 § räntelagen. Tillägget begränsas i dessa fall till två procentenheter.

Enligt *tredje stycket* skall Bankstödsnämnden besluta om återbetalning enligt första och andra styckena. Nämndens beslut utgör exekutionstitel och verkställighet får därför äga rum, jfr 3 kap. 1 § första stycket 6 utsökningsbalken.

I *fjärde stycket* anges, efter förebild i 36 § lönegarantilagen, att återbetalningsskyldigheten får efterges helt eller delvis. En förutsättning för eftergift skall vara att särskilda skäl föreligger. Det är inte bara kravet på återbetalning av det felaktigt utbetalda beloppet som kan efterges utan detta gäller även kravet på ränta beräknad enligt första eller andra stycket. När särskilda skäl kan anses föreligga får överlåtas till rättstillämpningen att avgöra i varje enskilt fall. Om beloppet i fråga är ringa bör eftergift dock kunna övervägas.

19 §

Artikel 11.

Paragrafen, som efter påpekande från *Lagrådet* utformats efter förebild i 28 § lönegarantilagen, innehåller en bestämmelse om övertagande av fordran (subrogation) som syftar till att staten, genom nämnden, skall minimera kostnaderna för systemet vid ett ersättningsfall genom att överta en insättares krav mot institutet i den omfattning som nämnden betalat ut ersättning till insättaren. Eventuell utdelning i ett instituts konkurs skall tillfalla staten genom att medlen förs till nämndens räntekonto i Riksgäldskontoret. Om nämnden lånat medel enligt 15 § för att kunna göra utbetalningar av ersättning till insättare, skall utdelningen i stället användas till att betala tillbaka lånen.

Artikel 3.2-3 och 4.4.

I 20 och 21 §§ anges möjligheterna att inom ramen för insättningsgarantisystemet ingripa mot de institut som omfattas av garantin. I kommentaren till 3 § har redogjorts för en *ansvarsfördelning* mellan Finansinspektionen och nämnden när det gäller att fatta beslut som innebär att den svenska garantin inte längre skall gälla för insättningar hos ett institut eller ett instituts filial. Skillnad har därvid gjorts mellan 1) fall där det är *obligatoriskt* för institutet att garantin gäller för insättningarna, dvs. fall där garantin utgör en förutsättning för institutets möjligheter att driva verksamhet här i landet, och 2) fall där ett institut kan omfattas av garantin till följd av en *frivillig komplettering*. Till det förra fallet 1) hänförs svenska institut, svenska instituts filialer i ett land inom EES samt filialer till institut från ett land utanför EES där insättningsgaranti saknas eller där den garanti som erbjuds inte kan anses uppfylla direktivets krav och därför ej är godtagbar. Till det senare fallet 2) hänförs svenska instituts filialer i ett land utanför EES, filialer till institut från ett land inom EES samt filialer till institut från ett land utanför EES där den garanti som erbjuds är godtagbar. Redovisade uppdelning mellan *obligatoriska* och *frivilliga* fall skall också ligga till grund för utformningen av de bestämmelser om ingripanden m.m. som skall gälla för det svenska garantisystemet.

I 20 § anges att nämnden skall underrätta Finansinspektionen, om ett *institut* som omfattas av garantin inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen om insättningsgaranti. Här avses även de fall när institutet med avseende på en filial underlåter detta. Nämndens underrättelseskyldighet skall gälla oavsett om institutet omfattas av garanti till följd av ett beslut av nämnden eller Finansinspektionen.

Beträffande instituten i det förra fallet 1) är det inspektionen som får ingripa mot det felande institutet och inte nämnden. Genom att verksamhetstillståndet återkallas, gäller garantin inte längre för insättningar hos institutet eller institutets filial. Med denna ansvarsfördelning mellan nämnden och inspektionen följer att bestämmelserna i 7 kap. bankrörelselagen blir tillämpliga även i insättningsgarantisammanhang.

I det senare fallet 2) gäller enligt 21 § att nämnden själv får besluta att garantin inte skall gälla för insättningar hos instituten. För att göra detta tydligt har paragrafen getts en något annan utformning än den *Lagrådet* föreslagit.

Beslut om att garantin inte längre skall gälla för insättningar hos ett institut som omfattas av det svenska garantisystemet förutsätter, enligt 21 § *andra stycket*, att institutet förelagts att vidta rättelse och att institutet trots detta inte har vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet, jfr kommentaren till 7 kap. 16 och 18 §§ bankrörelselagen.

Nämndens beslut skall, enligt 21 § *andra och tredje styckena* föregås av kontakter med vissa myndigheter i institutets hemland. Om institutet hör hemma i ett annat EES-land blir nämndens beslut beroende av att den

behöriga myndigheten i institutets hemland samtyckt till åtgärden. Om institutet däremot hör hemma i ett tredje land räcker det med att nämnden underrättar tillsynsmyndigheten i institutets hemland om beslutet. Prop. 1995/96:60

22 §

Artikel 4.4 och 9.1

I paragrafen anges att om nämnden beslutat att den svenska garantin inte längre skall gälla för insättningar hos ett institut, så skall institutet vara skyldigt att informera berörda insättare om beslutet och dess innebörd. Detta motiveras av konsumentskyddshänsyn.

Det kan förutsättas att insättarna informeras om ett beslut med motsvarande innebörd som fattas av Finansinspektionen. Skäl att införa bestämmelser om det i lagen om insättningsgaranti föreligger därför inte.

23 §

Artikel 3.3, 4.4 andra stycket och 5.

Även om garantin enligt Finansinspektionens eller nämndens beslut inte längre skall gälla för insättningar i ett institut, inverkar beslutet inte på insättningar som omfattades av garantin vid tidpunkten för beslutet. Även denna ordning är motiverad av konsumentskyddshänsyn.

24 §

Artikel 7.6.

I *första stycket* anges att nämndens beslut i insättningsgarantisammanhang skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. i första hand hos länsrätten.

Av *andra stycket* framgår att prövningstillstånd krävs för kammarrättens prövning om länsrättens avgörande överklagas.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Av *punkten 1* framgår att lagen om insättningsgaranti träder i kraft den 1 januari 1996.

Punkten 2 möjliggör att de avgifter som skall tas ut under år 1996 från de institut som omfattas av garantisystemet kan baseras på uppgifter från instituten om storleken av deras insättningar som skulle ha varit *garanterade* den 31 december 1995 om lagen om insättningsgaranti hade varit i kraft då.

22.2 Förslaget till lag om skatteregler för ersättning från insättningsgaranti

Lagen innehåller bestämmelser om den skattemässiga behandlingen av den del av ersättningen från garantisystemet som i förekommande fall avser upplupen ränta. Enligt *Lagrådets* mening vinner lagen i klarhet om det direkt anges att ersättningen, till den del den avser upplupen ränta, vid inkomstbeskattningen behandlas som inkomstränta. *Första stycket* har ändrats i enlighet med det förslag som Lagrådet lämnat i sitt yttrande.

I *andra stycket* anges hur den del av återbetalad ersättning som inte avser ersättning för kapitalbeloppet skall behandlas.

22.3 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

9 kap. 25 §

Paragrafen, som i *lagrådsremissen* betecknades 24 §, är ny och innehåller en regel om sekretess i ärenden om ersättning enligt lagen om insättningsgaranti. Sekretess gäller för uppgift om personliga eller ekonomiska förhållanden för den som enligt 2 § i nämnda lag är att anse som insättare.

22.4 Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

1 kap. 4 §

Artikel 3.1 första stycket, 4.1 och 6.1.

I paragrafen har införts ytterligare förutsättningar som skall vara uppfyllda för att Finansinspektionen skall lämna ett bankföretag tillstånd till filialetablering här i landet. Sedan tidigare har gällt att den planerade verksamheten skall antas kunna uppfylla kraven på en sund bankverksamhet. Som *Lagrådet* påpekat i sitt yttrande skall därutöver gälla att tillstånd till filialetablering skall kunna lämnas endast om insättningarna hos en filial *antingen* omfattas av garantin enligt lagen om insättningsgaranti *eller* av en utländsk garanti som omfattar insättningar som anges i 2 § samma lag och har en högsta ersättningsnivå som inte understiger ett belopp motsvarande 20 000 ecu innan det i förekommande fall har gjorts avdrag för en självrisk med högst 10 procent av en enskild insättares garanterade insättning. *Andra stycket* har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

Som en ny förutsättning införs således att insättningar hos filialen skall omfattas av en garantiordning som kan anses godtagbar. I detta avseende

ställs kravet inte högre på en utländsk garanti än vad som anges i insättningsgarantidirektivet. Som angivits i allmänmotiveringen (avsnitt 7.2.4) är det först om en *godtagbar* garanti saknas i hemlandet som krav ställs på att insättningar hos institutets filial här i landet omfattas av den svenska garantin. Vidare förutsätter ett filialtillstånd enligt ett nytt *tredje stycke* att förbudet mot import av nationella garantisystem inte överträds. Finansinspektionen får således inte lämna filialtillstånd om insättningar hos filialen omfattas av en garanti som erbjuds i hemlandet och som ger ett bättre skydd än vad som kan erbjudas av det svenska garantisystemet, jfr kommentaren till 7 § lagen om insättningsgaranti.

1 kap. 7 §

Ändringen är redaktionell. Ordet *inlåningsgaranti* byts ut mot *insättningsgaranti*.

7 kap. 16 §

Artikel 3.3.

Jfr kommentaren till 21 § lagen om insättningsgaranti. I paragrafen (*första stycket* 7) införs en ny grund för återkallelse av en svensk banks oktroj. Första stycket har förtydligats i enlighet med det förslag *Lagrådet* lämnat i sitt yttrande. Ett beslut om återkallelse av en banks oktroj förutsätter enligt denna återkallelsegrund att Finansinspektionen förelagt banken att vidta rättelse med förklaring att oktrojen annars kan komma att återkallas. Har banken trots det inte fullgjort sina skyldigheter mot garantisystemet inom ett år från föreläggandet skall oktrojen återkallas. Det bör observeras att det angivna kravet på att banken skall ha vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet endast gäller i de fall då den här angivna återkallelsegrunden är tillämplig.

7 kap. 18 §

Artikel 4.4.

Jfr kommentaren till 7 och 21 §§ lagen om insättningsgaranti. I paragrafen införs nya grunder för återkallelse av filialtillstånd som Finansinspektionen meddelat ett bankföretag från ett land utanför EES. *Andra* och *tredje styckena* har förtydligats i enlighet med de förslag *Lagrådet* lämnat i sitt yttrande. I andra stycket behandlas Finansinspektionens möjlighet att återkalla ett filialtillstånd på grund av att bankföretaget bryter mot exportförbudet, jfr avsnitt 7.2.1. I tredje stycket behandlas Finansinspektionens möjlighet att återkalla filialtillståndet om bankföretaget med

avseende på filialen här i landet inte fullgör sina skyldigheter mot garantisystemet. Bestämmelsen är utformad efter modell av 7 kap. 16 § första stycket 7. Prop. 1995/96:60

22.5 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

7 kap. 13 §

Ändringen är föranledd av behovet av att utsträcka det undantag som gäller för bankkunders fordringar i bevakningssammanhang till att även avse de insättningar på konto som har gjorts av kunder till värdepappersbolag och som omfattas av det svenska garantisystemet.

9 kap. 5 §

Jfr kommentaren till 7 kap. 13 § konkurslagen.

22.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

42 a §

Ändringen är redaktionell. Förtydligandet innebär att samrådsskyldigheten inte generellt avser frågor i samband med insättningsgarantin, utan endast då dessa har anknytning till betalningssystemets stabilitet.

22.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

3 kap. 22 §

I paragrafen anges i en ny punkt (7) att Bankstödsnämnden skall lämna kontrolluppgift om inkomstränta och fordran.

3 kap. 25 a §

I paragrafen anges i en ny punkt (4) att Bankstödsnämnden skall lämna kontrolluppgift om utgiftsränta.

22.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:2015) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

1 kap. 6 a §

Ändringen är betingad av införandet av lagregler om insättningsgaranti. Utöver uppgift om investerarskydd skall också uppgift, i förekommande fall, lämnas om *insättningsgaranti*.

3 kap. 4 §

Artikel 3.1 första stycket, 4.1 och 6.1.

Jfr kommentaren till 1 kap. 4 § bankrörelselagen. Efter påpekande av *Lagrådet* har bestämmelserna i *femte och sjätte styckena* utformats efter modell av motsvarande bestämmelser i bankrörelselagen.

6 kap. 8 d §

Artikel 4.4.

Jfr kommentaren till 7 kap. 18 § bankrörelselagen. Efter påpekande från *Lagrådet* har bestämmelserna i *tredje och fjärde styckena* utformats efter modell av motsvarande bestämmelser i bankrörelselagen.

6 kap. 9 §

Artikel 3.2-3.

I paragrafens *första stycke* har *värdepappersinstitut* ersatts med *svenskt värdepappersinstitut* eftersom paragrafen endast avser svenska värdepappersinstitut. Med detta begrepp avses värdepappersbolag, dvs. ett svensk aktiebolag som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse, och ett svenskt bankinstitut som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse.

Bestämmelsen i paragrafens *andra stycke* har efter påpekande från *Lagrådet* utformats efter modell av bestämmelsen i 7 kap. 16 § första stycket 7 bankrörelselagen.

Prop. 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Prop. 1995/96:60

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian Insättningsgaranti (Ds 1995:3) avgetts av Sveriges riksbank, Hovrätten för Nedre Norrland, Kammarrätten i Jönköping, Domstolsverket, Riksgäldskontoret, Kommerkollegium, Finansinspektionen, Bankstödsnämnden, Riksskatteverket, Riksrevisionsverket, Konkurrensverket, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Datainspektionen, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Bankkunders Riksförbund, Svenska Bankföreningen, Fristående Sparbankers Riksförbund, Postgirot Bank AB, Sparbankernas säkerhetskassa, Stadshypotek AB, Svenska fondhandlareföreningen, Finansbolagens förening, Fondbolagens förening, OM Stockholm AB, Sveriges Försäkringsförbund, Företagarnas Riksorganisation, Sveriges Industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Grossistförbundet Svenska handel, Svenska Rese- och Turistindustrins Samarbetsorganisation/RTS, HSB Riksförbund, Nordiska Sparlån ek. förening, Riksbyggen sparkassa ek. förening, Posten AB, Aktieförbundet, Sveriges Aktiesparares riksförbund, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Finansförbundet, Kooperativa institutet.

Lagrådsremissens lagförslag

Prop. 1995/96:60

1 Förslag till lag om insättningsgaranti

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om garanti för insättningar hos banker och vissa värdepappersföretag. Frågor om garantin handläggs av Bankstödsnämnden.

Definitioner

2 § I denna lag betyder

1. *institut*: en bank eller ett värdepappersföretag som avses i 3 §,
2. *insättare*: den som har ett tillgodohavande i ett institut,
3. *insättning*: nominellt bestämda och likvida tillgodohavanden,
4. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Garanti

3 § En insättning omfattas av garantin enligt denna lag om den är gjord här i landet hos en svensk bank eller hos ett svenskt värdepappersbolag som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto. En insättning omfattas också om den är gjord hos bankens eller värdepappersbolagets filial i ett annat EES-land.

Om nämnden efter ansökan beslutar det, omfattar garantin också insättningar som är gjorda hos

1. en filial i ett land utanför EES till en svensk bank eller ett svenskt värdepappersbolag som får ta emot kunders medel på konto, eller
2. en filial här i landet till ett utländskt bankföretag eller ett utländskt värdepappersföretag som får ta emot kunders medel på konto.

Beslut enligt andra stycket får innebära att insättningar omfattas av garantin endast till den del de inte omfattas av ett utländskt garantisystem.

Ersättning från garantin

4 § En insättare skall få ersättning om

1. ett svenskt institut sätts i konkurs, eller
2. en behörig myndighet i ett utländskt instituts hemland förklarar att insättningar hos institutet är indisponibla.

En insättare som är en bank eller ett värdepappersbolag som har tillstånd att ta emot kundens medel på konto, eller motsvarande utländska företag, skall inte få ersättning.

5 § Om en insättning hos ett utländskt institut också omfattas av en garanti i ett annat land, skall det belopp som den garantin svarar för, i förekommande fall före avdrag för motfordringar, räknas av från den ersättning som betalas ut enligt 7 §.

6 § En ersättning som betalas enligt denna lag för insättningar som har gjorts hos ett instituts filial i ett annat EES-land får inte vara högre än den ersättning som skulle ha betalats av ett garantisystem som gäller för den närmast jämförbara institutsgruppen i det landet. Inte heller får ersättningen avse fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som följer av bestämmelserna i det landet.

Utbetalning

7 § Nämnden skall betala ut ersättning med högst 250 000 kronor till en insättare, inklusive ränta upplupen till dagen för konkursbeslutet eller förklaringen enligt 4 §.

8 § Ersättning skall kunna betalas ut snarast möjligt och senast tre månader från dagen för konkursbeslutet eller förklaringen.

9 § Om det finns synnerliga skäl kan tidsfristen enligt 8 § förlängas högst tre månader av allmän förvaltningsdomstol efter ansökan av nämnden. Ytterligare förlängning får beviljas två gånger.

10 § En insättare har inte rätt till ersättning om insättaren gör anspråk på den efter det att han förlorat sin rätt till utdelning i institutets konkurs.

Information

11 § Ett institut skall lämna information både till den som har insättningar hos institutet här i landet och till den som avser att göra insättningar. Detta gäller såväl svenska institut som institut som hör hemma i ett annat land och tar emot insättningar hos en filial här i landet utan att insättningarna omfattas av garantin.

Information skall på lämpligt sätt lämnas om

1. den garanti som gäller för insättningar hos institutet,

2. den ersättningsnivå som gäller för garantin, och
3. formerna för utbetalning av ersättning från garantin.

I fråga om underlåtelse att lämna information som anges i första och andra stycket eller som annars är av särskild betydelse från konsument-synpunkt gäller marknadsföringslagen (1995:540).

Avgifter

12 § Varje institut skall betala en årlig avgift till nämnden. Avgifterna skall placeras på ett räntebärande konto i Riksgäldskontoret sedan nämndens förvaltningskostnader för garantin har räknats av.

De sammanlagda avgifterna för år räknat skall uppgå till ett belopp som motsvarar 0,25 procent av de insättningar som omfattas av garantin.

Om nämnden har tagit upp lån enligt 15 §, får nämnden besluta att avgifterna enligt första stycket skall uppgå till ett belopp som motsvarar högst 0,3 procent av de insättningar som omfattas av garantin till dess lånen har betalats tillbaka.

Om tillgodohavandet på räntekontot är större än ett belopp som motsvarar 2,5 procent av de insättningar som omfattas av garantin, skall de sammanlagda avgifterna per år räknat uppgå till ett belopp som motsvarar 0,1 procent av de insättningar som omfattas av garantin.

13 § Nämnden skall årligen bestämma hur stort belopp varje institut skall betala i avgift.

Avgiften enligt första stycket skall utgöra beloppet av institutets garanterade insättningar multiplicerat med lägst 60 procent och högst 140 procent av det tal som tillämpas enligt 12 § andra, tredje, eller fjärde stycket. Avgiften skall bestämmas med hänsyn till institutets kapitaltäckningsgrad, beräknad enligt 2 kap. 1 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Nämnden bestämmer när avgiften skall betalas.

14 § Den årliga avgiften enligt 12 och 13 §§ skall bestämmas med utgångspunkt i förhållandena vid utgången av året innan avgiften skall betalas.

Upplåning

15 § Om medlen på kontot i Riksgäldskontoret inte räcker till att betala ut ersättningar får nämnden låna medel.

Upplåning skall ske i Riksgäldskontoret till de villkor som Riksgäldskontoret tillämpar vid utlåning till myndigheter.

16 § Om nämnden lånat medel för betalning av ersättningar, skall inbetalade avgifter användas till att betala tillbaka lånen i stället för att placeras på räntebärande konto i Riksgäldskontoret.

17 § Om nämnden får utdelning i en konkurs skall dessa medel föras till kontot i Riksgäldskontoret eller, om nämnden lånat medel enligt 15 §, användas för att betala tillbaka lånen.

Uppgiftsskyldighet

18 § Ett institut skall lämna de uppgifter till nämnden som den behöver för att fastställa institutets avgift och i övrigt för sin verksamhet enligt denna lag.

19 § En konkursförvaltare skall lämna de uppgifter till nämnden som den behöver för att betala ut ersättning till insättarna. Konkursförvaltaren och institutet i konkurs skall lämna nämnden det biträde som nämnden behöver för utbetalningen av ersättning.

Samarbete med utländska myndigheter m.m.

20 § Nämnden skall om det behövs samarbeta med behöriga myndigheter och företrädare för insättningsgarantisystem i ett annat land i frågor som rör insättningsgarantin.

21 § Nämnden får fatta sådana beslut som avses i 3 § andra stycket om den tillförsäkrar sig rätt att få sådana uppgifter om institutet och dess verksamhet vid filialen som den behöver.

Återbetalning av ersättning

22 § Nämnden får besluta att den som tagit emot ersättning och som genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt orsakat att ersättningen betalats utan att rätt till ersättningen funnits, skall betala tillbaka vad som har betalats för mycket tillsammans med ränta beräknad enligt 6 § räntelagen (1975:635).

Nämnden får också besluta att ersättning skall betalas tillbaka om någon i annat fall har tagit emot ersättning utan att rätt till ersättning funnits och den som tagit emot betalningen skäligen borde ha insett detta. Ränta skall i sådana fall tas ut beräknad enligt 5 § räntelagen.

Övertagande av fordran

Prop. 1995/96:60

23 § Nämnden övertar en insättares krav mot institutet, i samma omfattning som nämnden betalat ersättning till insättaren.

Ingripanden

24 § Nämnden skall underrätta Finansinspektionen, om ett institut inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag. Detta gäller svenska institut och institut från ett land utanför EES om ett sådant institut inte skulle få ta emot insättningar här i landet om det inte omfattas av garantin.

Om det svenska institutet även tar emot insättningar som omfattas av garantin enligt 3 § andra stycket 1 får nämnden besluta att insättningarna inte skall omfattas av garantin, om institutet inte rättat sig inom ett år från det att det förelagts att vidta rättelse. Institutet skall informera insättare hos filialen om nämndens beslut.

Nämnden skall underrätta tillsynsmyndigheten i det land där filialen finns om beslut enligt andra stycket.

25 § Nämnden får besluta att insättningar inte skall omfattas av garantin om det institut som tar emot insättningarna inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, och om

a) institutet är ett utländskt institut som hör hemma i ett annat EES-land, eller

b) institutet är ett institut som hör hemma i ett land utanför EES och det inte är ett institut som avses i 24 § första stycket.

Ett beslut enligt första stycket får bara meddelas om institutet inte rättat sig inom ett år från det att det förelagts att vidta rättelse och, i fall som avses i a, den behöriga myndigheten i institutets hemland samtyckt till beslutet, eller, i fall som avses i b, tillsynsmyndigheten i institutets hemland underrättats i förväg om beslutet.

Institutet skall informera insättare hos filialen om nämndens beslut.

26 § Insättningar som har gjorts före dagen för ett beslut enligt 24 och 25 §§, 7 kap. 16 § första stycket 7 och 18 § andra och tredje styckena bankrörelselagen (1987:617), 6 kap. 8 d § tredje och fjärde styckena samt 6 kap. 9 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall omfattas av rätt till ersättning.

Överklagande

Prop. 1995/96:60

27 § Nämndens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.
  2. Vad som sägs i 14 § skall beträffande avgift för år 1996 gälla vad som skulle ha gällt om lagen hade varit i kraft vid utgången av år 1995.

2 Förslag till lag om skatteregler för ersättning från insättningsgaranti

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs följande.

Ersättning som betalas ut enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti skall vid inkomstbeskattningen behandlas som om ersättningen betalats av det institut hos vilket insättningen gjorts. Utbetalat belopp skall i första hand anses utgöra ersättning för insatt belopp.

Vid återbetalning av ersättning enligt 22 § lagen om insättningsgaranti skall den del av ett återbetalat belopp som inte avser ersättning för det insatta beloppet jämföras med ränteutgift.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och tillämpas första gången vid 1997 års taxering.

3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹¹ skall införas en ny paragraf, 9 kap. 24 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

24 §

Sekretess gäller i ärenden om ersättning enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti för uppgift om personliga eller ekonomiska förhållanden för den som enligt 2 § den lagen skall anses som insättare, om det kan antas att denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst 20 år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

¹¹Lagen omtryckt 1992:1474.

4 Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen
(1987:617)

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs i fråga om bankrörelselagen (1987:617) att 1 kap. 4 och 7 §§ samt 7 kap. 16 och 18 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
4 §¹²

Ett utländskt bankföretag får

1. efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen driva bankrörelse från filial eller

2. efter anmälan till Finansinspektionen driva verksamhet, som huvudsakligen avser representation och förmedling av banktjänster, från kontor eller annat fast driftställe (representationskontor).

Tillstånd till filialetablering enligt första stycket 1 skall lämnas om den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet.

Tillstånd till filialetablering enligt första stycket 1 skall lämnas om

1. den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet, och

2. *insättningar hos filialen omfattas av en utländsk garanti som*

- också omfattar insättningar och insättare enligt i 2 § lagen (1995:000) om insättningsgaranti och,

- har en ersättningsnivå som inte understiger 20 000 ecu innan det i förekommande fall har gjorts avdrag för en självrisk med högst 10 procent av en enskild insättares garanterade insättning.

Tillstånd till filialetablering får inte lämnas om insättningar hos filialen omfattas av en utländsk garanti med en högsta ersättningsnivå som överstiger den som gäller enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti. Ersättningen får inte heller avse fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som anges i den lagen.

Tillstånd får inte vägras på den grunden att det inte behövs någon ytterligare bank.

¹²Senaste lydelse 1992:1613.

7 §¹³

Prop. 1995/96:60

Om ett bankaktiebolag får tillstånd enligt 6 § till filialetablering i ett land inom EES, skall Finansinspektionen underrätta behörig myndighet i det land där filialen skall inrättas. Underrättelsen skall innehålla

1. en plan för den tilltänkta filialverksamheten, med uppgift om filialens organisation,
2. en förklaring att den planerade verksamheten omfattas av bankens oktroj,
3. uppgift om *inlåningsgaranti* som gäller för insättare i banken,
3. uppgift om *den insättningsgaranti* som gäller för insättare i banken,
4. uppgift om filialens adress och ansvariga ledning,
5. uppgift om bankens kapitalbas och kapitaltäckningsgrad.

Om något förhållande som avses i första stycket 1-4 har ändrats efter det att filialen inrättats, skall Finansinspektionen genast underrätta behörig myndighet i det land där filialen finns.

7 kap.
16 §¹⁴

En svensk banks oktroj skall återkallas av Finansinspektionen om

1. banken inte har anmälts för registrering inom föreskriven tid eller anmälan har avskrivits eller avslagits genom ett beslut som har vunnit lag kraft,
2. banken inte inom ett år efter registrering har börjat driva bankrörelse, eller banken dessförinnan förklarat sig avstå från oktrojen,
3. banken har överlåtit hela sin rörelse,
4. banken under en sammanhängande tid av ett år inte drivit bankrörelse,
5. banken genom att överträda en bestämmelse som avses i 15 § eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva sådan verksamhet som oktrojen avser, *eller*
6. bankens kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs enligt 2 kap. 9 § andra stycket och bristen inte har täckts inom tre månader från det att den blev känd för banken, *eller*

5. banken genom att överträda en bestämmelse som avses i 15 § eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva sådan verksamhet som oktrojen avser,

6. bankens kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs enligt 2 kap. 9 § andra stycket och bristen inte har täckts inom tre månader från det att den blev känd för banken, *eller*

7. *banken inte fullgjort sina skyldigheter enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti och inte rättat sig inom ett år från det att inspektionen förklarat att bankens oktroj kan komma att återkallas.*

Om det är tillräckligt får inspektionen i de fall som anges i första stycket 4 och 5 i stället för att återkalla oktrojen meddela varning. I fall som avses i

¹³Senaste lydelse 1992:1613.

¹⁴Senaste lydelse 1992:1613.

första stycket 6 får inspektionen medge förlängd tid för täckande av bristen, om det finns särskilda skäl.

Om oktrojen återkallas får inspektionen besluta hur avvecklingen av rörelsen skall ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

18 §¹⁵

Om ett bankföretag, som är hemmahörande i ett land utanför EES, driver bankrörelse från filial här i landet och därvid överträder en bestämmelse som avses i 15 § eller på annat sätt visar sig olämpligt att utöva bankverksamhet, får Finansinspektionen återkalla filialtillståndet eller, om det är tillräckligt, meddela varning.

Ett filialtillstånd skall också återkallas om

- insättningar hos filialen omfattas av en utländsk garanti som har en högsta ersättningsnivå som överstiger den som följer av lagen (1995:000) om insättningsgaranti, eller

- ersättningen avser fler slag av insättningar, eller

- betalas till andra insättare än vad som anges i den lagen.

Om Bankstödsnämnden fattat ett beslut enligt 3 § andra stycket 2 lagen om insättningsgaranti och bankföretaget annars inte skulle få ta emot insättningar här i landet, skall inspektionen återkalla filialtillståndet, om bankföretaget inte fullgjort sina skyldigheter enligt lagen om insättningsgaranti. Tillståndet skall inte återkallas om bankföretaget rättat sig inom ett år från det att inspektionen förklarat att tillståndet kan komma att återkallas.

Om filialtillståndet återkallas gäller 16 § tredje och fjärde styckena i tillämpliga delar.

Inspektionen skall underrätta tillsynsmyndigheten i det land där bankföretaget har sitt säte om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

¹⁵Senaste lydelse 1992:1613.

5 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurslagen (1987:672) att 7 kap. 13 § och 9 kap. 5 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

13 §¹⁶

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension. Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om de böcker och handlingar som avses i 12 §.

Bouppteckningen skall av förvaltaren ges in till rätten och tillsynsmyndigheten så snart som möjligt och senast en vecka före edgångssammanträdet.

Har av gäldenären underskriven bouppteckning förut getts in till rätten, behöver någon ny bouppteckning inte upprättas, om förvaltaren anser att denna är tillförlitlig. I så fall skall han snarast anmäla det till rätten och tillsynsmyndigheten.

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärsförteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta. I ett livförsäkringsbolags konkurs skall på motsvarande sätt bifogas uppgift om försäkringstagarna och deras fordringar.

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärsförteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta. *Motsvarande skall gälla i ett värdepappersbolags konkurs om bolaget har tillstånd att ta emot insättningar på konto.* I ett livförsäkringsbolags konkurs skall på motsvarande sätt bifogas uppgift om försäkringstagarna och deras fordringar.

¹⁶Senaste lydelse 1989:1084.

9 kap.
5 §¹⁷

Prop. 1995/96:60

En borgenär som till säkerhet för sin fordran har panträtt i fast eller lös egendom behöver inte bevaka fordringen för att få rätt till betalning ur den pantsatta egendomen.

En borgenär som har en fordran hos ett bankaktiebolag, en sparbank eller en central föreningsbank på grund av en insättning på räkning behöver inte bevaka sin fordran i *kreditinstitutets* konkurs, om uppgift om fordringen har lämnats enligt 7 kap. 13 § fjärde stycket. En försäkringstagare behöver inte bevaka sin fordran i ett livförsäkringsbolags konkurs, om uppgift om fordringen lämnats enligt det angivna lagrummet.

En borgenär som har en fordran hos ett *värdepappersbolag som har tillstånd att ta emot insättningar på konto*, ett bankaktiebolag, en sparbank eller en central föreningsbank på grund av en insättning på räkning behöver inte bevaka sin fordran i *ett sådant instituts* konkurs, om uppgift om fordringen har lämnats enligt 7 kap. 13 § fjärde stycket. En försäkringstagare behöver inte bevaka sin fordran i ett livförsäkringsbolags konkurs, om uppgift om fordringen lämnats enligt det angivna lagrummet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

¹⁷Senaste lydelse 1989:1084.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs att 42 a § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 a §¹⁸

I viktigare frågor som berör Bankstödsnämndens *verksamhetsområde* eller som i övrigt har samband med betalningssystemets stabilitet, skall Riksbanken samråda med Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och Bankstödsnämnden. Vid ett sådant samråd skall Riksbanken lämna berörda myndigheter de uppgifter som behövs.

I viktigare frågor som rör Bankstödsnämndens *verksamhet enligt lagen (1993:765) om statligt stöd till banker och andra kreditinstitut* eller som i övrigt har samband med betalningssystemets stabilitet, skall Riksbanken samråda med Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och Bankstödsnämnden. Vid ett sådant samråd skall Riksbanken lämna berörda myndigheter de uppgifter som behövs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

¹⁸Senaste lydelse 1993:7.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 22 och 25 a § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.
22 §¹⁹

Kontrolluppgift om inkomstränta och fordran skall lämnas av

1. Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag,
2. den som yrkesmässigt bedrivit inlåning eller på annat sätt yrkesmässigt ombesörjt att pengar blivit räntebärande,
3. den som gett ut skuldförbindelse för den allmänna marknaden,
4. förening som från medlemmar mottagit pengar för förräntning,
5. Riksgäldskontoret i fråga om statens sparobligationer,
6. valutahandlare och värdepappersinstitut hos vilka utländskt fondpapper eller rättighet eller skyldighet som anknyter till sådant fondpapper förvaras i depå eller kontoförs.

6. valutahandlare och värdepappersinstitut hos vilka utländskt fondpapper eller rättighet eller skyldighet som anknyter till sådant fondpapper förvaras i depå eller kontoförs, och

7. Bankstödsnämnden.

Kontrolluppgift skall lämnas för den som gottskrivits ränta eller till vilken ränta betalats ut (borgenär) och den som har varit antecknad som innehavare av utländskt räntebärande fondpapper eller rättighet eller skyldighet som anknyter till sådant fondpapper oavsett om ränta utgått. Kontrolluppgiften skall ta upp den ränta som den uppgiftsskyldige sammanlagt gottskrivit eller betalat ut till borgenären, dennes sammanlagda fordran på den uppgiftsskyldige vid årets utgång och avdragen preliminär skatt. I fall som avses i första stycket 6 skall uppgift lämnas om ränta som utbetalats eller gottskrivits samt om innehavet i depån eller den kontoförda fordringen vid årets utgång. Kontrolluppgift skall vidare lämnas för upplupen men inte förfallen avkastning (räntekompensation) vid avyttring av fordran eller andel i sådan värdepappersfond som avses i 27 § 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Innehas ett konto av mer än en person skall ränta och fordran fördelas lika mellan innehavarna, om inte annat förhållande är känt för den uppgiftsskyldige. I fråga om konto för vilket samtliga innehavare inte redovisas enligt bestämmelserna i 57 § andra stycket skall dock den totala räntan och fordran redovisas utan fördelning.

Avser en utbetalning också annat än ränta och kan den uppgiftsskyldige inte ange hur stor del därav som utgör ränta, skall i stället för ränta det sammanlagt utbetalda beloppet redovisas.

¹⁹Senaste lydelse 1993:1563.

25 a §²⁰

Kontrolluppgift om utgiftsränta skall lämnas av

1. den som yrkesmässigt bedrivit utlåning eller kreditgivning eller den som i annan yrkesmässig verksamhet bedrivit utlåning eller kreditgivning via konto eller i annan form,

2. förening som till medlemmar lånat ut pengar mot ränta, eller

3. arbetsgivare eller uppdragsgivare som till arbetstagare eller uppdragstagare lånat ut pengar mot ränta, och

3. arbetsgivare eller uppdragsgivare som till arbetstagare eller uppdragstagare lånat ut pengar mot ränta, och

4. *Bankstödsnämnden.*

Kontrolluppgift skall lämnas för fysisk person och dödsbo. Kontrolluppgiften skall ta upp den ränta som gäldenären betalt till den uppgiftsskyldige. I fall som avses i första stycket 3 skall även eventuell ränteförmån anges.

Avser den ränta som betalats till någon del ränta som erlagts i förskott, skall av kontrolluppgiften framgå hur stor del av räntan som belöper på tid till och med den 31 januari året efter beskattningsåret, dock endast om förskottsrentan till någon del belöper på tid efter denna tidpunkt.

Kontrolluppgift skall vidare lämnas för upplupen men inte förfallen avkastning (räntekompensation) vid förvärv av fordran eller andel i sådan värdepappersfond som avses i 27 § 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. Dock skall kontrolluppgift inte lämnas i det fall den avkastning kompensationen avser förfaller till betalning ett senare år än det år förvärvet skett.

Är fler än en person betalningsansvarig för skuld skall utgiftsräntan fördelas lika mellan gäldenärerna, om inte annat förhållande är känt för den uppgiftsskyldige. I fråga om skuld för vilken samtliga gäldenärer inte redovisas enligt bestämmelserna i 57 § andra stycket skall dock den totala räntan redovisas utan fördelning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och tillämpas första gången vid 1997 års taxering.

²⁰Senaste lydelse 1993:1563.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:2015) om
ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Prop. 1995/96:60

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 6 a §, 3 kap. 4 § samt 6 kap. 8 d § och 9 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse i paragrafernas lydelse enligt lagen (1994:2015) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
6 a §

Om ett *värdepappersbolag* får tillstånd enligt 6 § till filialetablering i ett annat land inom EES, skall Finansinspektionen genast underrätta behörig myndighet i det land där filialen skall inrättas. Underrättelsen skall innehålla

1. vad som anges i 6 § andra stycket, och
2. uppgift om investerarskydd som gäller för kunder hos värdepappersbolaget.
2. uppgift om investerarskydd *och insättningsgaranti* som gäller för kunder hos värdepappersbolaget.

Om värdepappersbolaget efter det att filialen har inrättats avser att vidta ändring i något förhållande som avses i 6 § andra stycket, skall bolaget skriftligen anmäla detta till Finansinspektionen och behörig myndighet i det land där filialen finns. Anmälan skall göras minst en månad innan ändringen genomförs.

3 kap.
4 §

Ett *värdepappersbolag* och ett utländskt företag hemmahörande utanför EES som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse får, med Finansinspektionens tillstånd, som ett led i rörelsen

1. lämna råd i finansiella frågor,
2. ta emot värdepapper för förvaring,
3. ta emot medel med redovisningsskyldighet,
4. ta emot kunders medel på konto för att underlätta värdepappersrörelsen,
5. lämna kunder kredit mot säkerhet i finansiella instrument för att underlätta värdepappersrörelsen,
6. utföra valutaväxlingstransaktioner.

Tillstånd enligt första stycket 4 får meddelas endast tillsammans med tillstånd enligt 5.

När det finns särskilda skäl får Finansinspektionen medge att ett värdepappersbolag utövar annan verksamhet än som anges i första stycket, om den kan antas komma att underlätta rörelsen.

Ett utländskt företag får beviljas tillstånd enligt första eller tredje stycket endast om företaget får bedriva motsvarande verksamhet i sitt hemland.

Tillstånd för ett utländskt företag enligt första stycket 4 och 5 får bara lämnas om insättningar hos filialen

omfattas av en utländsk garanti som
- omfattar sådana insättningar
och insättare som anges i 2 § lagen
(1995:000) om insättningsgaranti,
och

- har en ersättningsnivå som inte
understiger 20 000 ecu innan det i
förekommande fall har gjorts av-
drag för en självrisk med högst 10
procent av en enskild insättares
garanterade insättning.

Tillstånd enligt första stycket 4
och 5 får inte lämnas om insättning-
ar hos filialen omfattas av en ut-
ländsk garanti som har en högsta
ersättningsnivå som överstiger den
som gäller enligt lagen (1995:000)
om insättningsgaranti. Ersätt-
ningen får inte heller avse fler slag
av insättningar eller betalas till
andra insättare än vad som anges i
den lagen.

I lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande finns bestämmelser om rätt för värdepappersinstitut att bedriva pensionssparrörelse.

6 kap.
8 d §

Om ett utländskt företag, som är hemmahörande i ett land utanför EES, driver värdepappersrörelse från filial här i landet och därvid överträder en bestämmelse som avses i 7 § eller på annat sätt visar sig olämpligt att driva värdepappersrörelse, får Finansinspektionen återkalla filialtillståndet eller, om det är tillräckligt, meddela varning.

Om filialtillståndet återkallas gäller 9 a § andra och tredje styckena i tillämpliga delar.

Ett tillstånd enligt 3 kap. 4 första
stycket skall återkallas av inspek-
tionen om

- insättningar hos filialen om-
fattas av en utländsk garanti som
har en högsta ersättningsnivå som
överstiger den som gäller enligt
lagen (1995:000) om insättnings-
garanti, eller

- ersättningen avser fler slag av
insättningar eller betalas till andra
insättare än vad som anges i den
lagen.

Har värdepappersföretaget inte
fullgjort sina skyldigheter enligt
lagen om insättningsgaranti, skall
inspektionen återkalla filialtillstån-
det, om Bankstödsnämnden fattat
ett beslut enligt 3 § andra stycket 2

lagen om insättningsgaranti och värdepappersföretaget annars inte skulle få ta emot insättningar här i landet. Tillståndet skall inte återkallas om värdepappersföretaget rättat sig inom ett år från det att inspektionen förklarat att tillståndet kan komma att återkallas.

Inspektionen skall underrätta tillsynsmyndigheten i det land där företaget har sitt säte om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

6 kap.

9 §

Tillstånd som enligt denna lag har lämnats ett värdepappersinstitut skall återkallas av Finansinspektionen om:

1. institutet inte inom ett år från beviljande av tillstånd har börjat driva sådan rörelse som tillståndet avser, eller om *bolaget* dessförinnan förklarat sig avstå från tillståndet,

2. institutet under en tid av minst sex månader inte drivit sådan verksamhet som tillståndet avser, eller

3. institutet genom att överträda denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visat sig olämpligt att utöva sådan rörelse som tillståndet avser.

Tillstånd som enligt denna lag har lämnats ett *svenskt* värdepappersinstitut skall återkallas av Finansinspektionen om:

1. institutet inte inom ett år från beviljande av tillstånd har börjat driva sådan rörelse som tillståndet avser, eller om *institutet* dessförinnan förklarat sig avstå från tillståndet,

Ett värdepappersbolags tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 skall återkallas av inspektionen om bolaget

- inte fullgjort sina skyldigheter enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti, och

- det inte rättat sig inom ett år från det att inspektionen förklarat att bolagets tillstånd kan komma att återkallas.

Ett värdepappersbolags tillstånd skall dessutom återkallas om bolagets kapitalbas understiger det minsta belopp som föreskrivs i 5 kap. 1 § andra stycket och bristen inte har täckts inom tre månader efter det att den blev känd för bolaget.

Lagrådets yttrande

Prop. 1995/96:60

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1995-09-19

Närvarande: justitierådet Staffan Magnusson, f.d. presidenten i Försäkringsöverdomstolen Leif Ekberg, regeringsrådet Leif Lindstam.

Enligt en lagrådsremiss den 21 juni 1995 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om insättningsgaranti,
2. lag om skatteregler för ersättning från insättningsgaranti,
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
4. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
5. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
6. lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
7. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter
8. lag om ändring i lagen (1994:2015) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Thomas Norling.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om insättningsgaranti

Enligt Lagrådets mening bör lagförslaget förtydligas i flera avseenden. Det är bl.a. påkallat att ange innebörden av garantisystemet på ett klarare sätt än som har skett i remissen. Detta föranleder en utbyggnad av några paragrafer och även en viss omDispositionering av lagtexten. Lagrådet anser vidare att åtskilliga paragrafer kan ges en mera enkel och koncentrerad utformning.

I flera lagrum regleras frågor som enligt Lagrådets mening inte behöver behandlas i den föreslagna lagen utan kan tas upp i en regeringsförfattning. Till dessa lagrum hör 15 § andra stycket samt 16, 17, 20 och 21 §§. Lagrådet förordar att lagrummen får utgå.

Lagförslagets 2 § innehåller vissa definitioner. Enligt Lagrådet bör definitionen av begreppet insättning ändras så att det i stället för "nominellt bestämda och likvida tillgodohavanden" talas om "ett nominellt bestämt tillgodohavande som är omedelbart tillgängligt för insättaren".

I 7 § anges att nämnden skall betala ut ersättning med högst 250 000 kronor till en insättare, inklusive upplupen ränta. Enligt Lagrådets uppfattning bör bestämmelsen om beloppsgräns förtydligas och byggas ut. I lagtexten bör sålunda anges att, om en insättning omfattas av garantin,

insättaren har rätt till ersättning motsvarande dels insättningens belopp, dels upplupen ränta till den dag då ersättningsrätt inträder, för varje institut dock högst med 250 000 kronor (jfr avsnitt 9.1 i den allmänna motiveringen).

Det kan i sammanhanget påpekas att en lägre beloppsgräns kan komma att gälla för utländska instituts filialer i Sverige som inte är anslutna till det svenska garantisystemet (se det föreslagna 1 kap. 4 § andra stycket bankrörelselagen och motsvarande bestämmelse i lagen om värdepappersrörelse).

Även 10 §, som handlar om preskription av rätten till ersättning till följd av ett svenskt instituts konkurs, bör enligt Lagrådets mening ges en tydligare utformning.

Frågan om preskriptionstid beträffande rätten till ersättning till följd av att insättningar hos ett utländskt institut inte längre är disponibla har lämnats öppen i det remitterade förslaget. Enligt Lagrådets uppfattning kan det övervägas att föra in en lagregel även i den delen.

Lagförslagens 12 - 14 §§ innehåller bestämmelser om avgifter till Bankstödsnämnden. Utöver vissa förtydliganden och omdisponeringar bör bestämmelserna kompletteras med en regel för det fallet att garantin för ett institut börjar gälla under ett löpande kalenderår. Så kan ske när ett svenskt eller utländskt institut påbörjar en ny verksamhet i Sverige eller väljer att frivilligt ansluta en verksamhet till det svenska garantisystemet. Åtminstone när det är fråga om en ny verksamhet kan avgiften för det första året inte, som enligt huvudregeln, grundas på institutets insättningar vid det föregående årets utgång. Problemet kan eventuellt lösas så, att avgiften för det första året i stället grundas på institutets insättningar vid det årets utgång och betalas under nästföljande år. I enkelhetens intresse kan det då övervägas att alltid låta avgiften motsvara 0,25 procent av institutets insättningar (jfr 12 § i det remitterade förslaget).

Bestämmelserna i 22 § om återbetalning av oriktigt uppburen ersättning bör lämpligen formuleras om efter modell av motsvarande regler i lönegarantilagen (1992:497). Skäl talar för att låta detsamma gälla beträffande bestämmelsen i 23 § om övertagande av fordran.

Lagrådet föreslår att lagen om insättningsgaranti utformas i enlighet med vad som framgår av en *bilaga* till yttrandet.

Förslaget till lag om skatteregler för ersättning från insättningsgaranti

Enligt Lagrådets mening vinner lagen i klarhet om det direkt anges att ersättningen, till den del den avser upplupen ränta, vid inkomstbeskattningen behandlas som inkomstränta.

Lagen bör därför, efter även vissa redaktionella ändringar, ges följande lydelse:

"Ersättning som betalas ut av Bankstödsnämnden enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti skall vid inkomstbeskattningen behandlas som om ersättningen betalats av det institut hos vilket insättningen finns. Ersättningen skall i första hand anses utgöra ersättning för insatt kapitalbe-

lopp. Till den del ersättningen avser upplupen ränta, skall den vid inkomstbeskattningen behandlas som inkomstränta. Prop. 1995/96:60

Vid återbetalning av ersättning enligt 17 § lagen om insättningsgaranti skall den del av ett återbetalat belopp som inte avser ersättning för det insatta kapitalbeloppet jämföras med ränteutgift."

Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen

Det nuvarande 1 kap. 4 § andra stycket, som behandlar förutsättningar för tillstånd till ett utländskt bankföretags filialetablering, skall enligt det remitterade förslaget kompletteras med krav på att insättningar hos filialen omfattas av ett garantisystem. Avsikten torde vara att tillstånd till filialetablering skall kunna ges endast om insättningarna antingen omfattas av garantin enligt lagen om insättningsgaranti eller täcks av en utländsk garanti med en högsta ersättningsnivå som inte understiger EU-direktivets krav, dvs. ett belopp motsvarande 20 000 ecu. För att detta skall komma fram i lagtexten bör 1 kap. 4 § andra stycket ges följande lydelse:

"Tillstånd till filialetablering enligt första stycket 1 skall lämnas om

1. den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet, och
2. insättningar hos filialen omfattas av garantin enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti eller av en utländsk garanti som omfattar insättningar som anges i 2 § lagen om insättningsgaranti och har en högsta ersättningsnivå som inte understiger ett belopp motsvarande 20 000 ecu innan det i förekommande fall har gjorts avdrag för en självrisk med högst 10 procent av en enskild insättares garanterade insättning."

De nya bestämmelserna om återkallelse av oktroj och filialtillstånd i 7 kap. 16 § första stycket 7 och 18 § andra och tredje styckena bör förtydligas i vissa avseenden, delvis i anslutning till motsvarande regler i lagen om insättningsgaranti. Lagrådet förordar att lagrummen får följande lydelse:

7 kap. 16 § första stycket 7:

"7. banken inte fullgjort sina skyldigheter enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti och inte vidtagit rättelse inom ett år efter det att inspektionen har förelagt banken att fullgöra sina skyldigheter med förklaring att bankens oktroj annars kan komma att återkallas."

7 kap. 18 § andra och tredje styckena:

Prop. 1995/96:60

"Ett filialtillstånd skall också återkallas, om insättningar hos filialen omfattas av en utländsk garanti som har en högsta ersättningsnivå som överstiger den som gäller enligt lagen (1995:000) om insättningsgaranti, eller ersättningen avser fler slag av insättningar eller betalas till andra insättare än vad som anges i den lagen.

Om insättningar hos filialen omfattas av garanti till följd av ett beslut enligt 3 § andra stycket lagen om insättningsgaranti och tillstånd till filial-etablering inte skulle ha meddelats utan ett sådant beslut, får inspektionen, om bankföretaget inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen om insättningsgaranti, förelägga bankföretaget att vidta rättelse med förklaring att filialtillståndet annars skall återkallas. Har bankföretaget inte vidtagit rättelse inom ett år från föreläggandet, får inspektionen återkalla tillståndet."

Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:2015) om ändring i lagen om värdepappersrörelse

De föreslagna bestämmelserna i 3 kap. 4 § femte och sjätte styckena, 6 kap. 8 d § tredje och fjärde styckena samt 6 kap. 9 § bör utformas efter modell av motsvarande bestämmelser i bankrörelselagen.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Finansdepartementet

Prop. 1995/96:60

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 oktober 1995

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sahlin, Hjelm-Wallén, Hellström, Peterson, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Schori, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Winberg, Uusmann, Nygren, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Persson

Regeringen beslutar proposition 1995/96:60 Insättningsgaranti

---

Författningsrubrik	Bestämmelser som införlivar EES- eller EG-regler med svensk rätt	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om insättningsgaranti		394L0019
Lag om skatteregler för ersättning från insätt- ningsgaranti		394L0019
Bankrörelselagen (1987:617)	I kap. 4 och 7 §§, 7 kap. 16 och 18 §§	394L0019
Lag om ändring i lagen (1994:2015) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse	I kap. 6 a §, 3 kap. 4 §, 6 kap. 8 d och 9 §§	394L0019